

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ - ТЕТЕВЕН № 460 ОТ 27.05.2021 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
1.1. Основание и подход за разработване на програмата.....	5
1.2. Принципи и действащо законодателство	7
1.3. Процедури за преценка необходимостта от ЕО и Оценка за съвместимост с предмета и целите за опазване на ЗЗ в съответствие с изискванията на ЗООС и ЗБР	10
II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА	11
2.1. Географска характеристика и местоположение.....	11
2.1.1. Релеф	13
2.1.2. Климат	14
2.1.3. Водни ресурси	15
2.1.4. Почви и полезни изкопаеми	16
2.2. Административно – териториална характеристика	18
2.3. Социално-демографска характеристика	20
2.4. Икономическо развитие	23
2.4.1. Развитие на икономиката – тенденции, процеси, проблеми	23
2.4.2. Промисленост	25
2.4.3. Селско стопанство	27
2.4.4. Горско стопанство	30
2.4.5. Туризм	32
2.5. Екологична характеристика	34
III. АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ	39
3.1. Анализ на отпадъците	39
3.1.1. Генерирани битови отпадъци	39
3.1.2. Строителни отпадъци	56
3.1.3. Производствени и опасни отпадъци	59
3.1.4. Специфични потоци отпадъци	61
3.2. Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъци	65
3.2.1. Съществуващи практики и обхват на системата на събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци	65
3.2.2. Претоварни станции и инсталации за предварително третиране/сепариране, сортиране и други за битови отпадъци	69
3.2.3. Системи за разделно събиране и оползотворяване на отпадъците	71
3.2.4. Обезвреждане на отпадъци	76
3.2.5. Предотвратяване на риска от стари замърсявания	78

3.3. Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции	81
3.4. Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване	86
3.5. Анализ на организационните схеми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите	87
3.6. Анализ на информирането на обществеността по въпросите на управление на отпадъците	91
3.7. Анализ на информационното обезпечаване за отпадъците и дейностите с отпадъци.	93
IV. ПРОГНОЗИ	95
V. SWOT АНАЛИЗ	97
VI. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА	99
VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПОДПРОГРАМИ, МЕРКИ, ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ..	102
7.1. Подпрограма с мерки за предотвратяване образуването на отпадъци	102
7.2. Подпрограма с мерки за разделно събиране и достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъците от хартия, метали, пластмаса и стъкло	110
7.3. Подпрограма с мерки за разделно събиране и достигане на целите и изискванията на НПУО за биоразградимите и биоотпадъците	116
7.4. Подпрограма с мерки за прилагане на изискванията за строителни отпадъци и отпадъци разрушаване на сгради	122
7.5. Подпрограма с мерки за закриване и рекултивация на депата с преустановена експлоатация и намаляване на риска от депонирани отпадъци	127
7.6. Подпрограма за подобряване на административния капацитет на общината по управление на отпадъците	130
7.7. Подпрограма с мерки за прилагане на разяснителни кампании и информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците	133
VIII. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ	137
IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	138
X. ПРИЛОЖЕНИЯ	140
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 Списък на използваните съкращения	140
ПРИЛОЖЕНИЕ 2 Списък на използваните таблици и фигури	141
ПРИЛОЖЕНИЕ 3 Окончателен доклад от изготвен четирисезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци, генерирани в община Тетевен	142

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Устойчивото управление на непрекъснато нарастващото количество отпадъци е едно от най-значителните предизвикателства пред съвременното общество. Образованите отпадъци от жизнената дейност на човека, от производството и търговията изискват незабавни действия за намаляване на общото им количество, повторната им употреба, увеличаване на рециклирането и тяхното оползотворяване. Основната цел е да се предотврати или ограничи неблагоприятното влияние на отпадъците върху човешкото здраве и природната среда. С напредване развитието на технологичните процеси за третиране на отпадъците, все повече се усъвършенстват възможностите за тяхното използване като алтернативен енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Програмата за управление на отпадъците (ПУО) на община Тетевен за периода 2021-2027 г. е продължение на многогодишната целенасочена и последователна местна политика за развитие на системите за управление на различните потоци отпадъци, генерирани на територията ѝ. Изпълнението на Програмата ще окаже съществен принос за ефективното използване на ресурсите и намаляване на вредните въздействия на отпадъците. Основното предназначение на ПУО е да осигури практически инструмент на Община Тетевен за планиране и аргументиране на необходимите ресурси, мерки и действия за предоставяне на необходимите качествени услуги по управление на отпадъците за населението и бизнеса, в съответствие с нормативните изисквания и най-добри практики.

Програмата за управление на отпадъците на територията на община Тетевен 2021-2027 г. е разработена за период, който съвпада с действието на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г. и при необходимост ще бъде актуализирана при неговото окончателно одобрение, при промяна във фактическите или нормативни условия.

Националният план е съобразен с изискванията на Директива 2008/98/ЕО за отпадъците, като са отчетени общите принципи за опазване на околната среда като предпазни мерки и устойчивост, техническа осъществимост и икономическа приложимост, опазване на ресурсите, както и въздействие върху човешкото здраве, икономиката и обществото. Крайният срок на програмата съвпада с периода на програмиране и ползване на европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2021-2027 г.

Приоритет „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда“ за периода 2021-2027 г. е насочен към специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова икономика“ и ще се финансират мерки, чрез които отпадъците ще се подготвят за повторна употреба и поправка, ще се рециклират или генерирането им ще бъде предотвратено, както и дейности, свързани с осведомеността на населението и промяна в нагласите му.

Програмата за управление на отпадъците отразява актуалното състояние и планира мерките и дейностите с отпадъците на територията на община Тетевен, в съответствие с действащите нормативни изисквания. Разработването ѝ се базира на наличните данни, резултатите от проведени проучвания на системите за управление на отпадъците в общината, както и на анализ на възможностите за финансиране на планираните дейности. Въз основа на събраните данни са направени експертни предложения и прогнози за развитие на инфраструктурата, системите и практиките за управление на отпадъците в общината.

Ключов елемент на програмата е спазването на йерархията за третиране на отпадъците:

- Предотвратяване образуването на отпадъци;
- Рециклиране, повторна употреба или извличане на вторични суровини и енергия;
- Екологосъобразно обезвреждане чрез депониране или изгаряне на тези отпадъци, за които е невъзможно да бъдат предотвратени и/или оползотворени.

Настоящата Програма е насочена към подобряване на организацията за управление и намаляване количеството на образуваните отпадъци в община Тетевен и създава необходимите предпоставки за успешна реализация на планираните мерки и дейности.

Фиг.1: Йерархия на отпадъците

Община Тетевен е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците - регион Луковит. В сдружението участват още общините: Луковит, Червен бряг, Ябланица и Роман. Всички членове на РСУО са задължени да постигнат общи цели за рециклиране и общи изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците.

Основната цел на настоящата програма е насърчаване на ефективното използване на ресурсите и постигането на устойчив растеж, чрез прилагане на мерки за изграждане на интегрирана система за управление на отпадъците в община Тетевен като елемент на Регионалната система за управление на отпадъците в регион Луковит.

От изпълнението на програмата се очаква да бъдат постигнати следните **резултати**:

- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване;
- Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда;
- Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда;
- Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците.

При разработването на Програмата са отразени промените в нормативната уредба и фактическите условия, породени от стремежа на Общинска администрация - Тетевен за постигане на устойчиво управление на отпадъците.

1.1. Основание и подход за разработване на програмата

Общинската програма за управление на отпадъците се разработва на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО), във връзка с чл.15, ал.1, т.3, чл.57 и чл.59 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Програмата за управление на отпадъците е секторна програма и е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Тетевен.

Програмата обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на Общините и компетенции на Кмета, съгласно разпоредбите на Закона за управление на отпадъците (ЗУО), Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и техните подзаконовите нормативни актове. Обхватът и съдържанието на Програмата са в съответствие и с

Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците утвърдени със Заповед № РД-211/31.03.2015 г. на Министъра на околната среда и водите.

В обхвата на настоящата Програма попадат дейностите, свързани с формираните на територията на община Тетевен отпадъци, изведени и приоритизирани на база идентифицираните проблеми, които общинското ръководство трябва да реши, за да се постигне екологосъобразното им управление.

В хода на разработване на ПУО са приложени различни подходи и методи – сравнителен, статистически, описателен, графичен и табличен метод. Използвани са официални данни, публикувани от Министерството на околната среда и водите, Националния статистически институт и други институции.

По своята същност програмата е стратегически документ и при изготвянето ѝ е приложена методология на стратегическо планиране, която определя и основните подходи и технологични етапи при разработването ѝ:

- **Предварителна подготовка** – създаване на ясна и последователна организация на процеса по разработване, съгласуване и приемане на стратегическия документ; информиране на обществеността;
- **Анализ на настоящото състояние** – идентифициране на заинтересованите страни и изготвяне на схема за консултации; събиране, обработка и анализ на данни;
- **Изготвяне на прогнози**
- **Изготвяне на подпрограми с мерки и дейности за реализация на Програмата.**

Програмата разглежда процесите от образуването на отпадъците до тяхното крайно обезвреждане, а именно:

- видът на отпадъците и тяхното образуване;
- количества и характеристика на отпадъците;
- начин на събирането и използвани съдове;
- транспортиране и използвана техника;
- рециклиране и оползотворяване;
- обезвреждане на отпадъците.

В рамките на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Тетевен е изготвен анализ на съществуващото състояние по отношение дейностите, свързани с отпадъците, на база който са идентифицирани проблемите и са формулирани целите за периода 2021-2027 г. Разработен е План за действие, в който са посочени необходимите мерки в близка и в средносрочна перспектива, отговорните институции и необходимите финансови средства за обезпечаване на планираните дейности.

Направен е преглед на организацията за управление на отпадъците, препоръки за бъдещата организация, информационното обезпечаване и провеждането на осведомителните кампании и предоставянето на информация. Програмата е оформена и структурирана съгласно методическите указания за разработването ѝ.

Програмата е отворен документ, който може да бъде допълван и актуализиран при:

- промяна на нормативната уредба;
- промяна на фактическата обстановка;
- по препоръка на компетентните органи;
- при конкретизация на инвестиционните проекти.

Програмата е разработена от външни консултанти съвместно с компетентните служители в Община Тетевен, като е взето предвид и мнението на заинтересованите страни. Подходът за разработване на програмата е съобразен и с изискването такъв вид документ да е достъпен за разбиране от страна на неспециалисти и на широката общественост и същевременно да предоставя възможност на тесните специалисти да получат по-подробна информация чрез приложения към основния текст на аналитичната част.

1.2. Принципи и действащо законодателство

При определянето и приоритизирането на мерките, заложи в Програмата, се спазват основните принципи за управление на отпадъците, заложи в общата европейска и национална политика в тази област, както и основните принципи, на които се основава Националният план за управление на отпадъците.

- „Устойчиво развитие” - използване на природните ресурси по начин, който не ограничава възможността да бъдат използвани от бъдещите поколения.
- „Предотвратяване” - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- „Превантивност” – проблемите с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап за предотвратяване на замърсяването.
- „Йерархия на управлението на отпадъците” - описва предпочитаната последователност на операциите и дейностите с отпадъците в йерархичен ред - предотвратяване; рециклиране, повторна употреба и екологосъобразно обезвреждане.
- „Разширена отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща” – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- „Интегрирано управление на отпадъците” - комплекс от законодателна, институционална и технологична дейност, целяща предотвратяване образуването на отпадъци или тяхното редуциране чрез рационално оползотворяване изразяващо се в повторната им употреба и увеличаването на рециклирането им.
- „Близост” и „Самодостатъчност” – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване.
- „Участие на обществеността” – заинтересованите страни, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и имат достъп до тях след одобрението им.

Мерките в настоящата програма ще се изпълняват в съответствие с Националният план за управление на отпадъците за периода 2021-2027 г. и Стратегия и план за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.

Мерките в настоящата програма са в съответствие с изискванията на действащото законодателство и изпълнението им следва да се съобрази със следните нормативни актове:

1. Закон за управление на отпадъците;
2. Закон за опазване на околната среда;
3. Закон за устройство на територията;
4. Закон за местните данъци и такси;
5. Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане;
6. Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
7. Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
8. Наредба № 4 от 5.04.2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.82 от 5 Октомври 2018 г.) за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;

9. Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

10. Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;

11. Наредба №7 от 19.12.2013 год., посл. изм. и доп., ДВ бр. 7 от 20.01.2017 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;

12. Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.

13. Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г.;

14. Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;

15. Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.;

16. Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016 г., изм. ДВ. бр.55 от 7 Юли 2017 г.;

17. Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;

18. Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013 г. (посл. изм. и доп. ДВ. бр.37 от 21 Април 2020 г.);

19. Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр.100 от 19 Ноември 2013 г., изм. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.47 от 5 Юни 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;

20. Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;

21. Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;

22. Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г.;

23. Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ. бр.25 от 18 Март 2003 г., посл. изм. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г.;

24. НАРЕДБА за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г., в сила от 11.09.2007г., посл. изм. и доп., бр. 94 от 30.11.2012 г., в сила от 30.11.2012 г.

25. Наредба за опазване на околната среда и управление на отпадъците на територията на община Тетевен;

26. Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Тетевен;

27. Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Тетевен;

28. Наредба за опазване на обществения ред и сигурност на гражданите на територията на община Тетевен;

29. Наредба за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях на територията на община Тетевен.

Законодателството на ЕС за управление на отпадъците включва три категории законодателни актове:

1. Рамково законодателство: Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.

2. Законодателство относно операции и съоръжения по третиране на отпадъци: Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/ и Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 г. относно депонирането на отпадъци.

3. Законодателство относно специфични потоци отпадъци и включва следните базови директиви: Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО; Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване; Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства; Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства; Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили; Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието и Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид.

Рамкова директива за отпадъците (РДО) с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851)

Отпадъците, според определението в член 3, параграф 1 от Директива 2008/98/ЕО са „всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи“. Те представляват огромна загуба на ресурси под формата както на материали, така и на енергия. Освен това управлението и обезвреждането на отпадъците може да окаже сериозно въздействие върху околната среда. Депата за отпадъци например заемат земни площи и могат да предизвикат замърсяване на въздуха, водата и почвата, докато изгарянето може да доведе до емисии на опасни замърсители на въздуха. Поради това целта на политиките на ЕС в областта на управлението на отпадъците е да се намали въздействието на отпадъците върху околната среда и здравето и да се повиши ефективността при използването на ресурсите в ЕС. Дългосрочната цел на тези политики е да се намали количеството отпадъци, а когато образуването им не може да бъде избегнато, да се насърчава тяхното използване като ресурси и да се постигнат по-високи равнища на рециклиране и безопасно обезвреждане на отпадъците.

РДО, освен посочената йерархията на отпадъците, въвежда и други ключови разпоредби за страните-членки, съответно за техните компетентни национални, регионални и местни власти, отговорни за съответните политики:

- да се постигне повторна употреба и рециклиране на минимум 50% от битовите и приравнените на битовите отпадъци
- да се постигне рециклиране и оползотворяване на най-малко 70% от отпадъците от строителство и от разрушаване на сгради
- да се разработят национални програми за предотвратяване на образуването на отпадъци
- да се въведе разделно събиране минимум за битовите отпадъци и подобни източници от хартия, метал, пластмаса и стъкло
- въвежда процедура за определяне на критерии за край на отпадъка и специфицира в кои случаи вещества или предмети, получени в резултат от производствен процес, представляват странични продукти, а не отпадъци;
- разграничава кога изгарянето на отпадъци е ефективно от енергийна гледна точка и се счита за операция по оползотворяване;

- определя ясно разликата между „оползотворяване“ и „обезвреждане“ на отпадъци
- въвежда „разширена отговорност на производителя“ като едно от средствата за подпомагане на разработването и производството на стоки, при които се отчита и се улеснява ефективното използване на ресурси по време целия им жизнен цикъл.

Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда. Една от основните цели на директивата е да се намали количеството на пластмасовите отпадъци. Съгласно новите правила до 2021 г. ще бъдат забранени пластмасовите чаши, чинии, прибори, сламки и др. До 2029 г. целта е за 90% разделно събиране на пластмасови бутилки, както и целта за рециклирано съдържание на пластмасовите бутилки от най-малко 25% до 2025 г. и 30% до 2030 г.

1.3. Процедури за преценка необходимостта от Екологична оценка и Оценка за съвместимост с предмета и целите за опазване на защитените зони в съответствие с изискванията на ЗООС и ЗБР

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) и Законът за биологичното разнообразие (ЗБР) регламентират изискванията и последователността на провеждане на процедурите и определят рамката за провеждане на съвместени процедури за екологична оценка и оценка за съвместимост на планове и програми и съответните подзаконов актове - Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г. и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони, приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г. Компетентен орган за процедурите е РИОСВ Плевен.

Процес на обществени консултации при разработване на програмата:

При разработването на настоящата програма са използвани следните методи за консултации с обществеността:

- Информиране на обществеността, чрез публикуване на сайта на Общината на проект на Програма за управление на отпадъците на Община Тетевен 2021-2027 г.;
- Публикувана на интернет страницата на общината на покана към обществеността и заинтересованите страни за обществено обсъждане /на посочено от Общината място в определен ден и час или дистанционно, чрез споделяне на мнения и предложения на е-мейл за проекта на програмата;
- Проведени обществена консултации по реда на чл.26 от Закона за нормативните актове, чрез предоставяне на проекта на програмата на сайта на Община Тетевен и приемане на становища, мнения и възражения на официалната ел. поща на общината или в Центъра за информация на гражданите;
- Разглеждане в комисии и приемане на програмата на заседание на Общински съвет.

Органи за разработване и одобрение

Програмата за управление на отпадъците на община Тетевен 2021-2027 г. е разработена от „Динамик Салюшънс“ ЕООД гр. Шумен, съгласно сключен Договор №168/14.04.2020 г.

В програмата са включени данните от актуален Доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен.

Програмата е съгласувана с Решение № ПН ЕО 5/20.04.2021 г. на Директора на РИОСВ – Плевен.

Програмата е приета на 27.05.2021 г. с Решение № 460 по протокол № 21 от 27.05.2021 г. от Общински съвет Тетевен.

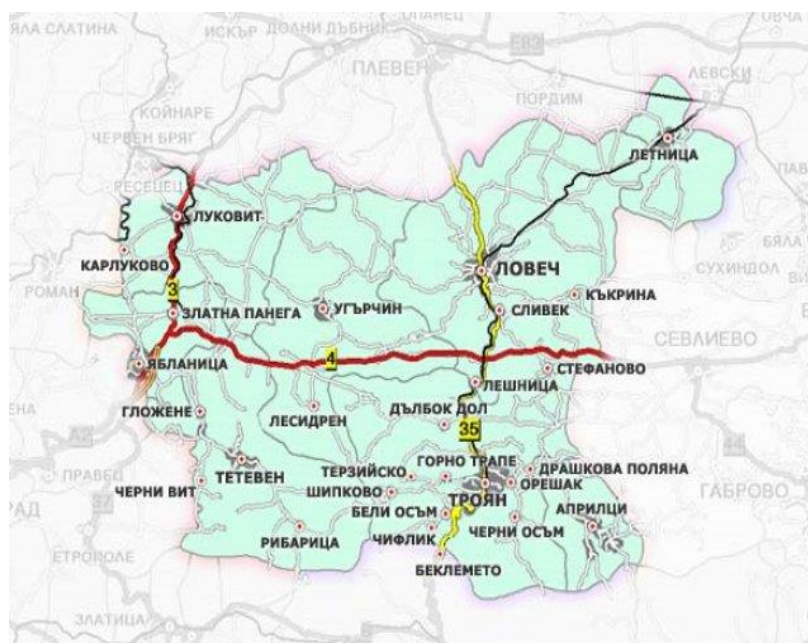

II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

2.1. Географска характеристика и местоположение

Община Тетевен се намира в Северна България. Територията и заема югозападните части на област Ловеч (териториална единица от ниво NUTS 3 според класификацията на системата NUTS1) и Северозападен район (СЗР) от ниво NUTS 2. Разположена е в долината на река Вит, заобиколена от красивите върхове на Златишко – Тетевенската планина, която се простира на изток от Златишкия проход до ниския Рибаришки проход. Територията на общината е 697 кв. км, което представлява 17% от общата площ на Ловешка област (4141 кв. км) и 3,7% от територията на Северозападен район (19047).

Община Тетевен граничи с 10 общини: на изток – община Угърчин и община Троян, на запад – община Етрополе и община Правец, на север – община Ябланица и община Луковит и на юг – община Карлово, община Антон, община Пирдоп и община Златица.

Фиг. 2: Географско положение на община Тетевен

Община Тетевен е една от 8-те общини в област Ловеч. Тя е на трето място по територия и население в областта след общините Ловеч и Троян. В Тетевен живее 15,33% от населението на област Ловеч (122546 души към 31.12.2019 г.) и 2,55% от населението на СЗР. Най-голяма е концентрацията на населението в общините Ловеч и Троян – 58% от общия брой жители на областта. Най-малката по територия община в района е Летница, а по население Априлци. Най-големи по територия и население са общините Ловеч и Троян.

Средната гъстота на населението в община Тетевен (26,95 души на кв. км. за 2019 г.) е сравнително близка до средните стойности за област Ловеч (29,59), но по-ниска от средната гъстота за страната (63,0) и за СЗР (38,6 души на кв.км.).

Урбанистичната структура на община Тетевен се състои от 13 населени места – административния център град Тетевен и 12 села: с. Бабинци, с. Български извор, с. Васильово, с. Галата, с. Глогово, с. Гложене, с. Голям извор, с. Градежница, с. Дивчовото, с. Малка Желязна, с. Рибарица и с. Черни Вит. По брой населени места (13), община Тетевен се нарежда на трето място в областта.

¹ NUTS (на френски: Nomenclature des unités territoriales statistiques;) „Обща класификация на териториалните единици за статистически цели" е йерархична систематика за еднозначна класификация на териториални единици в официалните статистики в страните членки на Европейския съюз.

Фиг. 3: Карта на община Тетевен

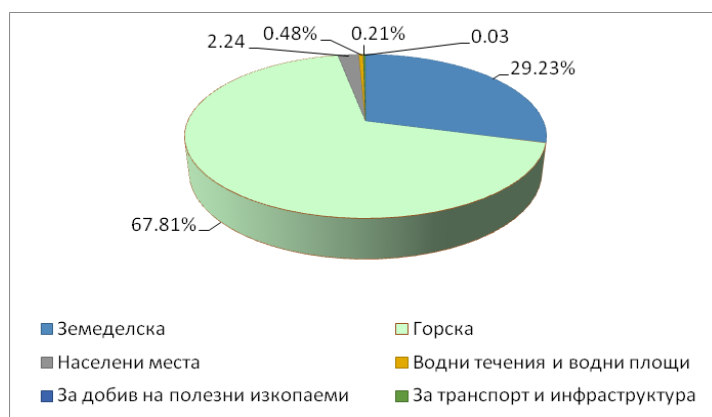
Около 97% от територията на община Тетевен се състои от земеделски и горски площи. Най-голям относителен дял в територията на общината заемат горските площи – 472913 дка (67,81% при средни за страната 35%). На второ място е земеделската земя – 203858 дка (29,23% при средно за страната 58%). Населените места и другите урбанизирани територии са 2,24% или 156359 дка. Водните площи заемат 0,48% от територията на общината, а площите за транспорт и инфраструктура 0,21%. Най-малък относителен дял имат териториите за добив на полезни изкопаеми – 198 дка или 0,03% от общата площ на общината.

Таблица 1: Баланс на територията на община Тетевен (дка)

Общо	Земеделска	Горска	Населени места	Водни течения и водни площи	За добив на полезни изкопаеми	За транспорт и инфраструктура
697407	203858	472913	15635	3329	198	1474

Източник: Национален статистически институт

Графика 1: Разпределение на площта на община Тетевен по видове територии

Източник: Национален статистически институт

2.1.1. Релеф

Релефът на община Тетевен е хълмист, планински и полупланински, като територията ѝ изцяло попада в пределите на Средна Стара планина и Западния и Средния Предбалкан. Южната част на общината, на юг от селата Дивчовото и Рибарица и седловината Превлаката (1098 m) се заема от северните разклонения на Златишко-Тетевенска планина (част от Средна Стара планина). Надморската височина варира от 340 до 2100 м., а в гр. Тетевен е 415 м.

Билните части на планината са голи, южните склонове са предимно полегати и залесени с широколистни гори, северните склонове във високата си част са силно ерозирани, а в средната – полегати и добре залесени с хубави букови гори.

Община Тетевен обхваща и планините Лисец, Лествица, Васильовска и част от северния склон и старопланинското било на Златишко-Тетевенска планина. Абсолютната надморска височина на Златишко-Тетевенската планина се маркира от най-високия връх Вежен (2 198 м), който се издига в източната ѝ част. Планината е осеяна и с други красиви върхове, които представляват интерес за туристите – Паскал – 2029 м; Тетевенска Баба – 2071 м; Картал – 2014 м; Болованя 2019 м; Братаница – 1980 м и др. Тук се намира и най-високата точка на целия Предбалкан, Васильов връх - 1490 м н.в. Най-ниската точка на община Тетевен се намира в най-северната ѝ част, северозападно от село Български извор, в коритото на река Вит – 250 м н.в.

Районът западно от долината на река Вит и лявата съставяща я река Черни Вит се заема от източните и северните части на планината Лисец (най-източната орографска единица на Западния Предбалкан). Най-високата ѝ точка в пределите на общината е връх Беглика (1096 м), издигащ се североизточно от село Голям извор, на границата с община Ябланица. Източните склонове на планината обърнати към долината на Вит и Черни Вит са много стръмни, на места осеяни със скални венци, а западните, в района на село Голям извор са полегати.

Според геоморфоложкото райониране на България, общината попада в Тетевенско-Еленския район на Предбалканската подобласт и в Троянско - Твърдишкия район на Старопланинската подобласт. Билните части на Стара планина са подложени на ерозионни процеси. През студеното полугодие във високите части на северните склонове съществуват условия за образуване на лавини. Топлото полугодие благоприятства действието на ерозията по стръмните северни склонове, но добрата залесеност на тези територии защитава релефа от това неблагоприятно явление, освен в местата където има следи от антропогенна дейност.

Долините на реките са насочени на север. В южните си части те се стесняват и страничните ридове се модифицират в остро наклонени.

Условия за образуване на лавини съществуват през студеното полугодие във високите части на северните склонове. Топлото полугодие благоприятства действието на ерозията по стръмните северни склонове. Добрата залесеност защитава релефа от тези неблагоприятни процеси. Земеделските площи, разположени върху карстов район, имат непостоянен режим на овлажнение в почвения слой.

Карстовият релеф заема значителна част от територията на общината и оказва влияние върху повърхностния отток. Земеделските площи, разположени върху карстов терен, имат непостоянен режим на овлажнение в почвения слой. Селищата в карстовите райони имат затруднения при изграждането на водоснабдителна мрежа поради липсата на повърхностни водоизточници с относително постоянен дебит. Карстовите форми и особено наличието на много пещери са предпоставка за развитието на познавателния туризъм.

Горите в общината предлагат приятна среда за туризъм и отдих – пешеходна разходка, ловуване, събиране на диви плодове, билки и гъби. През зимата тук има много добри условия за ски в областта на хижите Вежен, Бенковски, Васильов и Хайдушка песен.

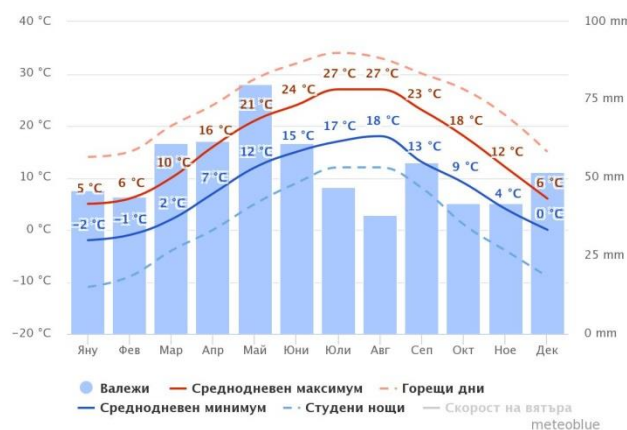

2.1.2. Климат

Климатът в община Тетевен е умерено - континентален, характеризиращ се с къса пролет, прохладно лято, продължителна есен и сравнително мека зима. Районът, в който попада общината включва два климатични района: предпланински климатичен район до 1000 м н. в и планински климатичен район над 1000 м н. в. Климатът за разглежданата територията се формира главно под влиянието на океански въздушни маси на умерените ширини, които нахлуват от запад и северозапад, и на континентални въздушни маси на умерените ширини, които нахлуват от североизток и много рядко от север.

Спецификата на климата се дължи на особеностите на релефа /форма и надморска височина/ и влиянието на горската растителност. В областта на Предбалкана има добри условията на слънчевото греење. Твърде често ридовете и платата остават над инверсионната мъгла и облачност, които при антициклинална обстановка покриват равнината. През лятото съществени различия в това отношение не се наблюдават. Температурите за умерено-континенталния климат в Предбалкана доказват определена диференциация в зависимост от преобладаващите форми на релефа.

Фиг. 4: Средни месечни температури и валежи в община Тетевен

Източник: www.meteoblue.com/bg

Средната годишна температура в района е 10.5 °C, като за предпланинския климатичен район тя е между 7 и 11 °C, а за планинския – между 1,5 и 7 °C. Зимните месеци са студени и влажни, а летните горещи и сухи. Общо за района средната януарска температура е -1,7 °C, а средната юлска +20,2 °C. През лятото средната месечна температура е в по-тясна зависимост от надморската височина, като се движи между 21,5 °C и 20 °C. Средната максимална температура е през август +28.1 °C. Пролетта е сравнително къса, лятото прохладно, а есента е с продължителност до края на октомври, като средната октомврийска температура е около 6–10 °C.

Средната месечна влажност в % е най-висока през януари – 85% и най-ниска през юли – 71%. Първата снежна покривка се образува през средата на месец ноември, а последната се задържа до края на месец март. Дните със снежна покривка са средно 50–100, а средната ѝ дебелина е 20–40 см. В планинския климатичен район броят на дните със снежна покривка достига до 120 – от началото на месец ноември до средата на месец април, като дебелината ѝ през месец януари е средно около 40 см. Снежната покривка се задържа около 120 дни в годината, което е предпоставка за развитието на зимен туризъм и ски спортове. Тетевенската община е разположена в Предбалканския климатичен район, като южните ѝ части – високите места на Стара планина – се разполагат в Планинския климатичен район.

Средната годишна сума на валежите е 982 мм. Сумата на валежите е най-висока през месеците май и юни – 144 мм.

Посоката на вятъра е изключително от северозапад, дължаща се на океански въздушни преноси. В Тетевен се наблюдава висока скорост на вятъра – 1,6 м/сек.

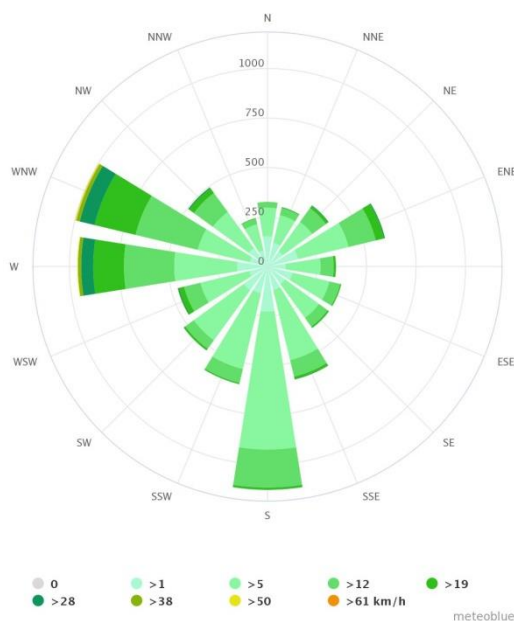

Ветровете в община Тетевен се характеризират с висока скорост, посоката им е изключително от северозапад. Преобладават умерените северозападни и северни ветрове, съпътстващи най-често есенните и зимните застудявания. Тези ветрове имат по-голяма скорост в периода ноември–май. Чести са проявите на фьон.

Розата на вятъра показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока.

Характерни за региона са късните пролетни слани до края на месец април, което се отразява неблагоприятно върху развитието на растенията.

Фиг. 5: Роза на ветровете на територията на община Тетевен

Източник: www.meteoblue.com/bg

Очакваните промени в климата на общината са свързани с отчетената за България обща тенденция към затопляне, както и увеличаване честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като засушавания, проливни валежи, гръмотевични бури и градушки.

Предвижданията са за намаляване на годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната и намалява дебелината на снежната покривка. Това води до изместване на горната граница на широколистните гори към по-голяма надморска височина, увеличаване на недостига на вода в почвата, промяна в ареалите на редица видове и загуба на биоразнообразие.

2.1.3. Водни ресурси

В хидроложко отношение района на община Тетевен се характеризира с постоянен воден отток на реките и доловете, но дебитът се колебае значително през различните сезони. Община Тетевен, като част от Предбалкана, се отнася към хидроложка област с умерено-континентално климатично влияние върху оттока. Подхранването на реките е дъждовно, като във височина се увеличава делът на снежното подхранване. Максимумът на оттока е пролетен, минимумът е есенен. Модулът на оттока се увеличава от ниските части към високите.

Площта на реките и водните басейни в Община Тетевен заема 2 800 дка, което съставлява 0,4% от общата територия.

Хидрографската мрежа на територията на община Тетевен е сложна и добре развита. Тя включва част от водосборите на две поречия – Вит и Искър и части от четири повърхностни водни тела. Хидрографската мрежа е определена от река Вит в горното ѝ

течение, от реките Бели и Черни Вит, река Оселна и притоците им. Площта на реките и водните басейни в общината заема 2 81,3 ха, което съставлява 0,4% от общата територия.

Основното водно течение в района е река Вит, образувана от реките Бели Вит и Черни Вит, след сливането им в района на Тетевенския квартал „Полатен“. За начало на р. Вит се приема р. Бели Вит, която извира в района на връх Вежен, а по-важните и притоци в района на общината са реките: Черни Вит, Бара, Калник и Каменица. Река Вит е десен приток на река Дунав с дължина 189 км и площ на водосборния басейн от 3225 кв. км.

За нейно начало се приема р. Бели Вит, която извира в района на връх Вежен и се формира от началните ѝ притоци Черна река и Дебелщица. Река Бели Вит тече през град Тетевен. Тя води началото си от сливането на река Рибарица и Черна река в източния край на село Рибарица. Левите притоци на река Бели Вит са по-големи и с по-добре залесени водосборни басейни в сравнение с десните. Река Черни Вит тече през селата Дивчовото и Черни Вит. Води началото си от резервата „Боатин—“. По-големи нейни притоци са реките Дълга, Косица, Боати, Мало Брязово и др. Горните течения на всички притоци на Черни Вит са стръмни, с много падове, а долните са наклонени. Реките Бели Вит и Черни Вит се сливат в западния край на град Тетевен и дават началото на река Вит. Максимумът на оттока на р. Вит в рамките на общината е през м. май, като нарастването от февруари към март – април е постепенно. Бели Вит има дължина 36 км и площ на водосборния басейн 359 кв. км.. Река Оселна минава през землището на с. Голям Извор и се влива в река Малък Искър.

Алтернативна възможност за задоволяване нуждите на населението от питейна вода е използването на подземни водоизточници. В тази насока общинската администрация е направила проучване на групата от три сондажа в град Тетевен, от които само единият е действащ. В най-високата част на общината модула на оттока е 27,90 л/с/кв.км, като постепенно намалява с надморската височина, за да достигне до 4,06 л/с/кв.км, в диапазона от 300 до 600 метра надморска височина /мнв/. На по-ниска надморска височина се забелязва покачване в стойностите на модула на оттока, което се дължи на карстовите извори появяващи се в тези територии. Важна роля за формирането на генетичната структура на оттока имат карстовите води извиращи основно от триаски варовици и по-малко от кредни варовици в северната част на общината. Според изчисленията за многогодишния отток по северните склонове на Стара планина над 600 мнв. те се определят като силно водоносни със среден обем на многогодишния отток между 300 и 900 мм.

Долините на реките в община Тетевен са насочени на север и северозапад. Водният отток е най-голям в периода април-май, поради топящите се снегове. Речният отток на реките в района се характеризира и с периодични прииждания. Режимът на водите е свързан главно с голямото количество на дъждовните валежи през месец юни, а също така и при обилни снеговалежи последвани от топлия южен вятър – фьон, покачване на температурата и бързо стопяване на снежната покривка. При по-продължително засушаване някои от притоците на реките Вит, Бели Вит и Черни Вит пресъхват.

В землището на с. Малка Желязна, скътан във Васильовската планина, се намира еко-язовир Малка Желязна. Подпочвени води за територията на община Тетевен се обхващат от Тетевенско-Троянския термален басейн.

2.1.4. Почви и полезни изкопаеми

Територията на община Тетевен се отнася към Севернобългарската лесостепна почвена зона, която обхваща Дунавската равнина и Предбалкана /до 600-700 метра надм. вис./.. Териториите с надморска височина над 600-700 м. попадат в Планинска почвена зона.

Почвите в общината са разнообразни - за старопланинската част са характерни кафяви горски, сиви горски и планинско-ливадни почви. По долините на реките са разпространени алувиално-ливадни почви.

Територията на община Тетевен се отнася към Севернобългарската лесостепна почвена зона, която обхваща Дунавската равнина и Предбалкана (до 600-700 метра надморска височина). Териториите с надморска височина над 600 – 700 м. попадат в Планинска почвена

зона. Почвената покривка на Севернобългарската лесостепна почвена зона е представена от сиви горски почви, в чието разпространение се установява известна зоналност. За карстовите терени са характерни рендзините, а за по-просторните долинни дъна - алувиалните и алувиално-ливадни почви. По долните течения на реките са разпространени алувиално-ливадни почви.

Основните скали на територията на общината са варовици и пясъчници. На територията на общината се срещат сива горска почва, кафява горска почва и хумусно-карбонатна почва. В землището на Тетевен преобладават кафявите горски почви в трите им разновидности – кафява тъмна, кафява преходна и кафява светла. Характерни са и хумусно-карбонатните почви върху типични карстови терени. В землището на село Рибарица основният генетичен почвен тип са кафявите горски почви в трите им разновидности, като участието на кафявите горски светли почви е около 2%, а останалите два подтипа участват поравно. В землището на село Черни вит подредени по степен на участие са следните генетични почвени типове: кафява горска, сива горска и хумусно-карбонатна почва формирана върху карстови терени.

Покрай поречията на реките се срещат и почвите с алувиален характер, като алувиално-ливадната и алувиално-делувиалната, както и ливаден чернозем и излужен чернозем, но участието на тези почвени типове е незначително.

По отношение дълбочината на почвата преобладават средно дълбоките почви, следвани от дълбоките почви и по-ограничено – плитките. Върху определените за горски цели гори и горски територии не се наблюдават ерозионни процеси с практическо значение. В зависимост от изложението на терена, наклона и надморската височина се наблюдават значителни различия в почвените типове според техния строеж, състав и плодородие, което предопределя и начина на използване на земите.

Планинският характер и големите наклони на част от територията на общината предполагат наличието и развитието на активни ерозионни процеси. Като отрицателно влияещ фактор следва да се отбележи интензивната паша в района на с. Глогово и с. Галата. Интензивността на ерозионните процеси е относително най-голяма по склоновете участъци, но се наблюдава и частта с по-ниска надморска височина в землищата на селата Галата, Гложене и Голям Извор.

Върху част от горските площи ерозионните процеси са в много напреднал стадий на деградация на почвата като основната скала е излязла на повърхността, което затруднява залесяването и възстановяването на нормалния ход напочво-образуващия процес. Овластяването на процеса на плоскостната ерозия е възможно при ограничаване за определен период от време на пашата и залесяване с подходящи дървесни видове.

Община Тетевен е бедна на полезни изкопаеми. В Националния баланс на запасите и ресурсите на подземни богатства са вписани три находища на полезни изкопаеми, намиращи се на територията на община Тетевен:

- Находище „Гложене” – скално-облицовъчни материали /варовици за облицовка/;
- Находище „Галата” - скално-облицовъчни материали /варовици за облицовка/;
- Находище „Бели камък – 1” – скално-облицовъчни материали /варовици за облицовка/.

Находището в с. Гложене от скално-облицовъчни материали /варовици за облицовка/ е единственото, което се експлоатира. За него е сключен концесионен договор с фирма „Седимент Приват” ЕАД за срок от 25 години.

В Националния баланс на запасите и ресурсите на подземните богатства /НБЗР/, изготвен в изпълнение на чл.2, ал. 3 и 4 от Закона за подземните богатства са вписани следните находища, попадащи на територията на община Тетевен:

Находище 125800 Галата за добив на варовици за облицовка с площ 7.04 ха. Намира се на около 300 м. западно от с. Галата. Отдадено е на концесия с Решение на МС № 499 от 23.07.2007г., концесионер - „Седимент приват— АД, гр. София;

Находище 125700 Гложене за добив на варовици за облицовка с площ от 0.32 ха. Разположено е на около 1.5 км северно от с. Гложене. Отдадено е на концесия с Решение на МС № 528 от 01.08.2007г., концесионер - „Седимент приват— АД, гр. София;

Находище 324900 Белия камък-1 за добив на пясъчници за облицовка и разнокаменни изделия. Разположено е на запад от с. Голям извор върху площ от 2.05 ха.

Находище 754800 Рибарица /участъци 1-6/ на уранови руди с площ от 92.85 ха. Намира се на 2 км югоизточно от село Рибарица;

Находище 200800 Черна река-хидроокисни руди за добив на железни руди с площ от 19.43 ха. Разположено е на 30 км югоизточно от гр. Тетевен, в землищата на село Рибарица и на село Чифлик /община Троян/;

Находище 101600 Нановица /Гложене/ за добив на варовици и доломити за трошен камък, с площ от 19.76 ха. Значителна част от находището попада в землището на гр. Ябланица и много малка в землището на Гложене. Отдадено е на концесия с Решение на МС № 982 от 13.12.2004г., концесионер - „Пътстрой— АД, гр. Ловеч.

В землището на село Дивчовото попадат части от площта на територия „Шипките—, за която има действащо Разрешение №734 от 17.06.2010 година за търсене и проучване на метални полезни изкопаеми, с титуляр „ЕЛАЦИТЕ МЕД— АД, с. Мирково. Територията е разположена в части от общините Златица, Етрополе, Пирдоп и Тетевен.

2.2. Административно-териториална характеристика

Съгласно настоящото административно-териториално деление на страната град Тетевен е общински център на едноименната община. Селищната мрежа на общината е добре изградена, но не е териториално балансирана. Урбанистичната структура се състои от 13 населени места – административния център град Тетевен и 12 села: с. Бабинци, с. Български извор, с. Васильово, с. Галата, с. Глогово, с. Гложене, с. Голям извор, с. Градежница, с. Дивчовото, с. Малка Желязна, с. Рибарица и с. Черни Вит.

Таблица 2: Категоризация на община Тетевен и съставните ѝ населените места

№	ЕККАТЕ	Наименование на административно-териториалната единица	Категория	Площ /км ²
1	LOV33	общ. Тетевен	4	697
№	ЕККАТЕ	Наименование на населеното място	Категория	Площ/км2
1	72343	град Тетевен	3	110,8
2	07884	с. Бабинци	7	10,2
3	07357	с. Български извор	5	20,1
4	10272	с. Васильово	7	43,9
5	14386	с. Галата	5	15,7
6	15148	с. Глогово	5	18,4
7	15165	с. Гложене	5	62,2
8	15758	с. Голям извор	6	32,1
9	17419	с. Градежница	5	22,8
10	20996	с. Дивчовото	7	83,8
11	46437	с. Малка Желязна	8	24,8
12	62579	с. Рибарица	5	216,1
13	80902	с. Черни Вит	6	36,4

Източник: Общ устройствен план на община Тетевен

Съгласно Заповед № РД-02-14-2021 от 14.08.2012г., Заповед РД-02-14-808 от 25.08.2014 г. и Заповед №РД-02-14-107 от 30.10.2018 г. на Министъра на Регионалното развитие и благоустройството, на основание чл.36, ал.2 на Закона за административно-териториалното устройство на Република България, населените места са категоризирани както следва: град Тетевен е 3-та категория; селата Български извор, Галата, Глогово, Гложене,

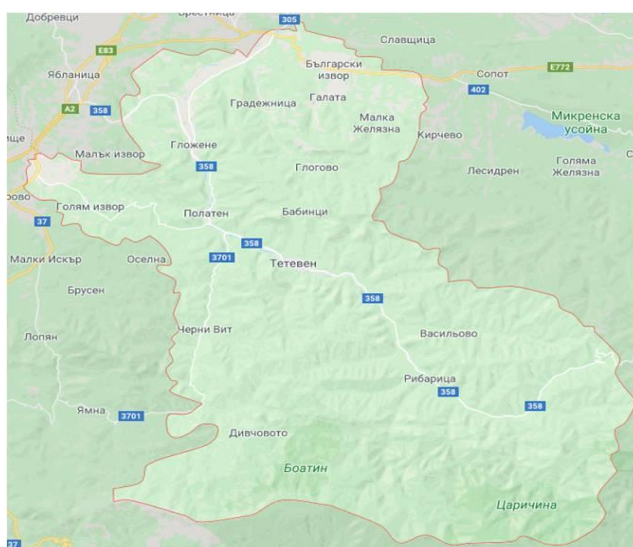

Градежница и Рибарица са 5-та категория; с. Голям извор и с. Черни Вит са 6-та категория, а селата Бабинци, Васильово, Дивчовото - 7-ма категория, а Малка Желязна - 8-ма категория.

Урбанистичната структура на общината е подчертано централна с концентрация на функции в общинския център и периферни селища с различен характер. В общинския център град Тетевен са съсредоточени административното и социално обслужване и основната част от икономическата дейност в общината.

Съгласно йерархичната система на Националната концепция за пространствено развитие на България за периода 2013-2025 г., Тетевен е определен на 4-то ниво - малки градове с микрорегионално значение за територията на групи общини.²

Фиг. 6: Селищна мрежа на община Тетевен

По разположение спрямо общинския център, населените места се обособяват в две групи: На север от гр. Тетевен - 8 села: Бабинци, Голям извор, Гложене, Глогово, Галата, Малка Желязна, Градежница и Български извор; на юг от гр. Тетевен - 4 села: Рибарица, Васильово, Дивчовото и Черни Вит. Териториално населението е неравномерно разпределено. Около 89% живее в северната половина, където са съсредоточени по-големите села и града.

Таблица 3: Разстояния в км. от гр. Тетевен до всички населени места в общината

Населено място	Разстояние Км.
с. Бабинци	8
с. Български извор	28
с. Васильово	11
с. Галата	30
с. Глогово	29
с. Гложене	12
с. Голям извор	17
с. Градежница	23
с. Дивчовото	22
с. Малка Желязна	33
с. Рибарица	12
с. Черни Вит	13

Източник: <https://www.bqmaps.com/>

² Йерархията на центровете е осъществена чрез оценка на тяхното значение и роля по редица критерии и показатели за динамика на населението и степента на развитие на техните обслужващи административни, икономически, транспортни функции и др.

Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба №7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на община Тетевен включва следните категории: 1 много малък град – Тетевен (до 10 хил. жители); 1 голямо село – Галата (от 2000 до 5000 жители); 3 средни села – Градежница, Глогово и Български извор (от 1000 до 2000 жители); 5 малки села (от 250 до 1000 жители) и 3 много малки села (до 250 жители) – Васильово, Дивчовото и Малка Желязна. Селищната система на общината е устойчива. Застрашено от обезлюдяване е само село Малка Желязна – под 100 жители към 2019 г.

2.3. Социално-демографска характеристика

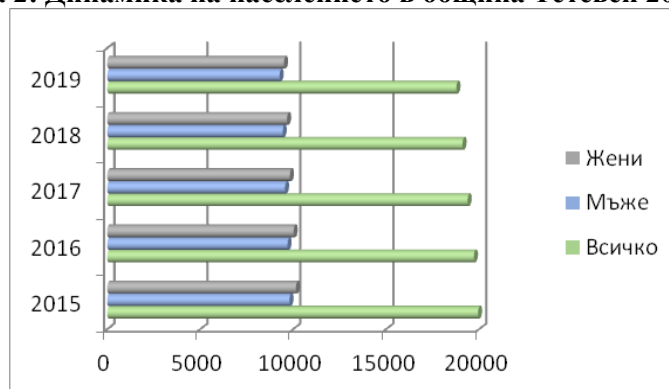
Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие и растеж. В община Тетевен продължават неблагоприятните демографски тенденции за намаляване и застаряване на населението.

Таблица 4: Население в община Тетевен 2015 – 2019 г.

	2015	2016	2017	2018	2019
Всичко	19949	19727	19389	19113	18783
Мъже	9802	9700	9563	9439	9274
Жени	10147	10027	9826	9674	9509
В града	9116	8990	8854	8675	8548
В селата	10833	10737	10535	10438	10235

Източник: Национален статистически институт

Графика 2: Динамика на населението в община Тетевен 2015-2019 г.

Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението (с около 6% за последните 5 години) или с 1166 души през 2019 г. спрямо 2015 г. През 2019 г. в общината живеят 18783 души. Структурата на населението по пол е сравнително балансирана - 49,37% мъже и 50,63% жени. В град Тетевен живеят 45,5%, а в селата 54,5% от жителите на общината.

Таблица 5: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2017 - 2019 г.

	2017			2018			2019		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	19389	9563	9826	19113	9439	9674	18783	9274	9509
Под трудоспособна³	2954	1512	1442	2907	1493	1414	2862	1481	1381
В трудоспособна⁴	11300	6100	5200	11072	5983	5089	10811	5838	4973
Над трудоспособна⁵	5135	1951	3184	5134	1963	3171	5110	1955	3155

Източник: Национален статистически институт

³ Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

⁴ В трудоспособна възраст - за 2019 г. тези граници са от 16 до навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месец за мъжете.

⁵ Над трудоспособна възраст - тези граници са от навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месец за мъжете.

През 2019 г. под трудоспособна възраст е около 15% от населението на община Тетевен. За сравнение относителният дял на населението до 15 години в Северозападен район е 13,5%. Възрастните над трудоспособна възраст в община Тетевен са 5110 души или 27% от населението. Около 58% е дялът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години, а за СЗР е 60%.

Таблица 6: Население по възрастови групи в община Тетевен 2016-2019 г.

Години	Общо	Възраст 0-14 г.	Възраст 15-29 г.	Възраст 30-44 г.	Възраст 45-59 г.	Възраст 60-74 г.	Възраст 75+ г.
2016	19727	2804	2987	3684	4347	3926	1979
2017	19389	2765	2894	3619	4248	3897	1966
2018	19113	2726	2767	3536	4220	3870	1994
2019	18783	2675	2654	3429	4196	3834	1995

Източник: Национален статистически институт

Населението на община Тетевен продължава да застарява. Към 2019 г. децата до 14 г. са едва 14% от жителите на общината, а възрастните над 60 годишна възраст – 31%. Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуславя ускоряването на процеса на застаряване, което поставя натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи.

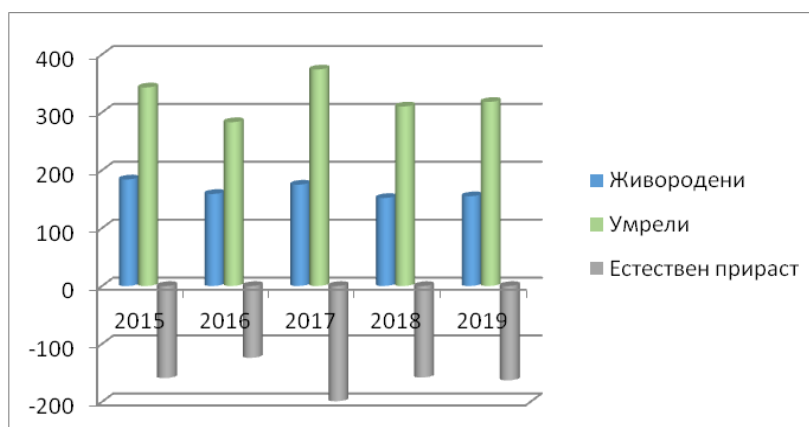
Таблица 7: Естествен прираст на населението на община Тетевен 2015-2019 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015	184	97	87	343	183	160	-159	-86	-73
2016	159	85	74	283	153	130	-124	-68	-56
2017	175	94	81	374	190	184	-199	-96	-103
2018	152	81	71	310	170	140	-158	-89	-69
2019	155	86	69	318	172	146	-163	-86	-69

Източник: Национален статистически институт

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Графика 3: Естествен прираст на населението в община Тетевен 2015-2019 г.

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 161 души на година, като през 2017 г. достига минус 199. Средногодишният брой на живородените деца в община Тетевен за периода 2015-2019 г. е 165. Средната смъртност за изследваните 5 години е 326 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са

причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза в района.

Таблица 8: Заселени, изселени и механичен прираст на населението в община Тетевен 2015-2019 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015	277	123	154	426	219	207	-149	-96	-53
2016	314	135	179	412	169	243	-98	-34	-64
2017	388	178	210	527	219	308	-139	-41	-98
2018	291	122	169	409	157	252	-118	-35	-83
2019	269	114	155	424	185	239	-155	-71	-84

Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст на населението през последните 5 години е отрицателен, като за 2019 г. достига – 155 човека. Средногодишно населението на община Тетевен за периода 2015-2019 г. намалява от миграция с около 132 човека, което също оказва негативно влияние върху демографските процеси. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2019 г. е намаляло с 318 души.

Таблица 9: Население по населени места в община Тетевен 2017-2019 г.

	2017			2018			2019		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Тетевен	19389	9563	9826	19113	9439	9674	18783	9274	9509
с. Бабинци	270	143	127	270	145	125	270	145	125
с. Български извор	1173	574	599	1176	574	602	1172	576	596
с. Васильово	231	107	124	231	107	124	221	103	118
с. Галата	2451	1190	1261	2431	1190	1241	2409	1177	1232
с. Глогово	1543	793	750	1538	798	740	1517	784	733
с. Гложене	981	486	495	983	485	498	954	470	484
с. Голям извор	439	229	210	427	224	203	402	210	192
с. Градежница	1721	858	863	1718	850	868	1687	836	851
с. Дивчовото	145	74	71	139	72	67	128	68	60
с. Малка Желязна	87	51	36	83	48	35	71	39	32
с. Рибарица	976	487	489	941	466	475	916	454	462
гр. Тетевен	8854	4319	4535	8675	4233	4442	8548	4169	4379
с. Черни Вит	518	252	266	501	247	254	488	243	245

Източник: Национален статистически институт

Населението по населени места в общината също намалява, с изключение на с. Бабинци, където се запазва постоянен брой. Населението не е равномерно разпределено по населените места. Около 79% е съсредоточено в административния център гр. Тетевен – 46% и селата: Галата – 13%, Градежница - 9%, Български извор – 6% и Гложене – 5%.

Таблица 10: Население по постоянен и настоящ адрес в община Тетевен 2015 г. и 2019 г.

Постоянен адрес		Настоящ адрес	
2015 г.	2019 г.	2015 г.	2019 г.
22327	21430	21033	20280

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

По данни на ГД ГРАО (<http://www.grao.bg>) населението на община Тетевен по постоянен адрес намалява с около 4% през 2019 спрямо 2015 г. и към 31.12.2019 г. е 21430 души. Населението по настоящ адрес за анализирувания период също намалява със 4% и към 31.12.2019 г. е 20280 души.

Домакинствата, живеещи на територията на община Тетевен, по данни на НСИ от преброяването на населението към 01.02.2011 г. са общо 8648. Броят на домакинствата е намалял с 448 спрямо 2001 г. или с 5%. Актуални данни за броя на домакинствата по населни места ще има след Преброяването на населението и жилищния фонд от НСИ през 2021 г.

Домакинствата са основните генератори на битови отпадъци в общината.

2.4. Икономическо развитие

2.4.1. Развитие на икономиката – тенденции, процеси, проблеми

Структуроопределящи отрасли за местната икономика в община Тетевен са промишленост, търговия, туризъм /хотелиерство и ресторантьорство/ и селско стопанство. Дърводобивът и дървопреработването са традиционни сектори за района. Икономическият профил на общината е характерен с приоритетното развитие на преработващата промишленост, която развива традиционни за общината сектори, с животновъдството, за което има добри условия за развитие, но липсва интерес, както и с развитието на туризма, който се очертава като отрасъл с много добри перспективи. Промислеността се развива в подотрасли: дърводобив, дървопреработване и заготовки за мебелната промишленост, производството на мебели, дограми и офис-оборудване, шивашко производство, производство на четки за бита и промишлени нужди, рибовъдство, ловна дейност, производство на PVC дограма, строителство.

Таблица 11: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2014-2018 г.

Номенклатура на икономическите дейности	2014	2015	2016	2017	2018
Общо	678	677	679	669	670
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	41	46	41	39	39
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	- ⁶	-	-	-	-
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	74	78	77	68	66
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	5	5	5	5	..
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	-	.. ⁷	..	5	..
СТРОИТЕЛСТВО	21	25	24	23	21
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	291	272	271	263	266
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	37	35	40	41	40
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	106	112	120	121	113
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	6	7	8	8	10
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	16	14	14	18	24
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	18	18	16	17	19

⁶ „ – “ – няма случай

⁷ „ .. “ – конфиденциални данни

АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	5	6	4	4	4
ОБРАЗОВАНИЕ	-	-	..	-	-
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	37	36	35	32	32
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	5	..	..	4	5
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	16	17	16	21	23

Източник: Национален статистически институт

Към 2018 г. в община Тетевен развиват дейност 670 нефинансови предприятия или 12% от фирмите в област Ловеч (5636) и 2,30% от предприятията в СЗР (29118).

Най-много фирми са регистрирани в сектора на търговията и услугите – 266 (40%), следват ги предприятията в хотелиерство и ресторантьорство – 113 (17%), в преработвателна промишленост – 66 (10%), транспорт - 40 (6%) и селско, горско и рибно стопанство – 39 (6%).

Сравнявайки данните за 2018 г. с базовата 2014 г. се забелязва спад на общия брой на предприятията с 8 или с около 1%. В сектора на търговията и услугите предприятията за периода намаляват с 25 – от 291 през 2014 г. на 266 през 2018 г. Фирмите в преработвателната промишленост намаляват с 12 - от 78 през 2015 г. на 66 през 2018 г. Предприятията в сектор хотелиерство и ресторантьорство намаляват с 8 - от 121 през 2017 г. на 113 през 2018 г.

В секторите селско, горско и рибно стопанство, транспорт, строителство, професионални дейности и научни изследвания и административни и спомагателни дейности броят на предприятията се запазва относително постоянен. Ръст отчитаме при броя на фирмите в секторите операции с недвижими имоти, създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения и други дейности.

Икономическото развитие на община Тетевен през последните години се характеризира с различна динамика – ръст в някои отрасли и спад в други, но като цяло общите показатели за развитие на икономиката за периода 2014-2018 г. бележат ръст. Произведената продукция в общината през 2018 г. възлиза на 82935 лева или с 19% повече спрямо 2014 г. Приходите от дейността достигат 134975 хил. лева, с 23% повече спрямо 2014 г.

Таблица 12: Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия 2014-2018 г.

Година	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица
Х и л я д и л е в о в е							Б р о й	
2014	69904	109946	105078	106719	8024	5446	2746	2205
2015	69594	117427	107566	116685	7674	7342	2685	2170
2016	69972	125503	117335	125224	7071	7159	2690	2175
2017	73949	129735	120128	123128	9935	4208	2648	2125
2018	82935	134975	129948	127593	10833	4158	2591	2065

Източник: Национален статистически институт

За 2018 г. местните предприятия са реализирани нетни приходи от продажби /НПП/ в размер на 129948 хил. лева, или 5,4% от НПП в област Ловеч (2408268 хил. лева) и 0,97% от НПП в СЗР (13416925 хил. лева).

Броят на наетите лица намалява и през 2018 г. е 2065, с около 6% по-малко спрямо базовата 2014 г. Броят на заетите лица в нефинансовите предприятия също намалява през последните години от 2746 през 2014 г. на 2591 през 2018 г.

По официални статистически данни броят на заетите лица в община Тетевен за 2018 г. е 8,78% от всички заети в област Ловеч (29508) и едва 1,73% от заетите в СЗР (149597).

В община Тетевен преобладават микропредприятията с до 9 заети лица – 620 броя или (92,5%) през 2018 г. Малките фирми от 10 до 49 заети лица са 44, а средните с персонал от 50 до 250 заети - 6. В общината няма регистрирани големи предприятия.

Таблица 13: Предприятия (без финансовите) по групи според броя на заетите в тях в община Тетевен за периода 2014 – 2018 година (брой)

Предприятия	2014	2015	2016	2017	2018
Микро - до 9 заети	632	627	626	617	620
Малки - 10 - 49 заети	38	41	45	48	44
Средни - 50 - 249 заети	8	9	8	4	6
Големи над 250 заети	-	-	-	-	-
Общо	678	677	679	669	670

Източник: Национален статистически институт

Средната брутна годишна работна заплата в община Тетевен за 2018 г. е 8541 лева, което е с около 40% повече спрямо 2013 г. Въпреки значителният ръст, възнагражденията в общината остават значително по-ниски спрямо средната годишна работна заплата за страната за същия период – 13755 лева и спрямо тази за област Ловеч – 10317 лева към 2018 г.

Таблица 14: Сравнителна характеристика на средната брутна годишна работна заплата в лева

2013 г.	2015 г.	2018 г.
6088	6520	8541

Източник: Национален статистически институт

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. В тази връзка е важно да се определи икономическото състояние на заобикалящите общината територии, което детерминира средата за нейното развитие, позицията на общината спрямо съседните ѝ общини, наличните ѝ сравнителни предимства и потенциали за растеж, както и основните ограничители за икономическия подем на общината. Средната брутна годишна работна заплата и доходите на населението в общината са важен показател за определяне размера на такса „Битови отпадъци”.

2.4.2. Промисленост

Икономиката на община Тетевен се развива на база наличните местни ресурси и традиционни производства. Промислеността е един от основните отрасли за икономиката. Местната промисленост е преди всичко лека. Водеща в икономическата структура на общината е преработващата промисленост, представена от дървообработващата промисленост, производството на мебели и офис-оборудване, шивашката и хранително-вкусовата промисленост /ХВП - преработването на животинска продукция /месо и мляко//. Най-перспективно към момента е производството на мебели, докато шивашката промисленост и ХВП постепенно намаляват обема на своето производство.

Колебливите тенденции в развитието на преработващата промисленост говорят за задълбочаващи се проблеми, свързани с ниската конкурентоспособност и липсата на предприемачество. Социалното изражение на тези проблеми е свързано с липсата на работни места и увеличаване на безработицата. От пространствена гледна точка, намалява търсенето на терени за развитие на промишлени производства.

В преработващата промисленост работят 12% от предприятията и 41% от наетите лица в общината. В Тетевен функционират следните по-значими промишлени предприятия:

Дърводобив и дървообработване

Развитието на отрасъла в Тетевен се обуславя от наличието на суровини – значителен горски фонд и масиви (над 200 ха общински гори, много частни и държавни горски територии).

Фирмите работещи в този сектор са:

- „Хармония ТМ“ АД – производство на мебели, врати, дограма.
- „Арте Италиана“ ООД - производство на мебели.
- „ГАГОМЕБЕЛ“ ЕООД - производство на мебели по индивидуални проекти.
- „Бук – Тетевен- АД“ – материал за производство на мебели и други изделия от дърво - фирмата е част от холдинга „Лев корпорация“.
- „Мебел 04“ ЕООД - добив на букова и иглолистна дървесина и дърва за огрев.
- „Явор – Тетевен“ ЕООД - производство на мебели и дървена дограма.
- „Харвест Индъстрис“ ЕООД - дърводобив и дървопреработка.
- „Леспром Тетевен“ ЕООД - производство на дървени палети.
- „Тримакс“ ООД - производство на мебели.
- „Стилмакс“ ЕООД - производство на мебели.
- „Виталес“ АД - производство и търговия с дървесина.
- ЕТ „Дебеляшки“ – шпертплат за строителство и мебели.
- „ДСП Бимекс“ ООД - Мебелно производство за дома и офиса.
- „ВАЛД И БЕРГ“ ЕООД - добив на дървесина и дърва за огрев.
- „АВОНЕДАЛМ“ ЕООД - добив на дървесина и дърва за огрев.
- „ИВИ 2008“ ЕООД - добив на дървесина и дърва за огрев.
- „РИБАРСКИ ЛЕС 69“ ЕООД - добив и преработка на дървесина, добив на дърва за огрев.
- „Руси 07“ ЕООД - добив на дървесина и дърва за огрев.
- „Капитан Войновски“ ЕООД – преработка на дървесина, производство на дървени пелети.

Машиностроене и електроника

- Елпром-ЕМС - компания с повече от 40-годишен опит в производството на електродвигатели.
- МОТОРМАКС ЕООД – Производство и продажба на промишлени електродвигатели.
- "Пела" ЕООД - производство на автомобилни изпускателни системи – ауспуси.

„Шивашка и текстилна промишленост

- Текстилната и шивашка промишленост са по-слабо развити на територията на общината. Съществуват няколко малки цехове, в които се шие предимно продукция на ишлеме или малки поръчки. Има два цеха в гр. Тетевен и един в с. Галата.
- „Калинел“ ЕООД – производство на спално бельо и др.
- „Тетевенски кът“ ЕООД - производство на тъкани от 100% памук - марля, тензух, крепон, бархет и др.
- "Ария Г 777" ЕООД – шивашки цех за производство на облекла.
- ЕТ „ИМИ - Цветанка Милева“ - производство на 100% вълнен и памучен текстил – родопски одеяла, китеници, покривки, пътеки, дамаски и др.

Лека промишленост

- „Четпром“ ЕООД - произвежда около 250 вида четки - за блажно и постно боядисване, за дрехи, за обувки, домакински четки и четки за личната хигиена, нестандартни четки за промишлеността и селското стопанство. Работи с местни и вносни суровини.
- „Камакс“ ООД - фабрика за щори. Фирмата произвежда богата гама от над 12 продукта в 91 модела и 1 062 цвята. Вътрешни хоризонтални алуминиеви щори, дървени хоризонтални щори, вертикални текстилни и алуминиеви щори, руло

щори, руло щори „ден и нощ“, щори плисе, римски, бамбукови и външни ролетни щори.

- „ВасиМакс“ ООД - производство и монтаж на AL и PVC дограми и окачени фасади.

Хранително-вкусова промишленост

- „Фамилия Добревски“ АД, с. Български извор – производство на месни продукти.
- „Добревски – 1“ ООД, с. Български Извор – производство и търговия на месни и млечни продукти, ресторантьорство.
- „Добревски – 2“ ООД, с. Български Извор – производство и търговия на месни и млечни продукти, ресторантьорство.
- Сладкарница „Иза“ - производство на торти, пасти и сладкарски изделия.
- „Еко Балкан – Тетевен“ - производство на мляко и млечни продукти.
- „Масърлиев-88“ ЕООД, с. Български Извор – Производство на тестени и местни изделия, производство на дървени въглища и търговия.
- „Рибена“ ООД - Хранително-вкусова промишленост, рибовъдство и рибопеработка.

По-голямата част от предприятията са съсредоточени в град Тетевен, който се оформя като основен икономически център на общината. По-голямата част от икономическите субекти са изнесли своите мощности в периферните части на града, тъй като производството им изисква заемането на големи площи. Така се обособили две производствени зони в града – една в северозападната му част, където са разположени Елпром-ЕМС, „Хармония-ТМ“ АА, „Четпром“ ЕООД и една в югоизточната, където се намират предприятията „Стил Макс“, „Явор ДД“ ЕООД, „Камакс“ ООД. За ефективното функциониране на предприятията е необходимо да се осигури подходяща инфраструктура, която да създава условия за екологично и качествено производство.

В община Тетевен има традиции в промишлеността и най-вече в някои подотрасли, които могат и трябва да се използват с цел развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението.

2.4.3. Селско стопанство

Селското стопанство е сред основните отрасли на общинската икономика в Тетевен. Планинските и полупланински условия в общината определят приоритетното развитие на животновъдството и ограничените възможности на растениевъдството. Традиционни са производството на картофи, овощарството и отглеждането на малини. Добивите през последните години от тези дейности са незадоволителни, а изкупуването на продукцията е неорганизирано и на ниски цени. Поради тази причина по-голямата част от тези земеделски земи не се обработват и се превръщат в ливади и пасища. Наличието на многобройни пасища е предпоставка за развитието на животновъдството и отглеждането на овце, говеда и кози.

На територията има 13 землища, разположени в планински и полупланински район, като в по-голямата си част са с пресечени стръмни терени. Повечето от земеделските имоти са с малка площ и са трудно достъпни. Липсват обособени и проходими пътища до тях. Преобладаващите почвени категории са VIII, IX и X, а най-високата - IV категория заема незначителни площи в поречието на реките Бели Вит, Черни Вит, Вит и техните притоци.

Засилен интерес се наблюдава от земеделските стопани за обработване на земеделски имоти с НТП „нива“ и поддържане и стопанисване на ливади и пасища в добро земеделско състояние. Почти цялата територия на община Тетевен попада в екологичната мрежа НАТУРА 2000, включваща няколко защитени зони.

Землищата на общината са определени като „необлагодетелствани райони“, съгласно Наредбата за определяне на критериите за необлагодетелстваните райони и териториалния им обхват, приета с ПМС №30 от 15.02.2008 г.

Държавното подпомагане на земеделските производители и стопани в тези райони има за цел да насърчава ползването на земеделската земя и развитие на производство на земеделска продукция в тези райони и в местата по Натура 2000, както и ограничаване на нивото на обезлюдяването им. Поетите ангажименти от земеделските стопани налагат поддържането на земеделските земи в добро екологично състояние, за което получават и по-високи субсидии по схемите и мерките за Директни плащания.

В община Тетевен няма регистрирани сдружения за напояване. Сравнително подходящи площи за напояване има в землищата на с. Гложене, с. Български извор и с. Малка Желязна, където е имало изградени напоителни съоръжения от гравитачен тип, които не са поддържани и не се използват. За възстановяването им ще бъдат необходими значителни средства при условие, че се създадат по-големи площи с трайни насаждения и култури за напояване.

Таблица 15: Баланс на обработваемата земеделска земя по начин на трайно ползване 2015-2019 г. (дка)

Година	Общо	Ниви	Ливади и пасища	Трайни насаждения /овощни/
2015	164152	19605	126776	17771
2016	164152	18809	126786	17828
2017	163517	18813	126873	17837
2018	161868	18791	125233	17844
2019	162441	18737	125910	17798

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Ловеч

Общата площ на селскостопанския фонд на община Тетевен към 2019 г. е 162 441 дка, от които с начин на трайно ползване „ниви“ 18737 дка или 12%. Ливадите и пасищата са 125910 дка или 77%. С начин на трайно ползване трайни насаждения /овощна градина/ са 17798 дка или 11% от обработваемата земеделска земя. На територията на общината няма реализирани проекти за комасация на земеделски площи.

Таблица 16: Брой регистрирани земеделски производители в община Тетевен 2015-2019 г.

2015	2016	2017	2018	2019
144	178	178	162	143

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Ловеч

Броят на земеделските производители в община Тетевен се запазва относително постоянен през 2019 г. спрямо базовата 2015 г. Ръст отчитаме през 2016 г. и 2017 г., когато броят им нараства с 34 до 178 регистрирани, но след това намаляват и през 2019 г. земеделските производители в общината са 143. На територията на община Тетевен не функционират земеделски кооперации.

Растениевъдството в община Тетевен има ограничено развитие, поради почвено-климатичните условия и планинския и полупланински релеф. Въпреки това има възможност за отглеждането на трайни насаждения и лозя, а отглеждането на картофи и традиционно за района.

Таблица 17: Основни видове отглеждани култури и среден добив от декар 2014-2019 г.

Култура	2014/2015		2015/2016		2016/2017		2017/2018		2018/2019	
	Засяти площи дка	Ср. добив кг/дка	Засяти площи дка	Ср. добив кг/дка	Засяти площи дка	Ср. добив кг/дка	Засяти площи дка	Ср. добив кг/дка	Засяти площи дка	Ср. добив кг/дка
Пшеница	1400	400	2600	400	1330	360	2360	310	140	350
Ечемик	0	0	150	280	0	0	0	0	0	0
Царевица	650	500	130	500	800	460	0	0	0	0
Слънчоглед	0	0	1860	150	870	190	260	230	1100	250
Рапица	2200	150	0	0	1400	270	0	0	1110	250

Овес	0	0	0	0	0	0	111	111	0	0
Малини	375	300	375	500	375	380	270	300	270	340
Сливи	1782	600	1782	600	1800	780	934	800	3284	830
Ябълки	311	500	311	450	311	1050	80	1200	80	1200
Орехи	463	-	463	-	463	-	463	-	463	-
Картофи	96	1200	120	1000	50	1800	40	2000	40	2225
Люцерна	261	300	286	400	286	340	286	400	286	280
Еспарзета	0	0	600	300	0	0	0	0	0	0

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Ловеч

Основните видове отглеждани култури през стопанската 2018/2019 г. са както следва:

- Зърнено-житни култури - Мека пшеница - засети площи 140 дка; Среден добив 350 кг/дка;
- Маслодайни култури - Слънчоглед – 1100 дка; Среден добив 250 кг/дка;
- Рапица – 1110 дка; Среден добив 250кг/дка;
- Трайни насаждения - Ябълки - 80 дка; Среден добив 1200 кг/дка;
- Сливи и джанки - 3284 дка; Среден добив 830 кг/дка;
- Малини -270 дка; Среден добив 340 кг/дка;
- Зеленчуци - Картофи - 40 дка; Среден добив 2225 кг/дка;
- Фуражни култури – Люцерна - 286 дка; Среден добив 280 кг/дка.

Преобладаващата част от плододаващите овощни градини са на средна възраст 25-30 г. Същите не се окопават, наторяват и пръскат редовно (с малки изключения).

Животновъдството е по-силно развитият отрасъл на земеделието, като осигурява суровина за развитието на месопрееработвателната и млекопрееработвателната промишленост. В община Тетевен традиционно е застъпено говедовъдството, овцевъдството, козевъдството и птицевъдството. В последните години е повишен интересът и към пчеларството.

По данни на ОДЗ – Ловеч общият брой на животновъдните обекти в община Тетевен е 1450, а на пчелините – 165. По информация на Областна дирекция по безопасност на храните – Ловеч, на територията на общината са регистрирани 48 животновъдни обекти по реда на чл.137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност /ЗВД/ и вписани 589 броя животновъдни обекти по реда на чл.51 от ЗВД.

Таблица 18: Основни видове отглеждани животни в община Тетевен 2015-2019 г.

Година	Говеда	В т.ч. крави	Биволи	Овце	Кози	Свине	Птици	Пчелни семейства
2015	1077	735	35	5755	1625	46	7490	586
2016	1482	633	11	4274	1570	48	7490	1814
2017	2047	1450	32	8746	1899	24	7490	328
2018	1817	1345	32	9216	1818	13	8234	1023
2019	1284	927	22	7214	1396	0	8234	1023

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ – Ловеч

На територията на община Тетевен към 2019 г. се отглеждат:

- Говеда - общо 1284 бр.
- Биволи - общо 22 бр.
- Овце - общо 7214 бр.
- Кози общо - 1396 бр.
- Свине - общо 0 бр.
- Птици - общо 8234 бр.
- Пчелни семейства - общо 1023 бр.
- Еднокопитни - общо 575 бр., в т.ч. коне 562 бр., в т.ч. магарета 13 бр.
- Пъстървови стопанства - 3 бр.
- Калифорнийски червей - 2 бр. стопанства
- Зайци - 694 бр.

Наблюдава се тенденция на увеличаване на отглежданите животни през 2017 и 2018 г. и след това намаляване през 2019 г. В резултат на болестта Африканска чума по свинете през лятото на 2019 г., домашните свине за угодяване са умъртвени. Намаляването на броя на отглежданите животни се дължи и на следните причини: висока себестойност на произвежданите фуражи, ниски изкупни цени на произведената продукция, високи цени на ветеринарните услуги, нередовни и забавени плащания от преработвателните предприятия, както и високите европейски изисквания и стандарти за отглеждане на животните.

На територията на общината договори за имунопрофилактика и лечение на животни имат пет броя ветеринарни лекари.

В община Тетевен са регистрирани две кланици, отговарящи на изискванията за хуманно отношение към животните:

- Месодобивно предприятие „Добревски 1“ ООД, с. Български извор;
- Месодобивно предприятие „Фамилия Добревски“ АД, с. Български извор.

Съществен проблем за развитието на животновъдството остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на страната към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

Тенденциите в развитието на селското стопанство следват тези в страната, които са свързани с намаляване на производството, ниска рентабилност и ниска конкурентоспособност на сектора. Намаляването на изкупните цени и заливането на пазара с вносни стоки правят сектора все по-малко привлекателен. Възможностите за финансиране, които предлагат европейските фондове са добър начин за подкрепа на сектора и неговото възстановяване.

При развитието на селското стопанство в община Тетевен трябва да се спазват изискванията на общата земеделска политика на ЕС, според която заетите в селското стопанство трябва да използват екологично-устойчиви методи на земеделие. Те трябва да се стремят да поддържат постоянни затревени площи /тревата абсорбира въглероден двуокис, което подпомага борбата с климатичните промени/, да отглеждат различни култури, а не моно култури, и да обработват определена част от тяхната орна територия по начин, който насърчава биоразнообразието.

2.4.4. Горско стопанство

Горските ресурси в община Тетевен са едно от най-големите ѝ природни богатства. От една страна, те са суровина за развитие на дървопреработващата и мебелната промишленост, а от друга, създават условия за развитието на туризма. Именно поради тази причина, тяхната устойчива експлоатация и съхранение са от ключово значение. Горският фонд заема около 68% от територията на община Тетевен (472913 дка), което я определя като типично горска община. Общата лесистост на община Тетевен е 67% при оптимална, удовлетворяваща санитарно – хигиенните и социални изисквания над 50% от територията. Горите се отличават с голямо разнообразие от широколистна и иглолистна растителност. Преобладават широколистните високостъблени гори. Те заемат 3160,6 ха или 67,4% от цялата залесена площ. Иглолистните гори в общинските имоти, както и в целия район, са с изкуствен произход. Залеснявани са в освободени след реконструкция или голи сечи площи, както и в долини, застрашени от ерозия. Незалесената, недървопроизводителна площ е доминирана от скали, нелесопригодни голини, сипеи и нелесопригодни площи.

Горите в община Тетевен попадат в обхвата на РДГ – Ловеч. На територията на общината са обособени три горски стопанства – Тетевен, Рибарица и Черни вит.

Фиг. 7: Карта на РДГ - Ловеч

Горските територии в съответствие с преобладаващите им функции се делят на категориите защитни, специални и стопански. Защитни са горските територии за защита на почвите, водите, урбанизираните територии, сградите и обектите на техническата инфраструктура. Към тях се включват горната граница на гората, защитните пояси, както и горите, създадени по технически проекти за борба с ерозията.

Специални са горските територии:

- включени в границите на защитените територии по смисъла на Закона за защитените територии и защитените зони, обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие, както и такива, върху които по реда на други закони са определени и въведени особени статuti и режими. Около 80% от горските територии, собственост на общината, попадат в Европейската екологична мрежа Натура 2000;
- за семепроизводствени насаждения и градини; горски разсадници; опитни и географски култури от горски дървесни и храстови видове; дендрариуми; научноизследователски и учебно-опитни гори; токовища; до 200 м около туристическите хижи и обекти с религиозно значение; бази за интензивно стопанисване на дивеча;
- с рекреационно значение, за поддържане на ландшафта и с висока консервационна стойност.

Стопански са горските територии, които нямат характеристиките на защитни и специални и чието стопанисване е насочено към устойчиво производство на дървесина и недървесни горски продукти, както и предоставяне на услуги.

На община Тетевен е признато правото на собственост върху 18 538 ха. Най-голям е делът на общинските гори в землището на с. Рибарица - около 41%, следва землището на град Тетевен с 22%, село Дивчовото е с 14%. Най-малък е делът на общински гори в землищата на селата Български извор и Голям извор, съответно с по-малко от 1%, а в землището на село Градежница няма горски територии, общинска собственост.

През 2015 г. е разработен и приет План за развитие на горите на територията на община Тетевен. Планът предоставя обобщена информация за горските ресурси, определя целите за развитие на горите и основните насоки на управлението им, приоритизира горските функции и набелязва най-важните проблеми, чието разрешаване ще подобри управлението на горите.

Таблица 19: Разпределение на общата горска площ по видове собственост съгласно ГСП на ТП ДГС Тетевен, Рибарица и Черни Вит до 2018 г.

ТП ДГС	ДГТ	ОГТ	ЧГТ	Други
Тетевен	8866,7 ха	5806,4 ха	5792,6 ха	303,1 ха
Рибарица	3253,3 ха	9891,2 ха	1091,1 ха	
Черни Вит	4313,0 ха	3437,2 ха	3568,9 ха	58,5 ха

Източник: ТП ДГС - Тетевен

Със Заповед на Министъра на МЗХГ трите стопанства са обединени, считано от 01.02.2019 г. Общата площ на стопанството става 46 385 ха. Разпределението на територията по вид на собствеността, е следното:

- Държавни гори – 16433,0 ха;
- Общински гори – 19134,8 ха;
- Частни гори – 10758,7 ха;
- Религиозни гори – 58,5 ха.

Количеството на ползваната дървесина от държавния горски фонд на територията на община Тетевен е най-малко през 2016 г. – 16666 куб. м. и най-голямо през 2018 г. – 23547 куб.м. Общо за 5 годишния период са добити 108301 куб. м. или по 21660 куб. м. средно на година.

Таблица 20: Предвиденото и осъществено ползване на дървесина от ДГТ 2015-2019 г.

ТП ДГС	2015 г. м3	2016 г. м3	2017 г. м3	2018 г. м3	2019 г. м3
Тетевен	10096	8243	9352	9078	21593
Рибарица	7599	5431	7129	6519	-
Черни Вит	5728	2992	6591	7950	-
Общо	23423	16666	23072	23547	21593

Източник: ТП ДГС - Тетевен

Като цяло общината може да задоволява потребностите си от дърва за огрев и дървесина за строителни нужди. Местното население ползва дърва за огрев и малки количества строителна дървесина, добива листников фураж от горите. Голяма част от пашата на добитъка се задоволява от горите. Основните приходи в сектор горско стопанство идват от продажбата на дървесина и от организирания ловен туризъм.

На територията на община Тетевен са регистрирани 4 броя дървообработващи и преработващи предприятия и 9 броя пунктове за изкупуване и преработка на билки, гъби и горски плодове. Функционира и 1 площадка за производство на дървени въглища.

Таблица 21: Осъществено залесяване през периода 2015-2019 г.

ТП ДГС	2015 г. дка	2016 г. дка	2017 г. дка	2018 г. дка	2019 г. дка
Тетевен	-	-	-	-	7
Рибарица	-	30	15	-	-
Черни Вит	-	-	-	-	-

Източник: ТП ДГС - Тетевен

Общо за периода 2015-2019 г. в държавния горски фонд, на територията на община Тетевен е осъществено залесяване на 52 дка горски масиви. Видовете, използвани за залесяване са предимно широколистни /78%/ – цер, бук, явор, тополи и др., а от иглолистните са залесявани бял бор, смърч, черен бор и зелена дуглазка.

Естественото възобновяване на насажденията, формирани на свежи, влажни и сравнително богати месторастения, протича нормално. Затруднено е естественото възобновяване в буквите и дъбовите насаждения със зачимена тревна покривка.

В общинските гори ежегодно се извършват лесоустройствени дейности като почистване, почвоподготовка, залесяване и отглеждане на култури. С цел опазване на горите е извършено разделяне на горските територии на горскостопански райони и охранителни участъци.

Над 90% от горските територии в общината са със специални функции и са включени в границите на защитените територии и зони. Този факт предполага съобразяване с това обстоятелство при планирането на всички видове дейности в горските територии.

2.4.5. Туризм

Туризмът е един от основните отрасли в общинската икономика на Тетевен.

Географското разположение и природно-климатичните ресурси благоприятстват развитието на рекреацията и туризма – както поради екологично чистата и живописна природа, така и поради наличието на значителни културно-исторически и природни забележителности с туристически потенциал. В района на община Тетевен са запазени множество уникални археологически находки и значителен брой исторически паметници обявени за паметници на културата, от които 295 недвижими културни ценности, 214 от които от категория „национално значение“. На територията на община Тетевен се намират редица архитектурни обекти, средновековни крепости, римски мостове, археологически паметници, религиозни обекти, стенописи, музеи, запазени традиционни занаяти и др. В община Тетевен има традиции в провеждането на различни празници, фолклорни събори, празници на селата и др., които спомагат за привличането на туристи и посетители.

Традициите, природните дадености и местоположението са предпоставка за развитието на различни видове туризъм, определящи местния туристическия продукт:

- Културен;
- Познавателен /ученически, младежки/;
- Рекреативен /зимен и летен/;
- Планински/спортен и хоби/;
- Семейен;
- Селски;
- Екологичен;
- Лечебен;
- Туризм, свързан с популяризиране на традиционни български занаяти;
- Спортен;
- Конферентен.

Таблица 22: Показатели за развитие на туризма в община Тетевен 2015-2018 г.

Показатели	Мерна единица	2015	2016	2017	2018
Места за настаняване	Брой	17	20	20	19
Легла	Брой	1375	1527	1468	1446
Легладенонощия	Брой	405509	449039	455809	420861
Стаи	Брой	580	646	645	634
Реализирани нощувки	Брой	56764	67039	25769	59255
Пренощували лица	Брой	23955	30872	12885	28781
Приходи от нощувки	Левове	1432352	1690646	Няма информация	2053080
Хотели	Брой	11	13	13	12

Легла	Брой	922	1078	1019	997
Легладенонощия	Брой	280490	298241	298006	261430
Стаи	Брой	394	452	451	440
Реализирани нощувки	Брой	41573	45618	60954	38622
Пренощували лица	Брой	16947	20663	28477	20004
Приходи от нощувки	Левове	1314286	1536218	Няма информация	1897628

Източник: Национален статистически институт

Данните в Таблица 22 обхващат само категоризираните места за настаняване и хотели с над 10 легла. Останалите по-малки обекти, хижи и къщи за гости не са включени в данните.

Към 2020 г. на територията на община Тетевен функционират 9 семейни хотела, 2 почивни станции, 1 пансион, 26 къщи за гости, 4 бунгала, 46 обекта – стаи за гости, 1 туристическа спалня и 4 високопланински хижи - с общ капацитет - 2 300 легла.

Наблюдава се лек спад в броя на туристите, пренощували в местата за настаняване и подслон през 2019 г. спрямо 2017 г.

За 2017 г. броят на туристите, които са пренощували в местата за настаняване на територията на община Тетевен, е общо 37 796 души, в т.ч.: 36 875 – българи /97,6%/ и 921 – чужденци /2,4 %/.

За 2019 г. броят на туристите, които са пренощували в местата за настаняване на територията на община Тетевен, е общо 36 652 души, в т.ч.: 35 714 – българи /97,44 %/ и 938 – чужденци /2,56 %/.

Броят на туристите е важен при определяне на местата, броя и вида на съдовете за събиране на битовите отпадъци и прогнозиране на количествата генерирани отпадъци в общината от местното население и лицата, посещаващи населените места само за отдих и почивка.

2.5. Екологична характеристика

Община Тетевен е със съхранена природа и много добри параметри за състоянието на околната среда. Съчетаването на Средна Стара планина и Западния и Средния Предбалкан с долината на река Вит придава специфичен облик на красивата местна природа с добри екологични характеристики. Няма сериозни замърсители на основните компоненти на средата - въздух, води, почви. Съществуващите екологични проблеми са свързани преди всичко с липсата на пречиствателни станции за отпадни води и липса на ефективна система за рециклиране на основните потоци отпадъци. Всички нерегламентирани сметища в общината са ликвидирани.

Факторите, влияещи върху екологичните качества на околната среда в община Тетевен са: автотранспорт, обществено-битови отоплителни източници и промишлени дейности, които на този етап са незначителни. Елементи на въздействие върху човешкото здраве са газовете, съдържащи серни и азотни окиси, оловни и серно-кисели аерозоли, прах, малки метални частици; отпадъчните промишлени води, съдържащи масла, разтворители, нефтопродукти, ароматични вещества; твърдите битови отпадъци; транспортните шумови нива.

Данните за състоянието на околната среда в общината по компоненти са предоставени от РИОСВ – Плевен.

Атмосферен въздух

Община Тетевен е част от Северен/Дунавски район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (КАВ/РОУКАВ). В рамките на област Ловеч нормите за КАВ (пределно допустимите концентрации) или горните оценъчни прагове (представляващи процент от съответната норма) за периода 2015-2019 г. са превишавани единствено на територията на градовете Ловеч и Троян, по основен показател за КАВ – фини прахови честици (ФПЧ₁₀). Община Тетевен е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния

въздух, няма значими източници на емисии и не спада към зоните, в които са превишени нормите за КАВ или горните оценъчни прагове.

На територията на общината няма инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци, които да замърсяват атмосферния въздух.

В общината не са констатирани превишения на нормите за КАВ, поради което не се предвиждат чести планови контролни измервания с мобилна станция. Общината се характеризира с висока чистота и добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой. В общината няма съществени промишлени източници на емисии във въздуха.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяр.

Води

Основното водно течение в района на община Тетевен е река Вит, образувана от реките Бели Вит и Черни Вит, след сливането им в района на Тетевенския квартал „Полатен“. За начало на р. Вит се приема р. Бели Вит, която извира в района на връх Вежен, а по-важните и притоци в района на общината са реките: Черни Вит, Бара, Калник и Каменица. Река Вит е десен приток на река Дунав с дължина 189 км и площ на водосборния басейн от 3225 кв. км. Максимумът на оттока на р. Вит в рамките на общината е през м. май, като нарастването от февруари към март – април е постепенно. Бели Вит има дължина 36 км и площ на водосборния басейн 359 кв. км.

Единственият язовир на територията на община Тетевен е язовир Малка Желязна.

Наличните водни ресурси не са в състояние да посрещнат нуждите от промишлени и питейни води в перспектива. Хидроложката характеристика на самите водоизточници е благоприятна за поддържане на стабилен качествен състав на водите, тъй като няма големи сезонни колебания.

Комунално – битови дейности - са основна причина за замърсяването на водите в общината. Поради липсата на пречиствателни станции за отпадъчни води /ПСОВ/ в населените места, всички отпадъчни води от бита попадат в реките, водоемите или дерета. Сред останалите източници на замърсяване на водите в общината са промишлеността, транспорта и животновъдството.

Община Тетевен няма разработена програма за действие по разрешаване на съществуващите проблеми за опазването на чистотата на водните ресурси на територията на общината и тяхното рационално използване.

Състоянието на питейните води и водоизточниците на общината се контролират системно от РЗИ - Ловеч и БДДР - Плевен. Извършва се наблюдение на всички кладенци поотделно, като разширения химически анализ се прави по различни показатели.

Традиционно р. Вит е с добри качествени физикохимични характеристики.

Язовир Малка Желязна също е в добро екологично състояние.

Почви

Химизацията, промишлеността и влиянието на интензивния автомобилен поток са идентифицирани като основни причини за замърсяването на земеделските земи и влошаване състоянието на почвите като цяло. По въздушен път се пренасят азотни и серни съединения, въглеводороди и оловни аерозоли, затова голям дял в замърсяването на почвите има автотранспортът. На територията на община Тетевен няма определени пунктове от програмата за почвен мониторинг I и II ниво. Няма предприятия, чийто производства замърсяват почвите в района. Значителна част от почвите са застрашени от ерозия, поради наклонения терен.

Горите предпазват почвата от ерозия и масовото им изсичане може да доведе до редица проблеми и нарушаване на екосистемите. На ерозиране са подложени слабоструктурните

почви, образувани върху наклонени терени: излужени и типични канелени горски почви; канелени горски почви, лесивирани; рендзини; кафяви горски почви. Обработваемите земи са разположени на равни терени. Ерозията на почвите не е от процесите с ограничаващо действие за земеделието в територията на общината.

Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища; образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени” чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности в самите населени места.

Шум

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Акустичната обстановка е неравномерно натоварена, утежнена по главната комуникационно-транспортна мрежа, а в останалата част е нормална.

На територията на община Тетевен няма обекти с издадени комплексни разрешителни, както и промишлени източници с дейности, създаващи висок риск от наднормени нива на шум в околната среда. Във връзка с посочените обстоятелства, за периода 2015 - 2019 г. не е извършван планов контролен мониторинг на нивата на шум в околна среда на промишлени обекти в общината.

Основен източник на шумово замърсяване в община Тетевен са транспортните средства. При извършваните контролни замервания не са констатирани превишения на граничните стойности. Акустичната обстановка е неравномерно натоварена, утежнена по главната комуникационно-транспортна мрежа, а в останалата част е нормална.

РИОСВ – Плевен организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение №4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда.

Няма актуални данни за наднормено излъчване на шум на територията на община Тетевен. При жалби на граждани за производствен шум, администрацията сезира компетентните органи; за шум при битови дейности - издава предписания за спазване на нормативно установените изисквания.

Радиация

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве.

Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата. Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта.

Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

Биоразнообразие

Значителна част от територията на общината попада частично в границите на четири защитени зони в „Натура 2000“ по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- **Защитена зона „Български извор”** – код **BG0001036** /Защитена зона по Директива за местообитанията, която припокрива защитена зона по Директива за птиците/, обща територия 2618.99 ha.

- **Защитена зона „Васильовска планина”** – код **BG0002109**, тип J /Защитена зона по Директивата за птиците, която припокрива защитена зона по Директивата на местообитанията/, обща територия 454 71,92 ha.

В границите на 33 попадат населените места от Община Тетевен, област Ловеч – землището на с. Бабинци, с. Български Извор, с. Васильово, с. Галата, с. Глогово, с. Гложене, с. Голям Извор, с. Градежница, с. Малка Желязна и гр. Тетевен.

- **Защитена зона „Централен Балкан”** – код **BG000049**, тип С (Защитена зона и по двете Директиви); обща територия 71669.5 ha.

В границите на 33 попадат населените места от Община Тетевен, област Ловеч – землището на с. Дивчовото и с. Рибарица.

- **Защитена зона „Централен Балкан – буфер”** – код **BG0001493**, тип К (Защитена зона по Директива за местообитанията, която припокрива защитена зона „Централен Балкан – буфер” по Директива за птиците с код BG0002128), обща територия 129409.07 ha.

В границите на 33 попадат населените места от Община Тетевен, област Ловеч – землището на с. Бабинци, с. Васильово, с. Глогово, с. Гложене, с. Градежница, с. Дивчовото, с. Малка Желязна, с. Рибарица, гр. Тетевен и с. Черни Вит.

- **Защитена зона „Пещера Лястовицата”** – код **BG0000269** - Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, с обща площ 5,108 dka. Защитената зона е обявена със Заповед № РД-103 от 9 февруари 2015 г. на Министъра на околната среда и водите. 33 попада в землището на с. Гложене, община Тетевен, област Ловеч. Предмет на опазване в зоната са: типът природно местообитание Неблагоустроени пещери по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие и местообитанията на следните видове бозайници по чл. 6, ал. 1, т. 2 от Закона за биологичното разнообразие: Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*).

Част от територията на Национален пак „Централен Балкан” е разположена в географските граници на община Тетевен. В тази част попадат двата резервата „Боатин” и „Царичина”. На територията на община Тетевен, в границите на Национален парк „Централен Балкан”, в землището на с. Рибарица попада и част от резерват „Козя Стена”, с площ от 110 ha. Приоритет на Дирекцията на Национален парк „Централен Балкан” е стриктния контрол върху дейностите и охрана на територията на парка.

На територията на Община Тетевен се намират и защитени територии като:

„Черния рът” – за опазване на първичната предпланинска горска екосистема във Васильовска планина и местообитанията на голям брой редки и застрашени от изчезване животински видове;

„Костина” – лобното място на водача на Априлското въстание Георги Бенковски;

„Горунчето” – лобното място на Ботеви четници;

„Десеткар” – защитена местност обявена като историческо място;

„Лисец” – защитена местност обявена като историческо място;

„Пещера Моровица” – природна забележителност в землището на с. Гложене.

Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи.

Под режим на защита на територията на община Тетевен има четири категории защитени територии - Национален парк, резервати, защитени местности и природни забележителности.

Част от територията на **Национален парк „Централен Балкан“** (НПЦБ) е разположена в географските граници на община Тетевен. В тази част попадат двата резервата „Боатин“ и „Царичина“.

Разнообразният климат и релеф на Централен Балкан осигуряват значително многообразие от местообитания. Актуална информация за флората, фауната, антропогенното въздействие, лечебните растения на територията на парка се намира в Плана за управление на НПЦБ 2016-2025 г.

Резерват „Боатин“ е обявен на 12 юни 1948 г. Площта му е 1597,2 хектара. Намира се в землището на с. Дивчовото, северно от връх Тетевенска баба и е с н. в. от 800 до около 1750 м. През резервата минава Боатинска река, която заедно с реките Средна и Момина дава началото на река Черни Вит. Резерват „Боатин“ е царството на бука.

Резерват „Царичина“ е обявен на 18 юли 1949 г. Площта му е 3418,7 хектара. Разположен е в землището на с. Рибарица. Обхваща горната част от водосбора на река Бели вит с притоци Стара Рибарица и Заводна.

На територията на общината се намират следните **защитени местности**:

- с. Рибарица – ЗМ „Горунчето“, ЗМ „Черния рът“, ЗМ „Костина“;
- с. Черни Вит – ЗМ „Десеткар“;
- с. Гложене – ЗМ „Драгово присое“, ЗМ „Лисец“ и ЗМ „Валога“.

На територията на общината се намират и четири **природни забележителности**:

- гр. Тетевен – ПЗ „Водопад Скока“;
- с. Гложене – ПЗ „Пещера Моровица“ ПЗ „Пещера Лястовица“ ПЗ „Водопада“;
- с. Голям Извор – Цер /два броя/ и Скоруша /един брой/;
- с. Градежница – „Рушова Пещера“.

Община Тетевен е богата на флора, фауна и интересни природни забележителности.

Флористичното разнообразие е представено от около 2337 вида и подвида растения, от които около 1900 вида и подвида висши растения. Броят на консервационно значимите растения е: локални ендемити – 10 вида, български ендемити – 10, балкански ендемити – 67, защитени от българското законодателство – 30, включени в националната Червена книга – 81, в Червения списък на Европа – 9, застрашени в световен мащаб – 10 вида.

В Средна Стара планина и Предбалкана преобладават широколистни едновидови и смесени гори от бук и дъб. В равнинната част на областта се срещат чинари, обикновен американски ясен, липи, гледичия, черница, бяла акация, конски кестен, бряст, обикновен орех, характерни храстови съобщества на: люляк, драка, трънка, смрадлика, черен бърз, птиче грозде, синфорикарпус и др. Сред тревните видове има и редки, застрашени от изчезване и с ограничен ареал в България видове като: горска съсенка, снежно кокиче, мека медуница, източен миск, грахова глушина.

По билото на Златишко-Тетевенската планина се срещат обикновен смърч и обикновена ела, а в района на връх Вежен и бяла мура /резервата Царичина/.

По поречията на реките се наблюдават популации от елша, а от храстовата растителност – глог, шипка, люляк, къпина, бърз, боровинка, малина и др. В горските насаждения единично се срещат явора, липата, ореха, дрян, леска и др. От тревистите растения като билки се събират беладона /лудо биле/, кантарион, иглика, мащерка, чемерика, риган, подбел и други.

На територията на общ. Тетевен защитените дървета по смисъла на Закона за биологичното разнообразие, съгласно регистър на защитените дървета на територията на РИОСВ Плевен са в с. Голям Извор:

- Цер, махала „Голямо усое“; обявено със зап. №44/15.01.1991 г. на МОС; (ДВ бр. 16/26.02.1991 г.); № от Държавен регистър 1837;

- Скоруша, м. „Крътожабене“; 3-д №44/15.01.1991 г. на МОС; (ДВ бр. 16/26.02.1991 г.); № от Държавен регистър 1835.

Фауната също се отличава с много голямо разнообразие. Преобладават средноевропейските, евросибирските и по-малко субмедитеранските видове. Троглобионата фауна е много богата поради наличието на пещери и понори.

Богатството на риби в реките е много разнообразно. Включва над 30 вида и е едно от малкото останали в Европа находища на Европейския автохтонен див шаран и редкия за страната вид брияна. Наличието на много карстови терени са предпоставка за богатството на влечуги. Тук са едни от големите популации в страната на двата вида сухоземни костенурки. Срещат се ивичестият гущер, зеленият гущер, слепок, водните змии, големият стрелец, смокът мишкар и др.

С най-голямо разнообразие се отличава орнитофауната – черноглава овесарка, червенокръстата лястовица, черният щъркел, черен кълвач и др. Сред включените в Червената книга – големият ястреб, белоопашатия мишелов, орелът-змияр и соколът орко. От бозайниците се срещат: прилепи, включително и редкият вид дългопръст нощник, пъстрият пор и доста често видрата, чакалът, бялката, язовецът, лисицата, сърната, дивата свиня и др.

Отпадъци

Един от основните екологични проблеми на общината е свързан с отпадъците. Той включва периодичното образуване на нерегламентирани замърсявания, липсата на депо за строителни отпадъци, неоползотворяването на органичния и биоотпадък, смесването на рециклируемите отпадъци с ТБО и ниските приходи от такса „Битови отпадъци“, които не покриват разходите, свързани с управлението на битовите отпадъци.

По отношение на замърсяване на почвата с битови, строителни, растителни отпадъци и оборски тор е характерно, че замърсяването е с локален характер и засяга главно мери и пасища. На територията на община Тетевен няма установени нерегламентирани сметища, а при възникване на такива, същите веднага се почистват и ликвидират.

Отпадъците не само повърхностно замърсяват околната среда, но и ограничават използваемостта на земята, създават хигиенни проблеми и дразнят естетическите възприятия на хората. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси, те се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението. От друга страна отпадъците са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторната употреба води до съхранение на природни ресурси.

Ето защо управлението им е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база, и не на последно място висока обществена отговорност.

Новата и ефективна стратегия за управление на твърдите битови отпадъци ще:

- повиши привлекателността на града и околностите му;
- намали и предотврати риска за здравето на хората;
- подобри състоянието на околната среда и нейната привлекателност;
- намали замърсяването на водите и почви;
- намали потреблението на природни ресурси за сметка на преработка на отпадъци;
- подобри условията за икономическо развитие и чистотата в населените места;
- подобри условията за развитие на селското стопанство в общината, например чрез производство на компост от органични отпадъци;
- подобри качеството и разшири обхвата на предлаганите услуги по третиране на отпадъци.

За подобряване на екологичните характеристики и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на

населението, включително ограничаване на образуването и оползотворяване на различните потоци отпадъци от бита и стопанската дейност.

III. АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

3.1. Анализ на отпадъците

Анализът на битовите отпадъци е ключов анализ за разработването на общинската програма за управление на отпадъците и дава отговор на следните въпроси:

- Какви са количествата образувани отпадъци в общината и каква е нормата на натрупване?
- Какви са количествата и тенденциите на различните потоци отпадъци за анализирания период?
- Какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци в общината?
- Какви са количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци за разглеждания период и какви са тенденциите в третирането им?
- Каква е степента на изпълнение на целите, които са поставени пред общината в съответствие с националното и европейското законодателство?

Информацията за количествата и състава на отпадъците е от много голяма важност за вземане на правилни решения за управлението им и оразмеряването на системите, инсталациите и съоръженията за третиране. Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

3.1.1. Генерирани битови отпадъци

Генерираните битови отпадъци от една страна се образуват от използването на ресурси или продукти, а от друга страна имат негативни ефекти върху околната среда в резултат от тяхното преработване или обезвреждане. Прекъсването на връзката между икономическия растеж и нарастващото използване на ресурсите, което води до негативно влияние върху човека и природата, е основна цел в областта на политиката по околната среда. Необходимо е да се предприемат мерки за количествено и качествено намаляване на генерираните битови отпадъци. Докато намаляването на количествата образувани отпадъци се нарича количествено предотвратяване, то намаляването на съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите се нарича качествено предотвратяване на отпадъците. Двата аспекта са тясно свързани и не трябва да се разглеждат като независими, а по-скоро като взаимно допълващи се. Неправилно е да се смята, че ако отпадъкът или неговото третиране само по себе си няма вредно въздействие, то този отпадък не трябва да се предотвратява. Самото третиране е свързано с разходи на енергия и вода, заема се определено пространство. Само в случай, че даден продукт не бъде произведен, то той не би се превърнал в отпадък, т.е. в случая на 100% количествено предотвратяване няма да има нужда от качествено предотвратяване. Това обаче е нереалистично и е ясно, че за всеки продукт трябва да се прилагат и двата аспекта за ограничаване образуването на отпадъци.

Жителите на дадена административна единица образуват различно количество отпадъци с различен състав. Тези показатели зависят от социалния статус, битовите особености на средата, изградената култура на потребление и други фактори.

Непрекъснато нарастващото количество смесени отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията в община Тетевен, налага предприемането на мерки за тяхното намаляване, повторната им употреба и увеличаване на рециклирането и

оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването им като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

ЗУО разделя отпадъците по видове, както следва:

- битови;
- производствени;
- опасни;
- строителни;
- биоразградими;
- масово разпространени.

Общинските власти играят важна роля в изпълнението на политиката по отношение опазване на околната среда, подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци, чрез сключването на договори и в това отношение основните им функции включват:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци;
- събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистване на уличните платна, тротоарите, площадките, алеите и поддържане на зелените площи и други територии предназначени за обществено ползване;
- избора на площадки, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци, чрез включването в регионална система;
- разделно събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки, чрез организация по оползотворяване;
- организирането и прилагане на системата за разделно събиране и съхранение на излезли от употреба моторни превозни средства с фирми получили разрешение от МОСВ;
- предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаване на незаконни сметища, чрез контрол от длъжностни лица;
- определяне на места за поставяне на негодни за употреба батерии.

Битови отпадъци

Битовите отпадъци произхождат основно от домакинствата, а също така и от административните сгради, търговски обекти, училища и други обществени места.

Количеството образувани битови отпадъци се състои от отпадъци, събрани чрез общинските системи за организирано сметосъбиране (смесени битови отпадъци) и отпадъци, събрани директно от частния сектор чрез системи за разделно събиране, вторични суровини и други с цел оползотворяване и рециклиране. Предадените за предварително третиране, за рециклиране и директно за депониране битови отпадъци са отпадъците на входа на съответната инсталация за третиране. За да се избегне повторното броене на количества отпадъци, директно депонираните битови отпадъци не включват отпадъците, предадени за депониране след предварително третиране. Директно депонираните битови отпадъци включват и статистическата оценка на образуваните отпадъци от домакинствата, необслужвани от системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

Нормата на натрупване на битовите отпадъци представлява количеството образувани битови отпадъци на дадена административно-териториална единица или национално ниво разделено на средно годишното население за съответната година.

Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Трябва да бъде направена разлика и не трябва да се приема количеството генерирани битови отпадъци, като

идентично на количеството събрани и извозени битови отпадъци, тъй като това е грешно като подход. Под внимание трябва да се вземат и да се отчитат, като генерирани, всички потоци битови отпадъци, независимо дали събирането им е организирано или възложено от общината или не е от общината. Дори и да липсва достоверна и статистически отчетена информация е необходимо под внимание да се вземат всички потоци битови отпадъци, генерирани на територията на общината-организациите по оползотворяване на отпадъците от опаковки, площадките за вторични суровини, производствени и търговски обекти, генериращи отпадъци, които предават на организации по оползотворяване или директно на преработвателни предприятия, производствени и търговски обекти, свързани с изискванията за разширена отговорност на производителя.

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО **битови отпадъци** са „отпадъците от домакинствата” и „подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Тетевен, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промислените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

В община Тетевен има добре изградена и успешно функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която обхваща 100% от населението на града и селата.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.

Община Тетевен е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците - Луковит. В сдружението участват и общините: Луковит, Червен бряг, Ябланица и Роман.

По проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Луковит“, реализиран по Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г. е изграден Регионален център за управление на отпадъците /РЦУО/ - гр. Луковит, въведен в експлоатация с Разрешение за ползване №СТ-05-2243 от 04.12.2015 г. Центърът включва първа клетка на депото за неопасни отпадъци с общ обем 305 000 куб. м, стопански двор, вътрешна и съпътстваща инфраструктура, електронна везна, административна сграда, КПП и технически сгради, охранителни канавки, пречиствателна станция за инфилтрат, пречиствателни съоръжения за битови и отпадъчни води, резервоари за техническа вода, мониторингови кладенци, площадка за компостиране на „зелени“ отпадъци с площ 6 200 кв. м, общински център за рециклиране, Претоварна станция-гр. Тетевен, навес за верижни машини и оборудване за РЦУО.

Смесените битови отпадъци от територията на общината се извозват до Претоварна станция за твърди битови отпадъци с.Гложене, м. „Байнов поток“, където се компресират и след това се депонират на Регионално депо за неопасни битови отпадъци - гр. Луковит.

През 2015 г. приключва строителството на Претоварна станция за твърди битови отпадъци – Тетевен в с. Гложене, УПИ I-104008, кв. 104. Строителството се извърши по договорно споразумение № 288 от 11.09.2015 г. с ДЗЗД „ТАРКТУР ТЕ“, гр. София. Строителството е на стойност 2 266 093,12 с ДДС и включва изграждане на претоварната станция и довеждащата инфраструктура към съоръженията. Претоварната станция ункционира от месец август 2016 г.

Експлоатацията на старото общинско депо за ТБО в с.Гложене, м. „Байнов поток“ е прекратена със Заповед № РД0201/06.04.2016 г. на Директора на РИОСВ - Плевен и предстои неговата техническа и биологична рекултивация. Депото е разположено на площ от 30 дка. и е било в експлоатация от 1984 г. Община Тетевен има разработен и одобрен за финансиране проект за закриване и рекултивация на Общинското депо, включващ и мониторинг. Общата стойност на проекта е 1 149 520,39 лева. Към момента на разработване на настоящата програма е приключила техническата рекултивация на старото общинско депо и предстои биологичната рекултивация.

Дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на община Тетевен от 2016 г. се извършват от фирма „Чистота Тетевен“ ООД, съгласно сключен договор № 428/26.08.2016 г. с „Чистота Тетевен“ ООД и допълнително споразумение №1 от 23.08.2019 г.

Съгласно проведените измервания на Претоварна станция за твърди битови отпадъци в с. Гложене, на територията на община Тетевен през 2019 г. са образувани 5849.76 тона битови отпадъци или с 25,38 тона по-малко спрямо 2018 г., но с 316,54 тона повече спрямо 2017 г.

Таблица 23: Количества депонирани смесени битови отпадъци от община Тетевен за периода 2017 – 2019 г. в тона

Години	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Месеци	тона	тона	тона
януари	241.52	392.74	409.36
февруари	353.26	307.12	368.02
март	530.76	392.62	475.76
април	383.54	500.26	513.60
май	516.66	592.24	550.88
юни	458.08	543.86	471.60
юли	356.22	557.06	604.20
август	705.80	714.36	540.92
септември	527.70	527.82	539.70
октомври	610.14	580.48	494.94
ноември	475.74	471.94	432.82
декември	373.80	294.64	447.96
ОБЩО:	5533.22	5875.14	5849.76

Източник: Община Тетевен

Въпреки, че населението на общината е намаляло с 3% през 2019 г. спрямо 2017 г., количеството генерирани смесени битови отпадъци се е увеличило с около 6% за същия период. Цитираните количества ТБО са образувани не само в домакинствата, но също и в обществените сгради, търговски обекти, предприятия и други генератори.

Тенденцията по увеличаване на количествата на събраните отпадъци от всички населени места на Община Тетевен в последните години (макар, че през 2019 г. е отчетено минимално намаление с 25,38 тона), може да се обясни с няколко съществени причини:

- Продължаваща тенденция за увеличаване на дела на биоотпадъци /растителните отпадъци, животински отпадъци, градински, слама сено и др.), които се изхвърлят предимно в селата на общината. За съжаление тенденцията за увеличаване на отпадъците от селскостопанска дейност, които попадат в контейнерите за битови отпадъци се увеличава,

въпреки възможностите за повторната употреба на тези отпадъци чрез например домашно компостиране, преработване във фуражи и др.

- Увеличава се и дела на инертните отпадъци, попадащи в съдовете за битови отпадъци. Това са отпадъци от пепел, сгур, дребни строителни отпадъци, пясъци и др. Тези отпадъци, заедно с биоотпадъците се характеризират с най-голяма относително тегло спрямо останалите отпадъци.

- Тенденция по нарастване на броя на културни, спортни и туристически мероприятия в гр. Тетевен и останалите населени места. В последните четири години се наблюдава все по наситен културен и спортен календар, изпъстрен с мероприятия, а това съответно води до увеличаване на туристическия поток и до генерирането на повече битови отпадъци.

Таблица 24: Отпадъци, събрани на територията на община Тетевен през 2019 г. по видове

Вид отпадък		Събрани отпадъци от територията на общината, общо (тона)
Код отпадък	Наименование отпадък	
ОБЩА СУМА ЗА ОБЩИНАТА		5870,456
200301	смесени битови отпадъци	5849,760
150101	хартия и хартиени опаковки	9,319
150102	пластмасови опаковки	3,887
150107	стъклени опаковки	7,490

Източник: Община Тетевен

Важен показател за управление на отпадъците е **нормата на натрупване на отпадъците**, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението. Образуваните битови отпадъци на човек от населението в България за 2018 г. е 408 кг/човек/година, за област Ловеч 330 кг/човек/година, за община Тетевен – 307 кг/човек/година, тоест по-ниско от средната норма за областта и за страната.⁸

Нормата на натрупване на отпадъците в община Тетевен за 2019 г. е 311 кг/чов./г., което е с 26 кг/човек/на година повече спрямо 2017 г. (285 кг./чов.год.).

Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места от 3 000 до 25 000 жители, определена с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ от 2012 г., препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 295,5 кг., следователно нормата за община Тетевен е малко по-висока от допустимите стойности. Това означава, че Общинската администрация се справя успешно с процесите на управление на отпадъците, но трябва да предприеме съответните мерки за ограничаване на образуването им и да намали регистрирания ръст през последните години.

В Доклада от извършения морфологичен анализ на образуваните смесени битови отпадъци в община Тетевен за периода февруари-септември 2019 г., на база данните на НСИ за населението на общината към 2017 г. – 19389 жители е определена норма на натрупване на отпадъците – 328 кг./чов./г. Определената с Доклада за морфологичен анализ норма на натрупване е по-висока от тази за календарната 2019 г. (311 кг./чов./г), тъй като обхваща различен период на изчисления, който не съвпада с пълна календарна година и за база е използвано населението на общината през 2017 г., а не през 2019 г. Въпреки това тенденцията е към нарастване на нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението в общината.

ИЗВОДИ:

⁸ При изготвяне на настоящата програма НСИ не е публикувал официални данни за битовите отпадъци и нормата на натрупване за 2019 г.

Количеството на генерираните битови отпадъци в община Тетевен през последните години се увеличава. Нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението е над допустимите референтни стойности, но под средните нива за област Ловеч и за страната. Населението на общината намалява с 6% за периода 2017-2019 г., но годишната норма на натрупване на отпадъци на човек се увеличава с 3%. Това се дължи на увеличаване на туристопотока, на дейността на промишлени предприятия, търговски обекти и заведения и на променящите се потребителски навици на домакинствата. За намаляване обема на депонираните битови отпадъци е препоръчително увеличаване дела на разделно събраните рециклируеми отпадъци, компостиране на зелените и био-разградими отпадъци, осигуряване на възможности за отделно събиране и извозване на отпадъците от твърдо гориво през отоплителния сезон, оползотворяване на строителните отпадъци и други мерки.

Показателят морфологичен състав характеризира количеството на отделните компоненти спрямо общото количество на отпадъците (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали, опасни отпадъци и др.). Данните за морфологичния състав са необходими при избор на системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива. Има важно значение при определяне на метода за предварително третиране и обезвреждане на отпадъците, включително вида и капацитета на съоръженията. Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците. Консуматорските и потребителски навици на населението в различните сезони на годината влияят върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Поради това, изследванията при определяне на морфологичния състав на отпадъците се извършват така, че да бъдат обхванати 4-те годишни сезона (зима, пролет лято и есен). Целта е да се отчете сезонната неравномерност и колебанията в състава на отпадъците.

Характеристика на отделните фракции общо за четирите сезона:

- Хартия - вестници, списания, учебници, листи, амбалажна хартия, санитарна хартия и др.
- Картони-кашони, опаковки от сокове, кутии и др.
- Метали - опаковки от безалкохолни и алкохолни напитки, консервени кутии, капачки и др.
- Гума - гумени изделия, играчки и др.
- Текстил - дрехи, парцали, трикотаж, завивки и др.
- Пластмаса - опаковки, кутии, бутилки, фолио, пластмасови изделия, торбички и др.
- Градински и растителни - растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.
- Инертни - пепел, сгур и пръст и др.

Данните за морфологичния състав са необходими при избор на съоръжения за предварително третиране и обезвреждане и системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива.

Последният актуален анализ на морфологичния състав на отпадъците, генерирани на територията на община Тетевен е извършен през 2019 г. в рамките на проект: „Определяне на морфологичния състав на отпадъците в България“, финансиран от Българо-Швейцарската програма за сътрудничество, чрез ПУДООС.

Пробите за община Тетевен са направени в периода от февруари до септември 2019 г., а за изчисляване на количествата смесен отпадък за календарна година и норма на натрупване на отпадъците на човек от населението са използвани официалните данни за депонираните отпадъци и броя на населението към 2017 г. Това е причината в доклада от морфологичния анализ да е посочен прогнозен смесен битов отпадък за 2019 г. 6354 т., а реално депонирания битов отпадък, по данни от сметосъбиращата фирма за цялата календарна 2019 г. е 5850 т.

Данните от Доклада за морфологичния анализ за състава на събраните, извозени и депонираните от територията на община Тетевен на Регионално депо - Луковит смесени битови отпадъци са представени в следващите таблици.

Таблица 25: Количества смесен, разделно събран и общ битов отпадък за 2019 г.

Вид отпадък	Количество смесен отпадък на година т/год	Разделно събран отпадък на година т/год	Общ отпадък на година т/год	Общ отпадък на година %
Хранителни	658.49	0.00	658.49	10.17%
Хартия	496.22	6.74	502.96	7.77%
Картон	472.58	0.59	473.17	7.31%
Пластмаса	638.32	4.19	642.50	9.92%
Текстил	493.13	0.00	493.13	7.62%
Гума	138.82	0.00	138.82	2.14%
Кожа	236.70	0.00	236.70	3.66%
Градински	454.94	108.95	563.88	8.71%
Дървесни	335.54	0.00	335.54	5.18%
Стъкло	480.34	0.00	480.34	7.42%
Метали	481.37	0.36	481.73	7.44%
Инертни >4 см	356.40	0.00	356.40	5.50%
Опасни	277.01	0.00	277.01	4.28%
Други	376.46	0.00	376.46	5.81%
Ситна фракция <4 см	457.90	0.00	457.90	7.07%
Общо	6354.21	120.81	6475.02	100.00%

Източник: Окончателен доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен

Приблизителният състав на генерираните отпадъци в тегловни проценти е: хранителни – 10,17%; хартия – 7,77%; картон – 7,31%; пластмаса – 9,92%; текстил – 7,62%; гума – 2,14%; кожа – 3,66%; градински – 8,71%; дървесни – 5,18%; стъкло – 7,42%; метали – 7,44%; инертни >4см– 5,50%; опасни – 4,28%, ситна фракция <4см – 7,07% и други – 5,81%.

Таблица 26: Морфологичен състав на образуваните количества смесени битови отпадъци по фракции за четири сезона в процент

Вид отпадък	Средни стойности % Пролет	Средни стойности % Лято	Средни стойности % Есен	Средни стойности % Зима
Хранителни	8	10	10	13
Хартия	8	8	9	6
Картон	8	7	9	6
Пластмаса	9	8	9	14
Текстил	7	7	7	10
Гума	3	2	2	1
Кожа	3	3	5	3
Градински	7	9	6	7
Дървесни	6	5	9	2
Стъкло	6	8	9	7
Метали	8	8	8	7
Инертни (над 4 см)	7	8	5	2
Опасни	8	7	0	2
Други	6	5	6	7
Ситна фракция (под 4 см)	4	5	6	14

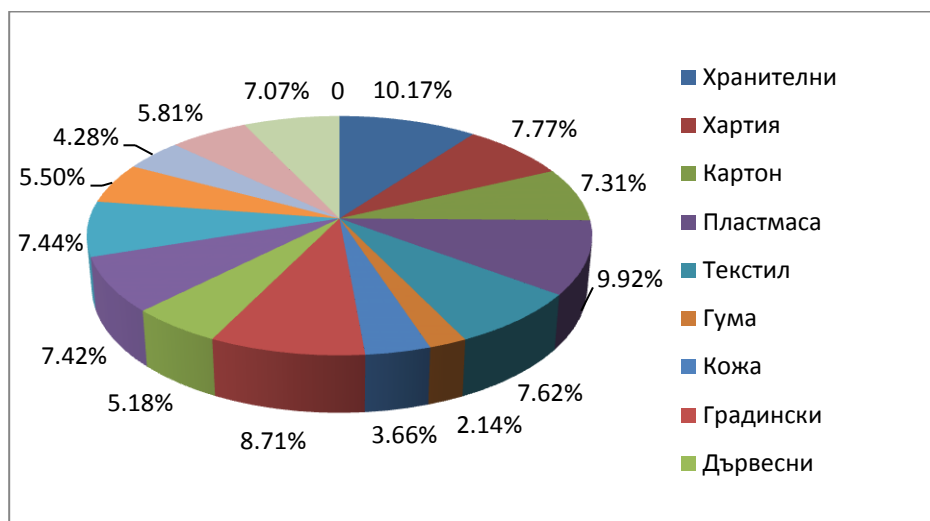
Източник: Окончателен доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен

Сравнявайки състава на генерираните отпадъци в община Тетевен с референтните стойности, съгласно Методиката от НПУО 2014-2020 г. (Таблица 28), можем да направим извода, че седем вида отпадъци превишават допустимите норми. Това са: картон, текстил, гума, кожа, стъкло, метали и опасни. Най-голямо е отклонението при металите и опасните отпадъци, съответно с около 5 и 4 пункта. Хранителните и градинските отпадъци са с 13% по-

малко от референтните стойности, а инертните с 9,30%. Останалите видове фракции отпадъци в морфологичния състав са в стойности близки до референтните.

Графика 4: Морфологичен състав на отпадъците на община Тетевен в %

Източник: Окончателен доклад за извършен четирисезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен 2019 г.

Таблица 27: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците, съгласно Методиката от НПУО 2014-2020 г.

Видове отпадъци	Населени места от 3 до 25 хиляди жители
Хранителни	23.20%
Хартия	8.50%
Картон	5.50%
Пластмаса	10.10%
Текстил	3.70%
Гума	0.90%
Кожа	0.90%
Градински	21.70%
Дървесни	2.00%
Съкло	6.10%
Метали	2.00%
Инертни	14.80%
Опасни	0.60%
Общо	100.00%

Източник: НПУО 2014-2020 г.

Таблица 28: Изводи от проведеното проучване на морфологичния състав на смесено събраните битови отпадъци от община Тетевен през 2019 г.

Фракции с най-висок средногодишен процент	Хранителни	Пластмаса	Градински	Хартия
Фракции с най-нисък средногодишен процент	Гума	Кожа	Опасни	Дървесни
Фракции с най-изразена сезонна флукутация	Ситна Фракция<4см	Опасни	Дървесни	Инертни>4 см
Фракции с най-слаба сезонна флукутация	Метали	Кожа	Гума	Други

Източник: Окончателен доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен

Във връзка с изчисленията, които общините ще правят и ще трябва да доказват пред МОСВ за изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, те са задължени на определена периодичност да извършват морфологичен анализ на битовите си отпадъци. Съгласно нормативните разпоредби на Чл. 8, ал. 3 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г., Кметовете на общините извършват на всеки 5 години морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на съответната община, съгласно Методика, утвърдена със Заповед на Министъра на околната среда и водите. Препоръчителният срок за изготвяне на следващ морфологичен анализ на отпадъците, образувани на територията на община Тетевен е през 2024 година.

ИЗВОДИ:

- **Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на общината имат фракциите - „хранителни“ – 10,17%, „пластмаси“ – 9,92% и „градински отпадъци“ – 8,71%, в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.**
- **Рециклируемите отпадъци заемат почти 40% относителен дял, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмаса – 9,92 %, следвано от хартия – 7,77%, метали – 7,44%, стъкло – 7,42%, и картон – 7,31%.**
- **Процента на отпадъците от фракция „други“ е средно – 5,81%, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърлят и неопределими отпадъци, които допринасят за „омърсяване и омокряне“ на пробите и довеждат до невъзможност да се идентифицира произхода на отпадъка.**
- **В град Тетевен и седем села на общината е въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, но не всички граждани използват по предназначение цветните контейнери за хартия, стъкло и пластмаса. Това води до висок относителен дял на депонираните на регионалното депо рециклируеми отпадъци.**

Количества повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци

За анализа на количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци в община Тетевен е необходимо е да се идентифицират:

- количествата разделно събрани и рециклирани отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали чрез системите за разделно събиране;
- количествата депонирани биоразградими битови отпадъци;
- количествата разделно събрани и оползотворени битови биоотпадъци.

Отпадъци от опаковки

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на полезния живот на регионалното депо за отпадъци и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците. Освен това през последните години със синхронизиране на националното законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществения натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща“, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно

установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

Община Тетевен си сътрудничи с организацията по оползотворяване „Еко Пак България“ АД за осъществяване на разделното събиране на отпадъци от опаковки. Системата по разделно събиране обхваща две населени места на общината – гр. Тетевен, с. Рибарица, с. Галата, с. Глогово, с. Градежница, с. Гложене, с. Български извор и с. Голям извор. Обособени са 69 точки с по три контейнера за разделно събиране – жълт контейнер – за пластмаса и метал; син контейнер – за хартия и картон и зелен контейнер – за стъкло. Всички контейнери са от затворен тип - нови модерни контейнери тип „Иглу“, които не позволяват изваждане и разпиляване на отпадъците.

През 2019 г. са събрани следните количества отпадъци от опаковки:

- хартия и картон – 9 319 килограма;
- пластмаса – 3 887 килограма;
- стъкло – 7 490 килограма;

Общо събрани отпадъци от опаковки за 2019 г. – 20 696 килограма. За сравнение през 2018 г. са събрани 22 099 кг., а през 2017 – 11 509 кг. Запазва се тенденцията за увеличаване на разделно събраните отпадъци от опаковки спрямо образуваните количества през 2017 г., макар че през 2019 г. се наблюдава намаление на събраните отпадъци с 1 403 кг. спрямо 2018 г. Тенденцията се дължи най-вече на раздвижването в пазара, търсенето на отпадъчно стъкло, като през 2017 г. нямаме предаден отпадък от стъклени опаковки. Причината за това е, че тогава нямаше търсене на стъклени отпадъци от страна на производителите на стъклен амбалаж, поради насищане на пазара от внос, докато през 2018 и 2019 г. търсенето на местна суровина се е увеличило многократно. Наблюдава се увеличение на събраните отпадъци от хартиени и картонени опаковки с 1 269 кг. и минимално увеличение на събраните отпадъци от пластмасови опаковки със 118 кг. Количеството на събраните през 2019 г. стъклени опаковки намалява с 2790 кг., но това се дължи на количеството стъкло, събрано и сортирано през 2018 г., което на практика е за период от 2 години.

През месец януари 2019 г. е започнало поетапно разширяване на обхвата на системата за разделното събиране на отпадъци от опаковки на територията на Община Тетевен. Точките с контейнери са се увеличили от 46 на 69. Поставени са контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки в селата Галата, Глогово, Градежница, Гложене, Български извор и Голям извор. Поставени са следния брой точки с по три контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки - в с. Галата – 6 точки; в с. Градежница – 5 точки, в с. Български Извор – 4 точки; в с. Глогово – 4 точки, с. Гложене – 3 точки и с. Голям извор – 1 точка. Контейнерите се обслужват от „Еко Пак България“ АД от началото на януари 2019 г.

Общо събрани отпадъци от опаковки за периода 2017 – 2019 г. е 54304 кг.

По данни на „Екопак България“ АД за 2019 г. периода са отсортирани следните количества отпадъци от опаковки по видове в тона:

- хартия и хартиени опаковки - 9.319 т.
- пластмасови опаковки - 3.887 т.
- стъклени опаковки - 7.490 т.

Общо разделно събрани отпадъци от опаковки за 2019 г. – 20,696 тона

Разделно събраните отпадъци от опаковки се транспортират до площадка за сортиране. Събраните отпадъци се сортират на отпадъци от опаковки и отпадъци, които не са опаковки. Следва сортиране на годни и негодни за рециклиране, като годните за рециклиране отпадъци от опаковки се сортират по вид и материал.

Биоразградими отпадъци

Във връзка със стремежа за намаляване на количествата биоразградими отпадъци, през 2019 г. е разработен Анализ разходи – ползи за въвеждане на система за разделно

събиране и оползотворяване на зелените и биоразградими отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен. Анализът ще послужи за прединвестиционни проучвания, проектиране, изграждане и финансово обезпечаване на избраните икономически обосновани системи за управление, разделно събиране и оползотворяване на зелените отпадъци. Анализът е прогностичен и е изготвен за 30-годишен период.

В съответствие с Националния стратегически план Община Тетевен следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци, с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими“) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25 до 40% от общото количество битов отпадък, отделен от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поэтапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- *използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни ;*
- *закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор (купчините не се обръщат след това, но след това компостираната оборска тор се използва като подобрител на почвата).;*
- *изгаряне на градински отпадъци и листа.*

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък.

Предвид специфичния характер на отпадъците, образувани на територията на община Тетевен и значителното участие на зелените, градински и селскостопански отпадъци, образувани от домакинствата в определени периоди е необходимо да се предприемат действия в две посоки:

- за въвеждане на фамилно компостиране с последващо използване на компоста в личните стопанства;
- за въвеждане на система за разделно събиране и извозване на биоразградимите отпадъци от общината, след изграждане на общинска компостираща инсталация и/или извозване на зелените и биоразградими отпадъци до регионална инсталация за компостиране/анаеробно разграждане от РСУО - Луковит.

Общин Тетевен предвижда въвеждане на система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци при източника, извозването им и самостоятелното им третиране на открита общинска инсталация за компостиране с аеробно разграждане на зелените отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен. Собствената общинска площадка за компостиране ще бъде изградена на площ от 10 дка на терен до Претоварна станция – Гложене, част от Имот № 104008 в землището на с. Гложене, Акт за публична общинска собственост №2854 от 26.02.2013 г., с обща площ на имота – 45.912 дка.

За въвеждане на системата за разделно събиране на зелените отпадъци се предвижда закупуване на 15 броя открити контейнери - 4 куб. метра. Те ще бъдат разположени на площадки във всяко от 12-те села на общината, две площадки в град Тетевен и един оборотен контейнер. За извозването на отпадъците ще бъде осигурено транспортно средство – автокран с платформа, което ще обслужва и 7-кубикови контейнери за разделно събрани строителни отпадъци.

Целесъобразно е на територията на община Тетевен да бъде изградена една площадка за открито компостиране чрез разстилане на биоразградимите отпадъци на редове (по метода windrow). Това ще позволи да се предотврати депонирането на значителни количества биоразградими отпадъци при сравнително малки инвестиционни и експлоатационни разходи.

Това е най-простата система. Тази система е подходяща само за зелени отпадъци (трева, сено, листа, дребни клони, храсти, цветя и други), но не и за биоотпадъци. Когато биоотпадъкът пристигне, замърсителите се отстраняват и се смесва с уплътняващ материал. След това отпадъкът се премества с лопата до площадката за компостиране и се правят редове с максимална височина 2 м и 6 м ширина. Материала се обръща най-малко на всеки 2 седмици, за да се създаде аерация. В по-малки инсталации обръщането се прави с лопата, а в по-големи – с машина за обръщане.

Инвестиционните разходи за изграждане на собствена общинска компостираща инсталация са в размер на 394 200 лева, а оперативните за издръжка и експлоатация 110 832 лева на година.

Компостирането на растителните отпадъци в мястото на образуването им е в синхрон с приетите принципи за управление на отпадъците. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата. При реализацията на целите ще се кандидатства за финансово подпомагане от страна на ПУДООС и ОПОС.

Обхващането на все по-голям брой семейства в системи за домашно компостиране е възможно чрез постоянно информиране на населението за възможностите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци и предоставяне на контейнери за компостиране на семействата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци. За отчитане на ефекта от тази мярка е необходимо предоставянето на компостери на отделните домакинства да бъде обвързано с изискване за своевременно представяне на информация от общините за постигнатите нива на намаление на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране.

Един от подходящите методи на биологично третиране, подходящи за условията на общината е анаеробното разграждане, при което се отделя биогаз за производство на енергия и компостирането (домашно и/или полево), при което произведения компост има възможност да се използва за рекултивация на нарушени терени, в земеделието, при озеленителни и възстановителни дейности при строителни проекти и др.

В съответствие с Националния стратегически план общината следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци с оглед намаляване количествата

за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията към съоръженията и инсталациите за биологично третиране на биоразградимите отпадъци са регламентирани в Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

Изискванията към площадките, на които могат да се разполагат съоръжения за биологично третиране на биоразградими отпадъци са посочени в Наредба 7 от 24 август 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци.

Източници на растителни отпадъци са имотите със земеделско ползване извън регулация и дворните пространства на жилищните имоти. Задължение на всеки производител на земеделска продукция е да организира оползотворяването на растителните отпадъци. До настоящия момент не са изградени съоръжения и инсталации за биологично третиране на растителните отпадъци на територията на общината. Съществува практика за биоразграждане на място в почвата, където попадат растителните отпадъци вследствие на обработка на земеделската земя. Често се прилага и изгаряне на изсъхнали растителни отпадъци от земеделците, срещу което се води борба - дейността противоречи на добрите земеделски практики, при които се използват различни методи за оползотворяване на органичните отпадъци.

В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Целесъобразно е за периода обхванат от настоящата програма да се планира на територията на общината да бъде изградена и една площадка за открито компостиране чрез разстилане на биоразградимите отпадъци на редове (по метода windrow). Това ще позволи да се предотврати депонирането на значителни количества биоразградими отпадъци при сравнително малки инвестиционни и експлоатационни разходи. Предлагаият метод на третиране на биоразградимите отпадъци използва се основава процеса био-деградация, който в естествени условия протича бавно, на повърхността на земята, при температурата на околната среда и предимно анаеробно. Естественото разлагане на органиката се ускорява като преработваният субстрат се събира на редове (т.нар. windrow), което позволява да се съхрани част от топлината отделяна от дейността на микроорганизмите, при което температурата нараства. Този ускорен процес именно е компостирането. Компостиране се разделя на 4 стадия: 1) мезофилен; 2) термофилен; 3) изстиване; 4) съзряване. В процеса на био-деградацията органичният субстрат претърпява физично и химично превръщане с образуването на стабилен хумифициран краен продукт. Този продукт е ценен за селското стопанство като органичен тор и като средство за подобряване структурата на почвата. Важни параметри на процеса са отношението C/N и мултидисперсността на субстрата, необходима за нормалната аерация.

За изграждане на съоръжението за компостиране се предвижда да се отдели необработваема земя общинска собственост. Разположението на площадката трябва да е избрано така, че да е лесно достъпно за всички населени места в общината и да отговаря на Наредба №7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци, както и на изискванията за отстояние от жилищните сгради.

При ефективно извършване на процеса на обръщане активната фаза може да приключи до 1 месец след което са необходими още около два месеца за изстиване и съзряване.

Оборската тор и някои растителни отпадъци имат ниско съотношение C/N, висока влажност и лошо се подават на аерация. Те трябва да се смесват с твърд материал (пълнител) сорбиращ влагата, който обезпечава допълнителен въглерод и нужната за аерирането структура на сместа. Най-добрият пълнител се явява сламата, но може да се добавят листа, стърготини, трески, хартиени изрезки и др. В случай, че проекта се развива успешно ще се обсъдят и ползите от закупуване на оборудване за предварително раздробяване и пресяване на биоразградимите отпадъци.

Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на регионалното депо. За събирането на отпадъците от малките населени места на общината не се предвижда въвеждането на система за събиране и извозване до съоръжението за компостиране.

Биоразградимите отпадъци ще бъдат доставяни от домакинствата, срещу което ще получават готов компост. Очаква се, че безплатното предоставяне на компост е достатъчен стимул за населението от селата за да отделят биоразградимите отпадъци от общия отпадъчен поток и по такъв начин да допринесат за намаляване на разходите за извозването на битовите отпадъци до регионалното депо.

Освен за безвъзмездно ползване от жителите, които доставят биоразградими отпадъци за компостиране, за готовия компост ще се търси пазарна реализация в селското и горското стопанство и озеленяването или ще се ползва за наторяване и подобряване на почвата в общински паркове и градини, спортни площадки, нарушени терени и др.

Съгласно Националната програма за прилагане на Директива 99/31/ЕС:

- 100% биоразградими са хранителните, хартиените, картонените, дървесните и градинските отпадъци;
- 20% от текстилните отпадъци;
- 25% от отпадъците от кожи

В съответствие със Закона за управление на отпадъците чл.31 ал.1 т.2 – целта е най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците изисква да се осигури съвместното постигане на следните регионални цели за разделното събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци:

- до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.

Таблица 29: Материали, попадащи в обхвата на определението за био-отпадъци

Описание	Код от Европейския списък на отпадъците	Бележки
<i>Отпадъци от кухни и заведения за обществено хранене (хранителни отпадъци)</i>	20 01 08	<i>От домакинства, ресторанти, столове, барове, кафе-магазини, болници и училищни столове и т.н.</i>
<i>Отпадъци от обществени пазари</i>	20 03 02	<i>Само биоразградими</i>

		материали, еквивалентни на кодове 200108 и 200201
Отпадъци от паркове и градини (зелени отпадъци)	20 02 01	От частни градини и обществени паркове и зони, и т.н.
Дървесни материали	20 01 38	Не съдържащи опасни вещества, без мебели и едрогабаритни битови отпадъци

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и/или разделно събиране и компостиране на изградените за целта общински или регионални площадки с компостиращи инсталации.

Таблица 30: Основни методи за третиране на зелени и биоразградими отпадъци

Метод за третиране	Характеристики
За разделен при източника и събран отпадък (био-отпадъци)	
Компостиране	Отворен или затворен тип, централизирано или домашно компостиране
Анаеробно разграждане	Със или без разграждащо компостиране, ефективност на оползотворяването на енергия
Пиролиза и газификация	Основно се използва за сухи потоци с цел изгаряне за оползотворяване на енергия
За фиксирано събиране на отпадъците	
Механично биологично третиране	Предварително третиране, за да се отделят биоразградимите отпадъци, последвано от третиране подобно на „отпадък разделен при източника”. Разделянето се основава на механични свойства. Възможни видове третиране са: компостиране (стабилизиране), анаеробно разграждане и/или оползотворяване на енергия и/или използване като уплътняващ/ покриващ материал
Изгаряне	Със и без оползотворяване на енергия, ефективност на оползотворяването на енергия
Депониране	Със или без оползотворяване на метан, регламентирано и нерегламентирано депониране (трябва да се отбележи и ефективността на оползотворяването на енергия тъй като тя се отнася и за други

В резултат на третиране на био-отпадъците често се получават рециклирани продукти и оползотворяване на енергия. В таблица 31 е представен списък на продуктите получени от рециклиране и оползотворяване на енергия, както и материалите които могат да се избегнат. Различните видове остатъчни материали също са изброени.

Таблица 31: Оползотворени продукти, избягвани продукти и остатъчни отпадъчни потоци

Метод за третиране	Оползотворени продукти	Продукти	Остатъчни отпадъци
За разделен при източника и събран отпадък (био-отпадъци)			
Компостиране	Компост	Растителна среда,	Остатъци,

		торове, подобрители	замърсители
Анаеробно разграждане	Биогаз Компост	Електричество, топлина, растителна среда, торове, подобрители	Остатъци, замърсители
За фиксирано събиране на отпадъците			
Механично биологично третиране	Енергия	Електричество, топлина, почвен стабилизатор	Стабилизира-ни остатъчни отпадъци, замърсители
Изгаряне	Биогаз	Електричество, топлина, шлака използвана като вторичен строителен материал.	Остатъци
Депониране	Със или без оползотворяване на метан, регламентирано и нерегламентирано депониране		Остатъци

Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“⁹ за община Тетевен е значителен – 39,14%, в това число - хранителни – 10,17%, градински – 8,71%, дървесни отпадъци – 5,18%, хартия – 7,77% и картон – 7,31%. Според извършения морфологичен анализ през 2019 г. в община Тетевен разделно събраните биоразградими отпадъци са 116 тона или едва 5% от биоотпадъците (2534 тона). По този показател общината е далече от целевата стойност от 50 на сто за 2020 г.

Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци до 2020 г. допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2019 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Тетевен са депонирани 133 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са по-високи от допустимите минимални стандарти.

Предвид разпоредбите на чл.34, ал.1 от ЗУО, съгласно който „биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове и градини се събират разделно“ в Таблица №32 е изчислено общото количество на тези отпадъци за община Тетевен.

При изчислението са спазени указанията за норма на образуване на отпадъци съгласно Инструкциите за прилагане на нормативните изисквания, свързани с управлението на биоотпадъците (насоки за прилагане на Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС №275 от 06.12.2013 г., Обн. ДВ, бр.107 от 13.12.2013 г.), одобрени със Заповед № РД-687/05.09.2014 г. на Министъра на околната среда и водите. Приетата норма е 6 кг./м²/година окосена трева, листа, клони от резитба на дървета и храсти и др.

Таблица 32: Оценка на количества биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове и градини в община Тетевен

Населено място	Площ	Общо количество растителни отпадъци	м. януари 2018	м. февруари 2018	м. март 2018	м. април 2018	м. май 2018	м. юни 2018	м. юли 2018	м. август 2018	м. септември 2018	м. октомври 2018	м. ноември 2018	м. декември 2018
	м ²	т./г.	т./м.	т./м.	т./м.	т./м.	т./м.	т./м.	т./м.	т./м.	т./м.	т./м.	т./м.	т./м.

⁹ Съгласно ДР на ЗУО § 1. т.3. „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

гр.Тетевен	45000	270	0	0	0	0	56.70	51.30	40.50	37.80	35.10	29.70	18.90	0
с.Бабинци	1000	6	0	0	0	0	1.26	1.14	0.90	0.84	0.78	0.66	0.42	0
с.Български Извор	7000	42	0	0	0	0	8.82	7.98	6.30	5.88	5.46	4.62	2.94	0
с.Васильово	2000	12	0	0	0	0	2.52	2.28	1.80	1.68	1.56	1.32	0.84	0
с.Галата	10000	60	0	0	0	0	12.60	11.40	9.00	8.40	7.80	6.60	4.20	0
с.Глогово	9500	57	0	0	0	0	11.97	10.83	8.55	7.98	7.41	6.27	3.99	0
с.Гложене	10500	63	0	0	0	0	13.23	11.97	9.45	8.82	8.19	6.93	4.41	0
с.Голям Извор	7500	45	0	0	0	0	9.45	8.55	6.75	6.30	5.85	4.95	3.15	0
с.Градежница	6500	39	0	0	0	0	8.19	7.41	5.85	5.46	5.07	4.29	2.73	0
с.Дивчовото	4500	27	0	0	0	0	5.67	5.13	4.05	3.78	3.51	2.97	1.89	0
с.Малка Желязна	2000	12	0	0	0	0	2.52	2.28	1.80	1.68	1.56	1.32	0.84	0
с.Рибарица	24500	147	0	0	0	0	30.87	27.93	22.05	20.58	19.11	16.17	10.29	0
с.Черни Вит	12500	75	0	0	0	0	15.75	14.25	11.25	10.50	9.75	8.25	5.25	0
ОБЩО	142500	855	0	0	0	0	179.6	162.5	128.3	119.7	111.15	94.05	59.85	0

Данните в Таблица №32 сочат, че от поддържане на обществени зелени площи - паркове и градини с обща площ около 142500 м² при интензивно косене се генерират 427,5 тона зелени отпадъци средно на година.

Анализът показва, че в община Тетевен има добри предпоставки за въвеждане на разделно събиране на зелени и отпадъци с биологичен произход и съответното им оползотворяване, чрез компостиране. Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на Регионалното депо.

Изграждането на открита инсталация за компостиране до Претоварна станция Гложене е целесъобразно с оглед оползотворяването на местните биоотпадъци близо до източника им на образуване. Предвижда се и въвеждане на система за домашно компостиране.

Информацията може да послужи при планиране на количествата биоотпадъци, които Община Тетевен може да осигури при изграждане на бъдеща общинска инсталация за компостиране или за извозване на площадка за компостиране на Регионалното депо в гр. Луковит.

ИЗВОДИ:

Количествата на ТБО, които постъпват за депониране от територията на община Тетевен, могат значително да се намалят:

- **чрез отделяне на количествата рециклируеми компоненти от отпадъчния поток, които се предават за рециклиране;**
- **чрез отделяне на органичната фракция, която да се оползотворява чрез инсталации за компостиране или други методи за оползотворяване.**

3.1.2. Строителни отпадъци

Община Тетевен има пряк ангажимент към строителните отпадъци в малки количества, генерирани от ремонтните дейности на домакинствата. В този смисъл анализът и прогнозите са фокусирани върху този поток строителни отпадъци. На територията на общината няма изградено депо или площадка за депониране на строителни отпадъци и не съществува система за организирано събиране и последваща повторна употреба на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци през последните години.

Ниската тенденция в прираста на населението в общината не стимулира активни дейности в жилищното строителство. Строителни отпадъци се образуват най-вече от малки обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъците се извозват от собствениците им, без да се води отчетност. Този отпадък

понастоящем е основна съставка на нерегламентирани сметища или попада в съдове за битови отпадъци. Част от генерираните СО попадат в общия поток със смесените битови отпадъци, които се извозват до рег. депо за битови отпадъци. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на надеждна система и съоръжения за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци в община Тетевен.

Във връзка със стремежа за намаляване на количествата на тези отпадъци, през 2019 г. е разработен Анализ разходи – ползи за въвеждане на системи за разделно събиране и оползотворяване на строителните отпадъци, генерирани на територията на Община Тетевен. Анализът ще послужи за прединвестиционни проучвания, проектиране, изграждане и финансово обезпечаване на избрана икономически обоснована система за управление на строителните отпадъци в общината.

Към настоящия момент малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонти на частни жилища и офиси се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък от избраната фирма - изпълнител „Чистота Тетевен“ ООД.

Съгласно нормативните разпоредби едрогабаритните отпадъци се събират в съдове тип „Вана” и се транспортират до регионално депо.

С Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци. С Наредбата се насърчава рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;
- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО.

Член 6 от Наредбата забранява нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на СО, в т. ч. изхвърлянето им в контейнерите за събиране на битови отпадъци или разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и др. съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък, керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонови блокчета и др.

„Строително-монтажни” са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване” е дейността по отстраняване на строежите чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл.35 от Закона за управление на отпадъците.

Възложителите на СМР и/или на премахването на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителните отпадъци (ПУСО).

Контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от кмета на общината, на чиято територия се извършват СМР/премахването на строеж, или от оправомощено от него длъжностно лице. (2) За строежи, чийто възложител е кметът на общината, контролът по

изпълнение на ПУСО се осъществява от директора на РИОСВ, на чиято територия е строежът.

Кметът на общината изпраща информацията до директора на РИОСВ, на чиято територия ще се извършват СМР или премахване на строежи, за издадените през предходния месец разрешения за строеж или заповеди за премахване на строеж. Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране на строителни отпадъци, получени в резултат на принудително премахване на строеж, са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на общината подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение на събиране на вземането от задължените лица по реда на чл.417, т.2 от Гражданския процесуален кодекс.

В случаите, когато кмета на общината е възложител на строителни и монтажни работи, с изключение на текущи ремонти, и възложител на премахване на строежи, следва да изготви план за управление на строителните отпадъци. Съдържанието и изискванията към плана се определят в Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно. Прилага се процедура, при която строителните фирми да се обръщат към община за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсява зелените площи в самите населени места. За строителните отпадъци, от обичайните ремонти на жилищата, няма форма, по която да бъдат контролирани.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

За експлоатацията на регионалните депа са издадени съответните комплексни разрешителни (КР), по реда на Глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда. В издадените КР на Регионалните депа за отпадъци в страната е разрешено приемането за депониране на битови, производствени и строителни отпадъци. Допълнително в КР е разрешено на операторите на депата да приемат следните отпадъци (основно строителни) за извършване на дейности по тяхното оползотворяване: 27 - 17 01 01 Бетон; - 17 01 02 Тухли; - 17 01 03 Керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия; - 17 01 07 Смеси от бетон, тухли, керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06; - 17 05 04 Почва и камъни, различни от упоменатите в 17 05 03; - 17 05 06 Изкопани земни маси, различни от упоменатите в 17 05 05; - 20 02 02 Почва и камъни.

Оползотворяването на подходящи фракции от посочените отпадъците включват основно дейности, свързани с подравняване и запръстяване на отделните пластове натрупани отпадъци (дневните работни участъци) в клетките за неопасни отпадъци при експлоатацията на съответното регионално депо. В повечето случаи, при постъпване на ОСР на депата, същите се използват за уплътняване и запръстяване на отпадъчното тяло, формирано от битовите отпадъци. Част от ОСР, постъпващи от строителни фирми и инвеститори могат да се използват от операторите като материали за укрепване на вътрешните обслужващи пътища на територията на депата. С използването на инертни ОСР като бетон, тухли, керемиди, плочки, керамични изделия, почва и камъни за запръстяване на натрупаните в депото битови отпадъци се допринася за ограничаване на: - емисиите от миризми и прах от депото; -

разнасяните от вятъра отпадъци; - запалванията на отпадъците в депото.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците. В бъдеще Общината ще може да получава надеждни данни в случаите, когато извършва процедурите за одобрение на плановите за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

Анализите на строителните отпадъци и на инфраструктурата за строителните отпадъци ни показват, че фирмите, генериращи строителни отпадъци на територията на община Тетевен ги депонират нерегламентирано. На територията на общината, както и в региона все още няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. За това е необходимо общината да направи проучване за възможностите за изграждане на инсталация за оползотворяване на строителните отпадъци или тяхното рециклиране в териториално близки райони.

Предвижда се създаване на организация за разделно събиране, извозване и самостоятелно третиране на строителните отпадъци на собствена площадка на Община Тетевен изградена на площ от 15 дка, в близост до Претоварна станция за твърди битови отпадъци, част от Имот № 104008 в землището на с. Гложене, Акт за публична общинска собственост №2854 от 26.02.2013 г., с обща площ на имота – 45.912 дка.

За въвеждане на системата за разделно събиране на строителните отпадъци се предвижда закупуване на 15 броя открити контейнери - 7 куб. метра. Те ще бъдат разположени на площадки във всяко от 12-те села на общината, две площадки в град Тетевен и един оборотен контейнер, който ще се използва по заявка от фирми и граждани за извозване на строителни отпадъци от строителни обекти и при ремонтни дейности. За извозването на отпадъците ще бъде осигурено транспортно средство – автокран с платформа.

Изграждането на площадката за третиране на строителните отпадъци включва определянето на дейностите, операциите и съоръженията и технологичните връзки между тях, определяне на общия капацитет на площадката в зависимост от терена и прогнозното количество на отпадъците. Инвестиционните разходи за изграждане на собствена общинска площадка за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци са в размер на 346 400 лева, а оперативните за издръжка и експлоатация 43 472 лева на година.

През 2020 г. ще се осъществи проектирането на разработените в анализа на разходи и ползи, системи за разделно събиране на зелени и биоотпадъци и разделно събиране на строителни отпадъци.

ИЗВОДИ:

Образуваните строителни отпадъци на територията на община Тетевен са предимно от юридически лица от строителна дейност. Незначителна част от тях са формирани от физически лица вследствие на ремонтни дейности. Много често, населението събира смесено строителните отпадъци с битовите. Отпадъците от строителство и ремонти: камъни, тухли, бетон, гипс и др. заемат незначителен дял в морфологичния състав на отпадъците в община Тетевен – около 5,50% средногодишно. Отчитайки факта, че голяма част от сградният фонд в общината е амортизиран, пътната и улични мрежи се нуждаят от ремонти, можем да предположим, че новото строителство и обновяването неминуемо ще доведе до генериране на по-големи количества земни маси и строителни отпадъци. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и

изграждането и функционирането на съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци, с цел тяхното оползотворяване.

3.1.3. Производствени и опасни отпадъци

„Опасни“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци. Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците, се водят на отчет в РИОСВ - Плевен.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение №2 към §1, т.13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение №1 към §1, т.11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/ или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват отделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

През 2019 г. Община Тетевен за първи път сключва договор за събиране на опасни отпадъци от домакинства В изпълнение на задълженията на общините по ЗУО, Общината сключи договор № 207/06.03.2019 г. с фирма „БалБок Инженеринг“ АД, която има необходимите регистрационни документи по ЗУО за събиране, транспортиране и третиране на опасни отпадъци, в това число и опасни отпадъци от бита. В рамките на договора се осъществиха две събирания на опасни отпадъци от домакинства, чрез организиране на мобилен пункт в гр. Тетевен на 19.06.2019 г. и 04.10.2019 г. При организираните кампании са събрани: бой, масла и лепила - 19,200 кг., лекарствени продукти с изтекъл срок – 7,300 кг.; луминесцентни тръби – 4,200 кг.; опаковки, съдър. опасни вещества – 4,800 кг. Във връзка с извършения ремонт на СУ „Г.Бенковски“ – Тетевен и по-специално на кабинета по химия, фирма „БалБок Инженеринг“ АД прие за последващо третиране опасни химични вещества с изтекъл срок, както следва: киселини – 15 кг.; основи – 37 кг. и разтворители – 3 кг.

Основните генератори на производствен отпадък в община Тетевен са действащите промишлени предприятия, сред които няма такива с висок рисков потенциал на образувания отпадък. На територията на общината няма изградена инфраструктура за отделно събиране и третиране на опасни и производствени отпадъци. При констатиране такива се използват услугите на лицензирана фирма. Производствените предприятия на територията на общината образуват предимно отпадъци с характер на битови, специфично масово разпространени и

рециклируеми отпадъци. Фирмите изготвят годишни отчети и ги представят пред ИАОС. Следва да се отбележи, че не всички фирми изпълняват задълженията си да предоставят необходимата информация за генерираните от тях отпадъци в ИАОС.

На територията на общината се намират три склада за съхранение на излезли от употреба ПРЗ, като и трите са разположени в бивши селскостопански дворове. Складовете се намират в с. Български Извор, с.Гложене и с.Голям Извор.

Складът за съхранение на ПРЗ в с.Български Извор се намира в двора на Земеделска кооперация ПУ „Изгрев – 96”, с.Български Извор. Помещението се намира в ПИ № 220008 с обща площ 0.358 дка, държавен поземлен фонд в м. „Голяма ливада”, с.Български Извор. Площта на склада е около 65 кв. метра. Отстояние от населеното място около 1 000 метра.

Складът за съхранение на ПРЗ в с.Гложене се намира в ПИ №307001, мах. „Могиля”, в двора на бившето ТКЗС „Мичурин”, с.Гложене. Имота е държавен поземлен фонд с площ 0.464 дка. Склада за съхранение на пестициди е с дължина 15.40 метра и ширина 5.30 метра, или с обща площ от 81.62 кв.метра. Отстояние от населеното място - около 150 метра.

Складът за съхранение на пестициди в с.Голям Извор се намира в стопанския двор на бившето ТКЗС в с.Голям Извор, в дясно от пътя Голям Извор-Ябланица. Сградата попада в УПИ I-1, кв.1 по плана на с.Голям Извор, земята е държавна собственост. Складът попада в пределите на стопански двор, като имота е общ, а само помещенията и терена се разпростират на около 0.400 дка. На терена съществуват две сгради: склад за отровни препарати с площ 24 кв.метра и склад за взривни материали с площ от 5 кв.метра(в тази сграда има само ПРЗ). Отстояние от населеното място – около 700 метра.

Общото количество на излезлите от употреба, негодни препарати за растителна защита в трите склада е 5 050 кг.

В близост до складовете на територията на община Тетевен няма водоизточници с важно регионално значение.

На всички складове на територията на община Тетевен са поставени указателни табели и знаци за опасност. Дворовете са с оградени с телени мрежи, всички порти и врати са заключени с катинари. Прозорците и вратите на складовете са обезопасени с метални решетки или са зазидани. Няма наличие на физическа и техническа охрана (камери). С поставянето на катинари и зазиждането на част от вратите и прозорците е ограничен достъп до складовете. Районите около складовете и дворовете се почистват два пъти в годишно от треви и храсти с цел намаляване на възможностите за възникване и разпространение на пожари. Извършвани са текущи ремонти на покривите на сградите и оградите около складовете, до колкото позволяват финансовите средства на общината.

Община Тетевен нееднократно е търсила възможност за финансиране на проекти за обезвреждане на излезли от употреба ПРЗ. Липсата на финансови средства е основната причина да не се реализират проекти за обезвреждане на излезли от употреба ПРЗ на територията на община Тетевен.

Предстои реализация на проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност“ , които ще се реализира от ПУДООС и е финансиран от Българо-швейцарска програма за сътрудничество. Проектът за обезвреждане на над 4 хиляди тона негодни пестициди от 216 склада в цялата страна навлиза във фаза на реално изпълнение през тази година. Той е на стойност 23,4 млн. швейцарски франка и е финансиран от Българо-швейцарската програма за сътрудничество. В този проект са включени и трите склада на територията на Община Тетевен.

Замърсявания на почвите в общината се предизвиква от изхвърлянето на твърди битови отпадъци (отпадъци от различен характер). Непрекъснатото усъвършенстване на системите и контрола по сметосъбирането ще елиминира изцяло съществуващите локални замърсявания от микросметища и нерегламентирано изхвърляне на отпадъците. В местата с високи подпочвени води, съществува тенденция /естествен процес/ за вкисляване и засоляване на почвите.

ИЗВОДИ:

В община Тетевен в голяма степен са решени проблемите с управлението на производствените и опасни отпадъци. РИОСВ - Плевен извършва системни проверки за спазване изискванията на ЗУО за управление на производствените и опасни отпадъци. Необходима е добра комуникация с контролните органи при необходимост за предотвратяване рисковете за човешкото здраве и околната среда.

3.1.4. Специфични потоци отпадъци

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми

Редица европейски директиви регулират специфичните потоци от отпадъци - например, отпадъци от титаниев диоксид, опаковки и отпадъци от опаковки, полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ), отпадъчни батерии и акумулатори, канализационен шлам, излезли от употреба превозни средства (ИУПС), отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и ТОЗ (трайни органични замърсители).

Друга група от директиви регулира операциите по третиране на отпадъците: изгаряне, съвместно изгаряне на отпадъци и депониране на отпадъци чрез заравяне. Регламент (ЕО) №1013/2006 покрива трансграничните превози на отпадъци.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор” е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане .

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.
- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;
- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;
- предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- *Екологична* – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- *Икономическа* – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

Община Тетевен има сключени договори за разделно събиране на отпадъци от електрическо и електронно оборудване, излезли от употреба батерии и акумулатори и излезли от употреба МПС с фирма „Бончев Демонтаж“ ЕООД – Ловеч. Фирмата има площадка за събиране на изброените отпадъци, разположена в Индустриалната зона на гр.Тетевен на ул. „Вършец”. За събирането на опасни отпадъци от домакинства, включително отпадъци от луминесцентни и живачни лампи имаме сключен договор с фирма „Бал Бок Инженеринг” АД, като събирането се осъществява чрез подаване на заявка към фирмата при събрано определено количество.

Отработени масла

Задълженията на общината в това отношение се определят от „Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти”, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г.

Съгласно чл.39 ал.1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за

оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес тъй като количеството масла за чието оползотворяване е отговорна нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в *Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти* да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информирание на обществеността за това;
- въвеждане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на Общината се определят от „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване”, приета с ПМС №355/28.12.2012 г. с последни изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.

Съгласно чл.27, ал.1 от Наредбата, Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл.35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

В община Тетевен има четири регистрирани площадки за дейности с отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми: „Бончев Демонтаж“ ЕООД в гр. Тетевен, „Надин 456“ ЕООД в с.Български извор, „Пако 17“ ЕООД в гр. Тетевен; „Феникс Репластик“ ЕООД в гр. Тетевен.

Информацията за управлението на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се набира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци. На етапа на изготвяне на настоящата общинска Програма за управление на отпадъците няма данни за количествата на разделно събирани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват. Към момента не функционира система за получаване на данни за точното количество образувани болнични отпадъци в общината.

Болничните отпадъци на територията на общината се генерират основно от общинската болница „Доктор Ангел Пешев“. Опасните болнични отпадъци се изгарят в инсинератор в „Александровска болница“ – гр. София.

Утайки от ПСОВ

Утайките от ПСОВ са източник на енергия при оползотворяването им чрез методите на изгаряне и извличане на фосфора. Най-масово все още се прилагат методите за оползотворяване в земеделието и за възстановяване на нарушени терени. В България за съжаление все още най-често срещания метод е депонирането на утайките след изсушаване.

Очакваното количество утайки крие риск за околната среда и за здравето на хората, в случай че не бъдат намерени и приложени съответните решения за тяхното стабилизиране, съхранение и/или оползотворяване. Законът за водите предвижда в канализационните мрежи и пречиствателните станции за отпадъчни води в населените места да бъдат включвани отпадъчни води съобразено с технологията за третиране на утайките предвид по-нататъшното им оползотворяване или крайно обезвреждане. По отношение на съществуващата йерархия на възможностите, когато става въпрос за устойчиво развитие в дългосрочен план, рециклирането и материалното оползотворяване на отпадъците са за предпочитане пред изгарянето или обезвреждането им чрез депониране. В случая с утайките от отпадъчни води вариантите следва да се разглеждат, в зависимост от различните нива на замърсителите, патогенните организми и въздействието им върху хората и околната среда.

Съществуващите в момента възможни варианти за оползотворяване или окончателно обезвреждане на утайки от отпадъчни води могат да бъдат обобщени по следния начин: материално оползотворяване върху земеделска земя; рециклиран на фосфора; енергийно оползотворяване в термични процеси; обезвреждане/наземно депониране.

При директното оползотворяване на утайки в земеделието е възможно възникването на някои неудобства (емисии на миризми, възможни рискове за околната среда или нещо друго). От друга страна не бива да се забравя, че тази употреба зависи от земеделските стопани, които не са длъжни да приемат утайки, а и техните изисквания към качеството се променят според сезона. Очаква се нарастващите нужди от съвременен третиране на утайките, което да гарантира премахването на патогенните организми и контрола върху замърсителите, да доведат до използването на утайките върху земеделска земя само след тяхното предварително третиране, например компостиране и производство на висококачествен компост. Всички основни методи за третиране трябва да бъдат подробно разгледани по отношение на това дали са подходящи за предоставянето на устойчиво решение за управлението на утайките.

На територията на община Тетевен към 2020 г. има две действащи ПСОВ - с.Гложене и с.Глогово. Утайките от тях се депонират след изсушаване.

ИЗВОДИ: Община Тетевен е сключила договори с лицензирани фирми за организиране на дейностите по управление на специфичните потоци отпадъци и отделянето им от общия поток битови отпадъци. В това направление е необходима допълнителна работа с местните общности за повишаване на тяхната екологична култура и съзнание за изхвърляне на специфичните отпадъци на регламентираните за целта площадки и места.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ОТПАДЪЦИТЕ

- Основен източник на битови отпадъци в община Тетевен са домакинствата, предприятията и туристическия пътникопоток. Системите за организирано събиране и извозване на битовите отпадъци обхващат 100% от населението, като на територията на общината няма необслужвани населени места.

- Запазва се тенденцията на увеличаване на количеството депонирани битови отпадъци, генерирани на територията на общината. Въпреки, че населението на общината е намаляло с 3% през 2019 г. спрямо 2017 г., количеството генерирани смесени битови отпадъци за същия период се е увеличило с 6%.
- Нормата на натрупване на отпадъците в община Тетевен за 2019 г. е 311 кг/чов./г., което е с 26 кг/човек/на година повече спрямо 2017 г. (285 кг./чов.год.). Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места от 3 000 до 25 000 жители, определена с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ от 2012 г., препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 295,5 кг., следователно нормата за община Тетевен е по-висока от допустимите стойности.
- Депонирането като метод за обезвреждане на отпадъците е с най-голям относителен дял в третирането на битовите отпадъци в общината, следван от разделното събиране на отпадъци. Поради липсата на съоръжения за оползотворяване на биоразградими битови отпадъци към момента се наблюдава изоставане по показателя компостиране.
- Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на общината имат фракциите - „хранителни“ – 10,17%, „пластмаси“ – 9,92% и „градински отпадъци“ – 8,71%, в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.
- Рециклируемите отпадъци заемат почти 40% относителен дял, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмаса – 9,92 %, следвано от хартия – 7,77%, метали – 7,44%, стъкло – 7,42%, и картон – 7,31%. В град Тетевен и седем села на общината е въведена система за разделно събиране на рециклируемите отпадъци от опаковки.
- Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“¹⁰ за община Тетевен е значителен – 39,14%, в това число - хранителни – 10,17%, градински – 8,71%, дървесни отпадъци – 5,18%, хартия – 7,77% и картон – 7,31%. Според извършения морфологичен анализ през 2019 г. в община Тетевен разделно събраните биоразградими отпадъци са 116 тона или едва 5% от биоотпадъците (2534 тона). По този показател общината е далече от целевата стойност от 50 на сто за 2020 г.
- Съгласно целите за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци, допустимите минимални стандарти на този вид отпадък са 109 кг/жител/год. Според данните от извършения през 2019 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Тетевен са депонирани 133 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са по-високи от допустимите минимални стандарти.
- Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците от строителство на мястото на образуване и изграждането и функционирането на съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци.
- Налични са три броя складове с пестициди и други препарати за растителна защита за обезвреждане.
- Необходимо е системно проучване на морфологичния състав на отпадъците, което да позволи идентифициране на съществуващите тенденции и избиране на специфичен подход, свързан с разделното събиране и други дейности по управление на отпадъците.
- Необходимо е разширяване на системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки), в административни сгради, търговски обекти и в повече населени места на общината.
- Разширяване на информационните кампании за обществеността и бизнеса относно ползите от разделното събиране на отпадъци, координирани с информационните

¹⁰ Съгласно ДР на ЗУО § 1. т.3. „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

кампании на организациите по оползотворяване, ще допринесе за подобряване на ефективността на системата.

- Икономически инструмент, който би могъл да доведе до разширяване на разделното събиране, е въвеждане на стимули/отстъпки от такса битови отпадъци за граждани и фирми, които се включват в системите за разделно събиране на отпадъците, в т.ч. от опаковки от хартия и картон, пластмаса и стъкло.

3.2. Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъци

3.2.1. Съществуващи практики и обхват на системата на събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци

Ключова предпоставка за успешното управление на отпадъците е наличието на подходяща инфраструктура, отговаряща на съвременните екологични стандарти и технологии. В тази част на анализа са представени данни за съществуващата инфраструктура за управление на отпадъците в община Тетевен и тази, за която има готовност да се изгради.

Анализът на инфраструктурата по управление на отпадъците дава отговори на следните въпроси:

- Какви са тенденциите и настоящата ситуация по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци, чието управление е от компетенциите на местните власти?
- Осигурената, изградената и в процес на планиране, осигуряване и изграждане инфраструктура достатъчна ли е за третиране на отпадъците на територията на общината и за постигане на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, поставени пред местните власти?
- Необходима ли е допълнителна инфраструктура за подобряване на услугите и постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците?
- Какви са основните изводи и препоръки за бъдещи действия?

Управлението на отпадъците е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база и висока обществена отговорност. Основните компоненти на инфраструктурата за управление на битовите отпадъци са два:

- Съдове и техника за събиране и транспортиране на битовите отпадъци.
- Площадки, съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци.

В община Тетевен има добре изградена система за събиране, транспортиране и депониране на отпадъците. Системата за събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци обхваща 100% от населението на общината или 18783 души към 31.12.2019 г., по официални данни на НСИ.

Дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на община Тетевен от 2016 г. се извършват от фирма „Чистота Тетевен“ ООД, съгласно сключен договор № 428/26.08.2016 г. с „Чистота Тетевен“ ООД и допълнително споразумение №1 от 23.08.2019 г.

По новата обществена поръчка, открита с Решение № 3 от 28.02.2019 г. с предмет: „Сметосъбиране, сметоизвозване на битови отпадъци и поддръжка на местата за обществено ползване на територията на Община Тетевен“ е заложено завишаване на броя на съдовете в някой населени места и увеличената кратност на събиране на битови отпадъци.

Съгласно сключения договор с Възложителя - Община Тетевен, дружеството „Чистота Тетевен“ ООД отговаря за:

- Събиране и транспортиране на битови отпадъци от гр. Тетевен и останалите 12 населени места от общината и транспортиране до Претоварна станция за твърди битови отпадъци с.Гложене, м. „Байнов поток“;
- Събиране на нерегламентирано изхвърлени битови и други отпадъци около съдовете и в жилищните райони и транспортирането им до общинското депо в гр. Тетевен.

- Почистване на контейнерните площадки, след обработка на контейнера;
- Почистване и извозване на отпадъци от локални замърсявания с битови, или растителни отпадъци, както и отпадъци от пролетно почистване по заявка;
- Поддържане на териториите за обществено ползване в гр. Тетевен, както следва:
 - Ръчно метене на улични платна, тротоари, площади, алеи и други територии;
 - Машинно метене на улични платна и площади;
 - Механизирано миене на улици и площади.

Отпадъците се събират смесено. Основният поток отпадък, генериран на територията на общината е смесения битов отпадък с код 20.03.01.

За дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване се използва следната специализирана техника и машини – характеристики и изисквания:

- Сметоизвозващи автомобили с вариопреса или ротопреса за обслужване на съдове за отпадъци контейнер тип „Бобър” 1.1 м3 и кофи 110 л. и обем между 10 м3 и 20 м3 – 4 броя.
- Сметоизвозващи автомобили с подемен механизъм за обслужване и извозване на контейнери с обем 4 м3 – 2 бр.
- Специализиран автомобил за метене –1 бр.
- Специализиран автомобил за миене с автоцистерна с маркуч и с дюзи –1 бр.
- Багер челен товарач – 1 бр.
- Товарен автомобил – самосвал с товароносимост поне 5 куб. метра – 1 бр.
- Булдозер – 1 бр.

Таблица 33: Брой и разпределение на съдовете за отпадъци в селата на община Тетевен и кратност на обслужването им към 2020 г.

№	Дейност/Съдове/Населено място	Брой съдове	Годишна кратност на обслужване
1	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери с обем 4 куб.метра от село Бабинци до претоварна станция	8	26
2	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Бобър", 1,1 куб.м. от село Български извор до претоварна станция	55	52
3	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Мева", 110 л. от село Български извор до претоварна станция	250	52
4	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Бобър", 1,1 куб.м. от село Васильово до претоварна станция	22	52
5	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Мева", 110 л. от село Васильово до претоварна станция	80	52
6	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери с обем 4 куб.метра от село Галата до претоварна станция	30	52
7	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери с обем 4 куб.метра от село Глогово до претоварна станция	17	52
8	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Бобър", 1,1 куб.м. от село Глогово до претоварна станция	35	52
9	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Мева", 110 л. от село Гложене до претоварна станция	500	52
10	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Бобър", 1,1 куб.м. от село Гложене до претоварна станция	47	52

11	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Мева", 110 л. от село Голям извор до претоварна станция	130	52
12	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Бобър", 1,1 куб.м. от село Голям извор до претоварна станция	35	52
13	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Бобър", 1,1 куб.м. от село Градежница до претоварна станция	35	52
14	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери с обем 4 куб.метра от село Градежница до претоварна станция	17	52
15	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Мева", 110 л. от село Дивчовото до претоварна станция	60	52
16	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Бобър", 1,1 куб.м. от село Дивчовото до претоварна станция	18	52
17	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Бобър", 1,1 куб.м. от село Малка желязна до претоварна станция	14	52
18	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Бобър", 1,1 куб.м. от село Рибарица до претоварна станция	65	104
19	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Мев", 110 л. от село Рибарица до претоварна станция	1190	104
20	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Бобър", 1,1 куб.м. от село Черни Вит до претоварна станция	34	52
21	Сметосъбиране и сметоизвозване на контейнери тип "Мева", 110 л. от село Черни Вит до претоварна станция	190	52

Източник: Община Тетевен

На територията на община Тетевен към 2020 г. са разположени: 655 бр. тип "Бобър", 95 бр. 4м³ и 3950 кофи тип "Мева".

Кратността на обслужване на съдовете е както следва: за гр. Тетевен, съдовете тип "Бобър" четири/три/два пъти седмично спрямо натовареността на различните райони, съдове тип „Мева“ два пъти седмично и контейнерите с вместимост 4 м³ два пъти месечно. В с. Рибарица контейнерите тип „Бобър“ се извозват два пъти седмично, за кръглите кофи тип „Мева“ също два пъти седмично. В останалите населени места на община Тетевен контейнерите тип „Бобър“ се извозват четири пъти месечно, кръглите кофи също четири пъти месечно, а контейнерите с вместимост 4 м³ три път месечно(с изключение на с.Бабинци, където се обслужват 2 пъти месечно). В с. Малка Желязна са подменени контейнерите с вместимост 4 м³ с контейнери тип „Бобър“. По този начин се повишава кратността на обслужване на контейнерите от два пъти месечно на четири пъти месечно.

Съдовете за твърди битови отпадъци, които по настоящем са разположени на територията на община Тетевен във всички населени места са собственост на „Чистота Тетевен“ ООД. Съгласно договора с дружеството във всички населени места е увеличен броят на контейнерите тип „Бобър“ и е оптимизиран броя на кръглите кофи. На територията на общината са разположени и 100 бр. улични кошчета.

Изградената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, включва гр. Тетевен и седем села - с. Рибарица, с. Галата, с. Глогово, с. Градежница, с. Гложене, с. Български извор и с. Голям извор . Обособени са 69 точки с по три контейнера за разделно събиране – жълт контейнер – за пластмаса и метал; син контейнер – за хартия и картон и зелен

контейнер – за стъкло. Всички контейнери са от затворен тип - нови модерни контейнери тип „Иглу“, които не позволяват изваждане и разпиляване на отпадъците.

Община Тетевен не разполага със съдове за фамилно компостиране на градински отпадъци и специализирани съдове за отпадъци от сгурия и пепел.

Малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонти на частни жилища и офиси в общината се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък от избраната фирма - изпълнител „Чистота Тетевен“ ООД. Съгласно нормативните разпоредби едрогабаритните строителни отпадъци се събират в съдове тип „Вана“ и се транспортират до Регионално депо - Луковит.

Община Тетевен има инвестиционно намерение за въвеждане на системи за разделно събиране и оползотворяване на зелените и биоразградими отпадъци и на строителните отпадъци, генерирани на нейната територия. Анализът ще послужи за прединвестиционни проучвания, проектиране, изграждане и финансово обезпечаване на избраните икономически обосновани системи за управление на зелените и строителните отпадъци в общината. Анализът разходи-ползи за разделно събиране и оползотворяване на зелените и строителни отпадъци е прогностичен и е изготвен за 30-годишен период.

Образуване на нерегламентирани сметища не се допуска, тъй като се прави периодичен мониторинг за замърсявания на територията на общината и същите се премахват своевременно.

ИЗВОДИ:

Изградената система за събиране, транспортиране и депониране на битовите отпадъци в община Тетевен обхваща 100% от населението и осигурява достатъчно на брой съдове и оптималното им обслужване.

Чрез въведената в осем населени места система за разделно събиране на отпадъци от опаковки се очаква да се намали количеството на депонираните рециклируеми отпадъци. Необходимо е да се работи за разширяване на тази система в останалите населени места на общината, обществени сгради, търговски обекти и заведения.

Морфологичният състав на образуваните отпадъци може да се промени в резултат на:

- Излизането от употреба през 2021 г. на масово използваните в бита пластмасови и комбинирани опаковки за еднократна употреба;
- Изграждането на общински инсталации и въвеждането на системи за разделно събиране и компостиране на растителните и биоразградими отпадъци и за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци;
- Провеждане на разяснителни и обучителни кампании за информиране на населението, че отпадъка събран разделно е ценен ресурс.

3.2.2. Претоварни станции и инсталации за предварително третиране/сепариране, сортиране и други за битови отпадъци

Съгласно изискванията на чл.38, ал.1 от Наредба №6/27.08.2013 г. с посл. изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г., отпадъците предназначени за обезвреждане, чрез депониране следва да се подлагат на предварително третиране. Министърът на околната среда и водите утвърждава със заповед Ръководство за предварително третиране преди депониране на отпадъци в Република България.

По смисъла на Наредба № 6/27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци под „Предварително третиране“ разбираме - всички физични, термични, химични или биологични процеси, включително сортирането, които променят характеристиките на отпадъците, с цел да се намали обема им или опасните им свойства, за да се улесни по-нататъшното им третиране или да се повиши оползотворяемостта им.

Съгласно дефиницията за „предварително третиране“ (в наредбата и в директивата) изпълнението на поне една от целите на изискването за промяна на характеристиките на отпадъците е достатъчно за да се счита, че операцията представлява предварително третиране. Предварителното третиране на битовите отпадъци, следва да бъде разглеждано едновременно с прилагането на изискванията за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране.

Като основни методи за предварително третиране на смесените битови отпадъци могат да се разглеждат:

- разделно събиране при източника на образуване;
- сепариране (разделяне) по фракции на битовите отпадъци;
- биологични методи за третиране на биоразградимата фракция от общия поток на битовите отпадъци;
- смесени методи на механично и биологично третиране на битовите отпадъци.

От съществуващата система за управление на отпадъците на територията на община Тетевен в известна степен може да се приеме, че се осъществява предварително третиране на битови отпадъци в процеса на събирането им от специализираните автомобили, при което в следствие на пресиращите механизми на автомобилите се намалява от 1 до 5 пъти /в зависимост от състава на събрания отпадък/ обема на отпадъка предназначен за обезвреждане, чрез депониране.

На територията на община Тетевен, в с. Гложене функционира Претоварна станция (ПС) за временно съхранение и транспортиране на битови отпадъци, на която се извършва компактиране и уплътняване на отпадъците, преди да бъдат извозени за депониране на Регионалното депо в Луковит.

ПС-Тетевен се намира в местността „Байнов поток“, в землището на с. Гложене, имот №104008. Парцелът е с площ 45 913 кв.м. земя, общинска собственост. Трасето на изградения обслужващ път към ПС засяга общо 4 829,70 км земя частна и общинска собственост. Трасето на изградения захранващ водопровод е с дължина около 132,55 м, а трасето за площадкова канализация – 211,5 м. Дължината на целия въздушен ел.провод 20 kV е 442 м. Разстоянието от ПС до строителните граници на най-близкото населено място е 2 143 м., а до пътната мрежа с трайна настилка – 116 м.

Претоварната станция за твърди битови отпадъци в с. Гложене функционира от 06.07.2016 г. и се експлоатира от оператор избран по Закона за обществените поръчки. Оператор е фирма ДЗЗД „Екосорт Тетевен“, която притежава дългогодишен опит в областта на стопанисването на съоръжения за сепариране на отпадъците, временно съхранение на отпадъци, разделно събиране на отпадъците и управление на регионални депа за отпадъци. Основната причина за изграждането на претоварната станция е намаляването на транспортните разходи за транспорт на битови отпадъци до Регионалното депо за битови отпадъци в гр. Луковит.

С реализацията на Претоварна станция за твърди битови отпадъци – Тетевен в с. Гложене, като част от инвестиционен проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Луковит“, са изградени следните съоръжения:

- **Приемна зона** – това е зоната в която се извършва входящия контрол на отпадъците тяхното класифициране (количество, вид, произход време на постъпване на обекта и др.). В приемната зона на обекта са разположени следните съоръжения:
- Портал с бариера
- Електронна взна
- Портален монитор
- Административна сграда
- Паркинг за автомобили (служители)

- **Производствена зона** – това е зоната, определяща характера на обекта, основната дейност извършвана на територията му. Тук са разположени следните съоръжения:
 - Зона за компактиране на отпадъци
 - Преса за уплътняване на отпадъци – 1 бр.
 - Високо-обемни контейнери за отпадъци – 6 бр.
 - Релсов път за преместване на контейнерите
 - Маневрена площадка за контейнеровозите извозващи контейнерите
 - Стоянка (паркинг) за контейнеровозите
 - Площадка за разтоварване на сметовозните автомобили.
- **Складова зона** – това е зоната, в която се складираат отделно различни видове отпадъци, които така събрани са суровини за различни клонове на леката промишленост. Складовата зона се състои от Общински център за рециклиране, включващ:
 - Зона за разтоварване на отпадъците
 - Зона за складиране на суровини
 - Контейнери

С цел разделяне на постъпващите входящи потоци отпадъци и елиминиране на риска от евентуални злоупотреби на обекта между ползвателите на центъра за рециклиране и претоварната станция, центърът за рециклиране е проектиран с отделен вход с бариера.

- **Обслужваща зона** – това е зона с общ характер за обекта, включваща следните съоръжения:
 - Транспортно-комуникационни връзки
 - Инженерно-технически проводи (площадкова инфраструктура)
 - Резервоар за битови нужди
 - Резервоар за технически води
 - Охранителни канавки
 - Ограда и др.
- Зона за озеленяване – предназначена за затревяване и залесяване.
- Водопроводно отклонение;
- Отвеждащ канал;
- Обслужващ път;
- Външно електрозахранване на обекта.

Технологичен процес на компактиращата инсталация

- **Входящ поток** сметовозни автомобили – отпадъците генерирани на територията на община Тетевен се извозват до обекта посредством сметовозни автомобили. Преминават през портала и електронната везна като се отразяват техните основни параметри (време на постъпване, количество, произход и др.), след което автомобилите се разтоварват в приемен бункер, разположен на площадката за разтоварване, част от инсталацията за уплътняване на отпадъци. Разтоварените отпадъци се уплътняват посредством преса във високообемни контейнери, с капацитет 30 m³.
- **Изходящ поток** отпадъци – След напълване на високо-обемните контейнери, същите посредством контейнеровоз с ремарке се транспортират до РЦУО Луковит.

Разтоварването на отпадъците се осъществява на правоъгълна бетонирана площадка, която е издигната на кота + 4.00 метра над околния терен. Сметовозните автомобили достигат разтоварната площадка посредством рампа с бетонно покритие и надлъжен наклон $i=15.3\%$. След което посредством маневра на заден ход се позиционират пред приемния бункер и разтоварват отпадъците директно в него. Бункерът е затворен от долната страна до напълването му. След запълването му, люка се отваря и започва пълненето на контейнера. Компактиращото устройство пресова отпадъка на порции до пълно запълване на контейнера. Предполагаемата плътност на ТБО от населеното място е в границите 370-470 кг/м³, като при

предполагаеми степени на уплътняване 2.0/2.5 може да достигне до плътност 950-1050кг/м³ или до намаляване(редуциране) на обема след компактиране в високообемния контейнер в границите 50-60%. Запълнения контейнер се премества по релсовия път за високообемните контейнери и на негово място постъпва празен. След напълването на два контейнера същите се натоварват на контейнеровоз и се транспортират на Регионалното депо за неопасни отпадъци в гр. Луковит.

На територията на община Тетевен се генерират основно битови отпадъци, по които са класифицирани като неопасни и инертни отпадъци, които отпадат от строително-ремонтни дейности от домакинствата.

За изпълнение на нормативното изискване относно предварително третиране на отпадъците и с цел намаляване на количествата, подлежащи на депониране Община Тетевен предвижда в бъдеще:

- Отделяне на биоразградимите от общия поток битови отпадъци, чрез специални съдове и извозването им до новоизградена общинска компостираща инсталация до ПС – с. Гложене или на Регионалното депо за отпадъци в гр. Луковит.

- Въвеждане и поетапно разширяване на системата за фамилно компостиране.

- Отделяне на опасните отпадъци от бита от общия отпадъчен поток, чрез събирането им в Общински събирателен център и предаването им на фирма, притежаваща разрешително за оползотворяване по реда на ЗУО.

- Отделяне на рециклируемите отпадъци, чрез разширяване на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и сключване на договор с организация по оползотворяването им.

- Отделяне на строителните отпадъци, въвеждане на система за разделното им събиране и извозване за рециклиране на новоизградена общинска инсталация и подготовката им за повторна употреба и оползотворяване.

3.2.3. Системи за разделно събиране и оползотворяване на отпадъците

Въвеждането на устойчива общинска колективна система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, включваща контейнери за разделно събиране с последващо сортиране по видове материали в сепарираща инсталация, и обезпечена със специализирана техника за отпадъци и транспортно обслужваща техника, е един процес, който е икономически приемлив и води до висока ефективност.

Ефективните системи за разделно събиране и последващо оползотворяване на отделните потоци отпадъци са ключът към успешното им управление. Основната концепция на организацията за разделно събиране на отпадъци се състои в това, че всеки отделен продукт се превръща в отпадък, като се смеси в кофата за общо събиране на отпадъци. Разделно събраните хартиени, пластмасови, метални и стъклени опаковки вече не са боклук, а търговски продукт – ценна суровина за промишлеността. Изхождайки от актуалната в момента законова рамка, се определя какъв/или какви именно компоненти от състава на ТБО ще се събират разделно от общия поток генерирани отпадъци.

Изборът и въвеждането на система за разделно събиране подпомага икономиката чрез спестяване на ценни суровини, материали и ресурси и увеличава експлоатационния срок на депата за битови отпадъци.

На 22 март 2007 г. в община Тетевен е въведена за първи път система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, генерирани на територията на град Тетевен. Общината си сътрудничи с организацията по оползотворяване „Еко Пак България“ АД.

На 22.07.2012 г. е подписан нов договор с дружеството, като системата се разширява и обхваща две населени места на общината – гр. Тетевен и с. Рибарица.

През 2019 г. е осъществено ново поетапно разширяване на обхвата на системата за разделното събиране на отпадъци от опаковки в осем населени места – гр. Тетевен и селата: Рибарица, Галата, Глогово, Градежница, Гложене, Български извор и Голям извор. Обособени са 69 точки с по три контейнера за разделно събиране – жълт контейнер – за пластмаса и

метал; син контейнер – за хартия и картон и зелен контейнер – за стъкло. Поставени са следните точки с по три контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки - в с. Галата – 6 точки; в с. Градежница – 5 точки, в с. Български Извор – 4 точки; в с. Глогово – 4 точки, с. Гложене – 3 точки и с. Голям извор – 1 точка. Всички контейнери са от затворен тип - нови модерни контейнери тип „Иглу“.

Оползотворяващата организация има следните ангажименти:

- Грижи се за поддържане доброто състояние на цветните контейнери;
- Възстановява във времето счупените или изгорели контейнери;
- Извършва периодични проверки и следи за спазване на предоставените писмени инструкции за работа по дейността за разделното събиране и качеството на изпълнение на поетите ангажименти от фирмите подизпълнители;
- Следи през годината за качеството и вида на събраните отпадъци от контейнерите, изготвя справки и информира периодично Общината;
- Обработва информацията и предоставя на Общината годишни данни за количествата разделно събрани, сортирани и предадени на крайни преработватели отпадъци от опаковки;
- Контролира транспортирането на разделно събраните отпадъци от контейнерите по утвърдения график.

През 2019 г. са събрани разделно следните количества отпадъци от опаковки:

- хартия и картон – 9 319 килограма;
- пластмаса – 3 887 килограма;
- стъкло – 7 490 килограма;

Общо събрани отпадъци от опаковки за 2019 г. – 20 696 килограма. Запазва се тенденцията за увеличаване на разделно събраните отпадъци от опаковки спрямо образуваните. За сравнение през 2018 г са събрани 22 099 кг., а през 2017 – 11 509 кг. Наблюдава се увеличение на събраните отпадъци от хартиени и картонени опаковки с 1 269 кг. и минимално увеличение на събраните отпадъци от пластмасови опаковки със 118 кг.

Предвижда се въвеждане на система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци, генерирани в община Тетевен при източника, извозване и самостоятелно третиране на открита инсталация за компостиране с аеробно разграждане. Собствената общинска площадка за компостиране ще бъде изградена на площ от 10 дка на терен до Претоварна станция – Гложене, част от Имот № 104008 в землището на с. Гложене, Акт за публична общинска собственост №2854 от 26.02.2013 г., с обща площ на имота – 45.912 дка.

За въвеждане на системата за разделно събиране на зелените отпадъци се предвижда закупуване на 15 броя открити контейнери - 4 куб. метра. Те ще бъдат разположени на площадки във всяко от 12-те села на общината, две площадки в град Тетевен и един оборотен контейнер. За извозването на отпадъците ще бъде осигурено транспортно средство – автокран с платформа, което ще обслужва и 7-кубикови контейнери за разделно събрани строителни отпадъци.

Целесъобразно е на територията на община Тетевен да бъде изградена една площадка за открито компостиране чрез разстилане на биоразградимите отпадъци на редове (по метода windrow). Това ще позволи да се предотврати депонирането на значителни количества биоразградими отпадъци при сравнително малки инвестиционни и експлоатационни разходи.

Това е най-простата система. Тази система е подходяща само за зелени отпадъци (трева, сено, листа, дребни клони, храсти, цветя и други), но не и за биоотпадъци. Когато биоотпадъкът пристигне, замърсители се отстраняват и се смесва с уплътняващ материал. След това отпадъкът се премества с лопата до площадката за компостиране и се правят редове с максимална височина 2 м и 6 м ширина. Материала се обръща най-малко на всеки 2 седмици, за да се създаде аерация. В по-малки инсталации обръщането се прави с лопата, а в по-големи – с машина за обръщане.

Инвестиционните разходи за изграждане на собствена общинска компостираща инсталация са в размер на 394 200 лева, а оперативните за издръжка и експлоатация 110 832 лева на година.

Предвижда се и създаване на организация за разделно събиране, извозване и самостоятелно третиране на строителните отпадъци на собствена площадка на Община Тетевен изградена на площ от 15 дка, в близост до Претоварна станция за твърди битови отпадъци, част от Имот № 104008 в землището на с. Гложене, Акт за публична общинска собственост №2854 от 26.02.2013 г., с обща площ на имота – 45.912 дка.

За въвеждане на системата за разделно събиране на строителните отпадъци се предвижда закупуване на 15 броя открити контейнери - 7 куб. метра. Те ще бъдат разположени на площадки във всяко от 12-те села на общината, две площадки в град Тетевен и един оборотен контейнер, който ще се използва по заявка от фирми и граждани за извозване на строителни отпадъци от строителни обекти и при ремонтни дейности. За извозването на отпадъците ще бъде осигурено транспортно средство – автокран с платформа.

Изграждането на площадката за третиране на строителните отпадъци включва определянето на дейностите, операциите и съоръженията и технологичните връзки между тях, определяне на общия капацитет на площадката в зависимост от терена и прогнозното количество на отпадъците.

Инвестиционните разходи за изграждане на собствена общинска площадка за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци са в размер на 346 400 лева, а оперативните за издръжка и експлоатация 43 472 лева на година.

През 2020 г. се осъществява проектирането на разработените в анализа на разходи и ползи, системи за разделно събиране на зелени и биоотпадъци и разделно събиране на строителни отпадъци.

Община Тетевен е сключила договор № 324/24.07.2020 г. с фирма „Би Енд Джей Груп“ ЕООД за разработване на инвестиционен за обект: „Изграждане на системи за разделно събиране и оползотворяване на зелените и биоразградими отпадъци и на строителните отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен, включително на площадка за разделно събиране в ПИ 15165.104.8 по КК и КР на с. Гложене, Община Тетевен“.

Техническият проект е разработен и представен на Община Тетевен на 21.08.2020 г. , и включва разработки по следните части:

1. Технологична
2. Архитектурна (ограда)
3. Конструктивна
4. Геодезическа (Трасировъчен план и вертикална планировка)
5. ВиК
6. Електрическа
7. Паркоустройство.
8. План за управление на строителните отпадъци.
9. Пожарна безопасност.
10. План за безопасност и здраве.
11. Пътна.
12. Геология и хидрогеология.
13. Проект - сметна документация – КС и КСС.

Към настоящия момент технически проект „Изграждане на системи за разделно събиране и оползотворяване на зелените и биоразградими отпадъци и на строителните отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен, включително на площадка за разделно събиране в ПИ 15165.104.8 по КК и КР на с. Гложене, Община Тетевен“ е на етап съгласуване в ЧЕЗ, ВиК – Ловеч, ОД ПБЗН – Ловеч и РИОСВ – Плевен.

Необходимостта от разработване на проект „Изграждане на системи за разделно събиране и оползотворяване на зелените и биоразградими отпадъци и на строителните отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен, включително на площадка за

разделно събиране в ПИ 15165.104.8 по КК и КР на с. Гложене, Община Тетевен“ е нормативно обоснована от изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и подзаконовите нормативни актове към него.

Разпоредбите на чл.31, ал.1, т. 2 ЗУО изискват до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на биоразградими отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и разделно събиране. Община Тетевен има опит в домашното компостиране, който не е дал желанния резултат и предстои да организира система за разделно събиране на биоотпадъците, като избере икономически най-изгодния вариант – изграждане на собствена общинска инсталация за компостиране или извозване на разделно събраните зелени и биоотпадъци до регионалното депо в гр. Луковит. Това налага изготвянето на настоящото техническо задание, което е изготвено на базата на Анализ – разходи и ползи от въвеждане на системи за разделно събиране и оползотворяване на зелени и/или биоразградими и строителни отпадъци, генерирани в община Тетевен.

Що се отнася до строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради, системата за тяхното управление, рециклиране и повторна употреба също е нормативно обоснована. Според Рамковата Директива за отпадъци до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние.

Изготвянето на Технически проект за изграждане на компостираща инсталация включва следните дейности:

- Събиране и анализиране на общи данни за района;
- Доказване необходимостта от компостираща инсталация;
- Избор на ефективен подход за разположение на инсталацията;
- Проучване на площадка за изграждане на инсталация за компостиране;
- Проучване капацитетните възможности на площадката;
- Избор на система за компостиране;
- Избор на система за разделно събиране и извозване на разделно събраните отпадъци;
- Проучване относно устройство на територията, устройствени параметри на площадката;
- Изготвяне на алтернативи;
- Изготвяне на доклад за прединвестиционното проучване;
- Изготвяне на Задание за проектиране към отделните специалности.
- Проучване на общи данни за района.

В тази подзадача ще се опише физико-географската характеристика на района по отношение на релефа, климат, подземни води, хидрографска характеристика, риск от наводнения, общо геоложко описание, почви и др.

Описание на основните данни за предложената площадка – идентификатор на имота, площ, трайно предназначение на територията, собственост, граници със съседни имоти. Цифроване на контура на имота за последваща визуализация и/или пространствен анализ на екологична и инфраструктурна информация.

Проучване на площадката

Проучванията ще обхващат:

- анализ и оценка на съществуваща архивна информация и документация за територията на площадката;
- оценяване на топографските особености, геодезическо заснемане;

- проучвания за инфраструктурното състояние на площадките – достъп до площадката, възможности за присъединяване към Ел. захранване и ВиК, наличие на проводи преминаващи през територията на площадката;
- проучване, включително (при необходимост) провеждане на полеви измервания и проучвания за инженерно-геоложки и хидро-геоложки условия;
- проучвания за наличие на обекти, подлежащи на здравна защита, разположени в близост до проучваните площадки.

Проучване капацитетните възможности на площадката

Проучването за капацитетните възможности на предложената от общината площадка за изграждане на компостираща инсталация ще включва проучване за необходимите площи и оразмеряване на компостиращата инсталация в зависимост от количествата постъпващи зелени/биоразградими отпадъци от масовия баланс на отпадъците. Ще се проучат възможностите за изграждане на съпътстващата инфраструктура – вход, кантар, административна сграда (ако е необходимо), технологични връзки и/или съвместното използване на наличните съоръжения на претоварната станция.

Избор на система за компостиране

В зависимост от резултатите от направените проучвания, описани по-горе, и количествата и състава на приеманите отпадъци на площадката се предвижда да бъдат разработени алтернативни предложения за вида на инсталацията.

Най-добрите и често срещани практики са следните видове инсталации за открито компостиране, с което ще се съобразим:

- система за компостиране в редове без аерация
- системи за компостиране в открити или покрити редове с принудителна аерация
- системи за компостиране в открити клетки с или без навес.

През 2019 г. Община Тетевен за първи път сключва договор за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинства. В изпълнение на задълженията на общините по ЗУО е сключен договор с фирма „Бал Бок Инженеринг“ АД, която има необходимите регистрационни документи по ЗУО за събиране, транспортиране и третиране на опасни отпадъци, в това число и опасни отпадъци от бита. С дружеството е сключен и договор за събиране на отпадъци от луминесцентни и живачни лампи, като извозването им се осъществява чрез подаване на заявка към фирмата при събрано определено количество.

За разделното събиране на отпадъци от електрическо и електронно оборудване, излезли от употреба батерии и акумулатори и излезли от употреба МПС, Община Тетевен е сключила договор с фирма „Феникс-Инверс“ ООД – Ловеч. Площадката за събиране на изброените отпадъци е разположена в Индустриалната зона на гр.Тетевен на ул. „Вършец“.

С цел намаляване на количествата отпадъци, подлежащи за депониране от територията на община Тетевен се препоръчва на населението всички отпадъци, подлежащи на рециклиране да се изхвърлят в контейнери за разделно събиране или да се предават в пунковете, отговарящи на изискванията на Закона за управление на отпадъците. Особено внимание се обръща на лица, извършващи търговска дейност.

3.2.4. Обезвреждане на отпадъци

Обезвреждането на отпадъците, както и предотвратяване на образуването им цели да допринесе за намаляване на негативното влияние върху компонентите на околната среда от отделянето на газове и инфилтрат от протичащите процеси на гниене при депонирането им. Като цяло тази цел се изпълнява на национално ниво, тъй като тези мерки основно са насочени към производителите на продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци. Въпреки това мерките на местно ниво за обезвреждане на отпадъците също са с голямо значение за постигане на целите.

Депониране

Екологосъобразното обезвреждане на отпадъците е заложено в нормативните документи и международни Директиви за отпадъците, отразени изцяло в българското

законодателство. За да се намали въздействието върху околната среда от депонирането на биоразградими общински отпадъци, Директива 1999/31/ЕС за състава на депонираните отпадъци, съдържа клауза за поетапно намаляване на количествата на депонираните биоразградими отпадъци.

Дейности за екологосъобразно обезвреждане на отпадъците:

- Закриване и рекултивация на съществуващото депо за ТБО;
- Засилване прилагането на контрола върху неконтролирано изхвърляне и неконтролирано изгаряне на отпадъци и др. неконтролирани методи за обезвреждане на отпадъци;
- Поетапно редуциране на количествата на биоразградимите отпадъци от общото количество на биоразградимите отпадъци, депонирани на депото;
- Въвеждане на разделно събиране и третиране на зелените отпадъци;
- Насърчаване на домашното компостиране;
- Изграждане на открити площадки за събиране и компостиране на отделно събраните зелени отпадъци от паркове и градини на територията на общините;
- Изграждане на площадка за компостиране на регионалното депо;
- Редуциране на обема на депонираните рециклируеми отпадъци чрез предварително сепариране и изграждане на центрове за рециклиране;
- Осигуряване прием на широк спектър отпадъци, различни от обикновените домакински отпадъци, като например: опасни домакински отпадъци, отпадъци от електронно и електрическо оборудване, едрогабаритни отпадъци, градински отпадъци, строителни отпадъци от частни домове, рециклируеми материали и др. на регионалното депо;
- Всички други фракции домакински отпадъци, като опасни отпадъци, ОЕЕО и СО от домакинствата, които не се приемат от общинската система за сметосъбиране, ще бъдат приемани и сортирани в центъра за рециклиране, за да се гарантира, че отпадъците ще бъдат третирани в съответствие с целите на НПУО.
- С Разрешение за ползване №СТ-05-2243 от 04.12.2015 г. е въведен в експлоатация Регионалният център за управление на отпадъците (РЦУО) в гр. Луковит, който е финансиран също по проект: „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Луковит”.

РЦУО – Луковит е изградено по договор за безвъзмездна финансова помощ №DIR 45112122-C001 по проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Луковит“ по ОП „Околна среда 2007-2013г.”. Договорът за безвъзмездна финансова помощ е в размер на 15 626 301,19 лв., което представлява 95 % от стойността на проекта. Останалите 5 % са съфинасиране от партньорските общини в проекта и представляват 822 436.90. Така общата сума по проекта за изграждане на регионална система за управление на отпадъците /РЦУО/ възлиза на 16 448 738.09 лв.

Проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Луковит“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г. в партньорство между общините Луковит, Ябланица, Тетевен, Роман и Червен бряг.

Новоизградената регионална система за управление на отпадъците задоволява европейските изисквания за екологосъобразно обезвреждане на цялото количество битови отпадъци, генерирани на територията на региона с общо население над 86 000 души.

Системата за управление на отпадъците функционира на три оперативни нива:

Таблица 34: Регионална система за управление на отпадъците - Луковит

Обхват	Отговорна институция	Вид на услугата
Регионален	Регионално Сдружение за управление на отпадъците	- Регионално депо; - Компостиране на зелени отпадъци; - Третиране на отпадъците.

Децентрализиран	Регионално Сдружение за управление на отпадъците/Община	- Претоварна станция; - Центрове за рециклиране;
Местен	Община	- Събиране на временно съхранение на отпадъците съгласно ЗУО; - Закриване на старите депа.

Регионалната система за управление на отпадъците в регион Луковит включва почти всички основни елементи на една модерна система за управление на отпадъците.

Изграденният Регионален център за управление на отпадъците /РЦУО/-гр. Луковит разполага с първа клетка на депото за неопасни отпадъци с общ обем 305 000 куб. м, стопански двор, вътрешна и съпътстваща инфраструктура, електронна везна, административна сграда, КПП и технически сгради, охранителни канавки, пречиствателна станция за инфилтрат, пречиствателни съоръжения за битови и отпадъчни води, резервоари за техническа вода, мониторингови кладенци, площадка за компостиране на „зелени“ отпадъци с площ 6 200 кв. м, общински център за рециклиране, навес за верижни машини и оборудване за РЦУО. Регионалното депо за битови отпадъци функционира от 14 април 2016 г. от когото приема отпадъците от всички общини в региона.

Част от проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Луковит“ е и Претоварна станция за твърди битови отпадъци – Тетевен в с. Гложене, УПИ I-104008, кв. 104.

Общинския център за рециклиране (за доброволно предаване на отпадъци) обслужва потока от отпадъци генерирани на територията на Община Тетевен разделно събрани и доброволно предадени от граждани и фирми. Разделно събраните отпадъци постъпват на площадката през портала, записват се основните им параметри (произход, вид и дата на постъпване). Доставка на отпадъци предназначени за доброволно предаване на територията на претоварната станция се осъществява с лични автомобили или лекотоварни автомобили на фирми и граждани. След класифицирането на отпадъците в приемната зона, автомобилите се отправят към Общинския център за рециклиране и преминават през входа за потребители, паркират автомобила в близост до съответния контейнер и разтоварват съответните отпадъци. След разтоварването продължават през зоната за разтоварване, излизат през изхода за потребители и напускат територията на обекта.

Биологично третиране

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими“) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин. Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни ;
- закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);
- Натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата);
- изгаряне на градински отпадъци и листа.

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък. Предвид специфичния характер на отпадъците, образувани на територията на Общината и значителното участие на селскостопанските отпадъци, образувани от домакинствата в определени периоди, се предприемат действия в две посоки:

- ✓ за въвеждане на фамилно компостиране с последващо използване на компоста в личните стопанства;

- ✓ за изграждане на инсталации за компостиране /анаеробно разграждане в РСУО Луковит

Компостирането на растителните отпадъци в мястото на образуването им е в синхрон с приетите принципи за управление на отпадъците. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата. При реализацията на целите ще се кандидатства за финансово подпомагане от страна на ПУДООС и ОПОС.

Обхващането на все по-голям брой семейства в системи за домашно компостиране е възможно чрез постоянно информиране на населението за възможностите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци и предоставяне на контейнери за компостиране на семействата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци. За отчитане на ефекта от тази мярка е необходимо предоставянето на компостери на отделните домакинства да бъде обвързано с изискване за своевременно представяне на информация от общините за постигнатите нива на намаление на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране.

Един от подходящите методи на биологично третиране, подходящи за условията на общината е анаеробното разграждане, при което се отделя биогаз за производство на енергия и компостирането (домашно и/или полево), при което произведения компост има възможност да се използва за рекултивация на нарушени терени, в земеделието, при озеленителни и възстановителни дейности при строителни проекти и др.

Предвид специфичния характер на отпадъците, образувани на територията на община Тетевен и значителното участие на зелените, градински и селскостопански отпадъци, образувани в определени периоди на годината е необходимо да се предприемат действия в следните направления:

- за въвеждане на фамилно компостиране с последващо използване на компоста в личните стопанства;
- компостиране на зелените отпадъци на собствена общинска площадка в близост до ПСБО – Гложене
- въвеждане на система за разделно събиране и извозване на биоразградимите отпадъци от общината, след изграждане на регионална инсталация за компостиране/анаеробно разграждане от РСУО - Луковит.

3.2.5. Предотвратяване на риска от стари замърсявания

Експлоатацията на старото общинско депо за ТБО в с. Гложене, м. „Байнов поток“ е прекратена със Заповед № РД0201/06.04.2016 г. на Директора на РИОСВ – Плевен. Община Тетевен разработи проект за „Закриване и рекултивация на общинско депо за битови отпадъци в с. Гложене, Община Тетевен, Област Ловеч“ от 21.03.2016 г.

С решение №2 от Протокол №3/18.09.2017 г. от Заседание на Управителния съвет на ПУДООС, проект „Закриване и рекултивация на старо депо за битови отпадъци на Община Тетевен, Област Ловеч“ бе одобрен за финансиране.

Проект за закриване и рекултивация на старото депо е на стойност **1 149 520.39** лв. с включен ДДС.

От посочената сума **523 180.39** лв. е одобрената безвъзмездна финансова помощ от ПУДООС с решение №2 от Протокол №3/18.09.2017 г. от Заседание на Управителния съвет на ПУДООС. За финансирането на проекта е подписан договор № 13182/30.04.2020 г. между ПУДООС и Община Тетевен за безвъзмездна финансова помощ.

Останалата част от проекта е финансирана от събрани отчисления по чл.60 от ЗУО в размер на **264 360,25** лв. в сметка на РИОСВ – Плевен, които съгласно Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци са предназначени за финансиране на дейности по закриване и след експлоатационни грижи на стари общински депа. Финансовите средства са възстановени на Община Тетевен с решение № 08-02-60/24.04.2020 г. на Директора на РИОСВ – Плевен.

За осигуряването на останалата част от бюджета за реализация на проект „Закриване и рекултивация на старо депо за твърди битови отпадъци на Община Тетевен, Област Ловеч“, Община Тетевен кандидатства за отпускане на безлихвен заем от ПУДООС. С решение от заседание, проведено на 10.09.2018 г. (Протокол №3/10.09.2018 г.), Управителният съвет(УС) на ПУДООС е приел да се отпусне безлихвен заем в размер на **361 515,94 лв.** за финансиране на проект „Закриване и рекултивация на старо депо за ТБО, на община Тетевен, област Ловеч“. Вече сключен договор за отпускане на безлихвен заем № 13184/13.05.2020 г. между ПУДООС и Община Тетевен, като заема е възстановим за период от пет години с две години отсрочено плащане и ще започне да се възстановява от 2022 г. до 2024 г. Финансовите средства от безлихвения заем са постъпили по сметката на общината на 21.05.2020 г.

Освен тези средства за закриване на старото депо са предвидени разходи за собствено финансиране на проекта в размер на **463.81 лв.**, които са заложили в План-сметката за приходите и разходите за ТБО за 2020 г.

След проведена процедура по Закона за обществените поръчки, Община Тетевен сключи Договор № 162/03.04.2020 г. за извършване на СМР по проект „Закриване и рекултивация на общинско депо за битови отпадъци в с. Гложене, Община Тетевен, Област Ловеч“. Съответно бяха подписани договори за безвъзмездна финансова помощ и безлихвен заем с ПУДООС през април и май 2020 г. Рекултивацията на старото депо за битови отпадъци стартира на 19.05.2020 г. и към момента на разработване на програмата са завършени дейностите по техническата рекултивация на депото. Предстои биологична рекултивация на терена, която ще продължи в следващите 36 месеца.

Проекта за „Закриване и рекултивация на старо депо за битови отпадъци на Община Тетевен, Област Ловеч“ съдържа следните параметри и дейности:

А) Техническо решение

Техническото решение за закриване и рекултивация на сметището във фаза работен проект обхваща следните строително-монтажни дейности по реда на тяхното изпълнение:

- Изкопи на отпадъци за:

- преоткосиране на тялото на депото (вкл. изк. за преместване на отпадъци + основи на зъб + дренаж + отводнителни канавки) – 14040,0 м³ + 8415,0 м³ + 828,0 м³ + 455,0 м³ + 218,0 м³ = 23956,0 м³

- почистване на площи от замърсени почви (0,30 м) – 1889,0 м³ ;

- Натоварване и транспорт на отпадъци за предепонирание (преместване) в границите на площадката на сметището - 23956+1889,0=25845,0 м³;

- Оформяне тялото на отпадъците и рекултивация на сметището, които включват:

- Изграждане на зъб от уплътнена глина по контура на отпадъците за опора на рекултивационния слой – насип 828,0 м³. Размерите на зъба са: дълбочина 0,50м, ширини – 1,69/2,69 м и 2,69/2,69 м (по детайли) и наклон на откосите 1:1;

- Съществуващ път за достъп с обръщателна площадка до ретензионната шахта по източния контур на депото (съществуващ) с дължина 152,0 м. Пътят се рехабилитира с лек тип настилка;

- Планиране на откосите и табана за оформяне на тялото на депото – 22980,0 м²;

- Изграждане на газови кладенци по табана на тялото на отпадъците, вкл. и газови линейни дренажи към тях;

- Техническа рекултивация на повърхността на отпадъците – 22,980 дка и замърсени терени 6,295 дка;

- Отводнителни канавки за повърхностни води в околострест на депото в петата на рекултивационния слой – ОК1=561,0 м и ОК2=115,0 м;

- Изпълнение на биологична рекултивация – 22,980 дка отпадъци и 6,295 дка замърсени терени, общо 29,275 дка ;

- Изграждане на мониторингова система – за подземните води и топографията на депото

- Премахване на щетите, нанесени на околните терени при СМР на обекта.

Б) Биологична рекултивация

Биологичната рекултивация е представена и подробно описана в отделна част.

Тя служи да предпазва рекултивираната повърхност от водна и ветрова ерозия. Площта на биологичната рекултивация обхваща площ в размер на 22,98 дка отпадъци и 6,295 дка (общо 29255,0 дка) възстановени замърсени площи.

Преди да се положи хумуса/почвените материали се внасят следните торове:

- Суперфосфат;
- Амониева селитра.

Следва засяване на тревните семена и грижи за поддържане на растителността. Предвижда се и реконструкция на съществуващия лесозащитен пояс.

Теренът на рекултивираното депо ще се рекултивира за начин на трайно ползване пасище – мера.

Всички нерегламентирани сметища на територията на община Тетевен са почистени и закрити. През 2019 г. са почистени и закрити общо 11 (единадесет) броя нерегламентирани сметища: в гр. Тетевен – 3 бр., в с. Гложене – 5 бр. и в с.Български извор – 3 бр.

В изпълнение на задълженията на кметовете на общини, съгласно чл.19, ал. 3, т. 15 от Закона за управление на отпадъците за организиране, почистването на нерегламентирани сметища и след възлагателно писмо до фирма „Чистота Тетевен“ ООД в периода от 26.03.2019 г. до 05.04.2019 г. са почистени 8 (осем) нерегламентирани сметища.

Почистване е осъществено и във връзка с получено писмо на Директора на РИОСВ – Плевен ни е отправено предписание за почистване и поддържане на чистотата на общинската пътна мрежа и прилежащите и територии, както и почистването и поддържане на чистотата на речните легла в административните граници на населените места.

Почистените замърсени терени на територията на Община Тетевен са следните:

1. с. Български Извор, м. „Боаза“ - Нерегламентирано сметище по пътя Боаза – Тетевен в дясно от пътя при спирката и при отбивка след първия завой - отпадъци от битов характер.

2. с Български Извор, м. „Боаза“ – Нерегламентирано сметище по пътя за с.Торос, на територията на бившия къмпинг – разпръснати битови отпадъци.

3. с. Български Извор - Нерегламентирано сметище по пътя за град Ловеч, на около 1.5 км вляво от пътя в посока Ловеч – Огромни количества битови, строителни отпадъци и тор.

4. с.Гложене - Нерегламентирано сметище в м.Асен – в ляво от пътя в посока м. „Боаза“, при входа за гъбарника, ул. „Й.Врачев“ – предимно строителни отпадъци от разрушаване на сгради и не голямо количество битови отпадъци.

5. с.Гложене - Нерегламентирано сметище вдясно от пътя Боаза – Тетевен – бивша Асфалтобаза – пластмасови отпадъци от кабели, кутии от телевизори и малки количества строителни отпадъци.

6. с.Гложене - Нерегламентирано сметище вляво от пътя Боаза – Тетевен – бившата кариера – вляво от пътя – предимно отпадъци от строителство – тухли, мазилка, множество опаковки от строителни материали, кофи и изолация..

7. с.Гложене - Нерегламентирано сметище вдясно от пътя Боаза – Тетевен – в двора на бившето предприятие „Мрамор и гранит“ – голямо количество текстилни отпадъци – купчини със стари дрехи, облека.

8. с.Гложене, м. „Байнов поток“ - Нерегламентирано сметище в близост до старо общинско сметище в м.Байнов поток – огромен обем битови отпадъци и строителни отпадъци.

На посочените сметища са извършени следните дейности: събиране и натоварване на отпадъците с багер и/или ръчно, разтоварване на отпадъците – около 144 м3 куб. метра отпадъци; превоз на отпадъците с тежкотоварни автомобили до Претоварна станция за битови отпадъци в с.Гложене – 18 курса до претоварна станция; подравняване/разриване/ на отпадъци – 1 280 м2 площ.

Освен това във връзка с провеждане на кампании по почистване на битови отпадъци с помощта на фирмата за сметосъбиране и други фирми, разполагащи с багери са почистени

още 3 броя нерегламентирани сметища на територията на гр. Тетевен – 2 бр. в кв. „Пладнището“ и 1 бр. в м. „Гечовото“ по пътя за с. Бабинци“.

На всички почистени терени са поставени забранителни табели с размера на санкциите за нарушителите. Извършени са 24 проверки на почистените нерегламентирани сметища, при които не са установени нарушители.

При установяване на нови локални нерегламентирани замърсявания се предприемат незабавни мерки по отстраняването им. Добре организираната система за сметосъбиране и сметоизвозване и ефективния контрол от страна на общинската администрация водят до значително намаляване на броя на инцидентните локални замърсявания с отпадъци на територията на община Тетевен.

В част от случаите се наблюдават повторно замърсяване на терените с локализирано нерегламентирано изхвърляне на отпадъци, но същите се почистват отново.

ИЗВОДИ:

Основният метод за обезвреждане на битовите отпадъци в община Тетевен все още е депонирането, като се осъществява предварително третиране и компактиране на отпадъците на Претоварна станция в с. Гложене.

Въведената система за разделно събиране на отпадъците от опаковки дава добри резултати и трябва да бъде разширена във всички населени места на общината.

Предстои изграждане на инсталации за компостиране на биоразградими и рециклиране и подготовка за повторна употреба на строителни отпадъци, след което се предвижда въвеждане на системи за разделно събиране и управление на тези потоци отпадъци.

Предстои рекултивация на старото общинско депо за ТБО в м. „Байнов поток“, с. Гложене.

3.3. Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции

Анализът на институционалния капацитет има за цел да установи евентуални недостатъци и несъответствия в капацитета на Общинска администрация - Тетевен в сферата на управлението на отпадъците.

Отговорните лица по управлението на дейностите с отпадъците са: Общински съвет, Кмет на общината, Кметове на населени места и Кметски наместници, както и специалистите по екология и опазване на околната среда от Общинската администрация.

Планирането, регулирането и налагането на законодателството по управление на отпадъците зависи от наличните човешки ресурси в общината. За да се подпомогне изпълнението на законодателството, компетентните органи на национално, регионално и общинско ниво се нуждаят от достатъчен и добре обучен персонал, ангажиран със:

- разработване и прилагане на законодателството, технически стандарти и ръководства за дейностите по управление на отпадъците;
- разработване на политиката за управление на отпадъците, планиране и прилагане на местно ниво;
- съгласуване на разрешения за дейности с отпадъци и за изграждане и експлоатация на инсталации за оползотворяване и обезвреждане;
- упражняване на контрол, извършване на проверки и мониторинг на дейностите и инсталациите, образуващи и/или третиращи отпадъци;
- инициране и налагане на мерките по прилагане на законодателството;
- събиране, обработка, анализиране и докладване на данни;
- подготовка, разработване, оценка, прилагане и надзор на проекти за изграждане на общинската инфраструктура за отпадъци.

Изпълнението на настоящата Програма за управление на отпадъците в община Тетевен за периода 2021- 2027 г., изисква подобряване на институционалния капацитет и засилване на контролните функции на местно ниво.

Планирането и установяването на финансово обезпечени и поносими за населението системи за събиране (включително разделно) и транспортиране на отпадъците, изграждането и експлоатацията на съоръжения и инсталации, е предизвикателство за голяма част от по-малките общини. Това налага приемането на мерки за насърчаване на кооперирането между общините, с цел изпълнение на техните отговорности и ще подпомогне усъвършенстването на системите за управление на отпадъците в общините и чрез регионалните инициативи ще бъде осигурен достъп до необходимото ноу-хау и техническа инфраструктура за обезвреждане на приемлива за населението цена.

В дейностите по управление на отпадъците са ангажирани следните институции: Община Тетевен; Общински съвет – Тетевен; Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Луковит, което обхваща общините Тетевен, Луковит, Червен бряг, Ябланица и Роман; оператор на Регионалния център за управление на отпадъците – Луковит, оператор на Претоварна станция за битови отпадъци – с. Гложене и сметосъбиращата и сметоизвозваща фирма „Чистота Тетевен“ ООД.

Дейностите по управление на отпадъците на местно ниво в община Тетевен се осъществяват чрез:

- изпълнение на Общинската програмата за управление на отпадъците и
- спазване на Наредбите, приети от Общински съвет Тетевен, имащи отношение към темата с отпадъците.

В Общината управлението на отпадъците се извършва от Кмет - ресорен Заместник кмет – Кметове на населени места и Началник отдел „Европейски програми, проекти и околна среда“.

Съгласно приетата с решение на Общински съвет Тетевен структура на общинската администрация, отговорното звено за дейностите по опазване на околната среда и в частност по управление на отпадъците е Отдел „Европейски програми, проекти и околна среда“.

Служителите ангажирани с контрола, работата и проблемите свързани с опазването на околната среда на Община Тетевен са двама, работещи в отдел „Европейски програми, проекти и околна среда“:

- Началник отдел „ЕППОС“
- Старши експерт „Околна среда“.
- Младши експерт „Екологични политики“.
- Звено „Общински инспекторат“.

През май 2020 г. е създадено звено „Общински инспекторат“ към Общинска администрация – Тетевен, което включва Началник звено и трима инспектори, които се занимават с контрол върху ползване на общинската собственост, контрол по дейностите по събиране и транспортиране на отпадъци, поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване, образуване на нерегламентирани сметища и др.

Отговорните служители организират и контролират дейностите свързани с опазването на околната среда, поддържането на чистотата на населените места, сметосъбирането и сметоизвозването, състоянието на депата, поддържането на зелените площи, изпълнението на предписания и указания от РИОСВ, МОСВ, БДУВ и други. Те участват активно в разработването, кандидатстването и изпълнението на общински проекти в областта на околната среда, финансирани от различни източници.

Служителите, назначени да отговарят за проблемите по управление на отпадъците притежават необходимото образование, професионална компетентност и опит за заемане на съответните длъжности.

Прегледът на функциите за управление на отпадъците в общината показва, че:

- По отношение на политиката за отпадъците, в Общината са изготвени планови и нормативни документи в областта на управлението на отпадъците;

- Дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на отпадъци са организирани;
- Ежегодно се разработва и приема годишна план - сметка за дейности с отпадъците, като те се обезпечават финансово, чрез определяне на годишните такси за свързаните с отпадъци услуги и други;
- Дейности по наблюдение и контрол - извършване на контрол, в т.ч. превантивен, текущ и последващ контрол и координация с други органи, налагане на санкции са недостатъчни;
- Необходимо е да се подобрят дейностите за информиране и привличане на обществеността - обществени консултации и привличане на обществеността, информационно-разяснителни дейности и кампании.

По отношение на състоянието на човешките ресурси с възложени функции за отпадъци, прегледът показва, че:

- Персоналът, натоварен с функции за управление на отпадъците притежава необходимите качествени характеристики и професионална квалификация, но следва да се предвидят мерки за повишаване на квалификацията, тяхното задържане и професионално развитие във връзка с повишаване на експертизата в сферата на управление на отпадъците;
- Общината разполага с необходимата материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала за изпълнение на функциите - осигурени помещения, офис оборудване.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва включването им в дейности за повишаване на професионалната квалификация и осигуряване на посещения на семинари, специализирани курсове и обучения.

Материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите, е достатъчна и не е необходимо да се предвиждат мерки в тази насока.

Община Тетевен има разработена Наредба за опазване на околната среда и управление на отпадъците на територията на община Тетевен. Наредбата е приета на заседание на Общински съвет- Тетевен с Решение № 471 от 26.09.2013 година. През 2018 г. Наредба за опазване на околната среда и управление на отпадъците на територията на община Тетевен е изменена и допълнена с Решение № 885/30.08.2018 г. на Общински съвет – Тетевен, изменена с Решение № 1188/19.09.2019 г. на Общински съвет – Тетевен, изменена и допълнена с Решение №101/31.03.2020 г. на Общински съвет – Тетевен, изменена с Решение № 222/23.07.2020 г. на Общински съвет – Тетевен.

Приетите изменения са във връзка ЗИД на Закона за устройство на територията, с който се променя Закона за управление на отпадъците и с приета нова Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградими отпадъци /обн. ДВ, бр.11 от 31.01.2017 г./, с новата Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали /обн. ДВ, бр.98 от 08.12.2017 г./, както и във връзка с практическото прилагане на разпоредбите при осъществяване на контрол от страна на Общинска администрация Тетевен. Също така са извършени изменения в наредбата във връзка с контролните и административнонаказателните разпоредби.

Прилагането на нормативната уредба, свързана с управлението на отпадъците се извършва от Началник отдел „Европейски програми, проекти и околна среда“, главен експерт „Околна среда“ и младши експерт „Околна среда“, които имат необходимото образование и квалификация. По населени места контролни правомощия имат и кметовете на населени места. За извършване на контролна дейност в общината са упълномощени екологът на общината и кметовете на кметствата. Актовете се съставят от експертите или експерти по опазване на околна среда на Общината, от представители на РИОСВ – Плевен, за замърсени терени и неправомерно изхвърляне на отпадъци и за нарушения на наредбите, приети от Общинския съвет - Тетевен.

В областта на дейностите с отпадъци общината има разработени програмни и нормативни документи, актуални спрямо приетите документи на национално ниво.

Контролната дейност, свързана с налагането на санкции се извършва от длъжностни лица в общинска администрация и инспекторите от РИОСВ.

Контролната дейност може да бъде подобрена чрез:

- Подобряване на координацията между контролните органи на различно подчинение;
- Провеждане на обучения по Закона за управление на отпадъците за контролната дейност на общината;
- Провеждане на обучение по изискванията за съставяне на констативни протоколи и наказателни постановления;
- Максимално използване на възможностите на НПО да участват и да подпомагат контролната дейност на инспекторите за подобряване на уменията и подходите за налагане на глоби и санкции, както и за популяризиране на непрекъснато променящото се законодателство.

Задълженията на Кмета на общината по отношение управление на отпадъците са разписани в Глава I на ЗУО, Раздел III Задължения на органите на местното самоуправление и местната администрация. Кметът на община е отговорен за:

- осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения;
- организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;
- разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
- организирането на разделно събиране на опасните и биоразградими битови отпадъци.

Анализът на институционалния капацитет показва, че в Община Тетевен се изпълняват в пълен обхват правомощията и отговорностите на кмета и общинската администрация, съгласно законовите разпоредби за управление на отпадъците и опазване на околната среда.

Ръководството на Община Тетевен е създадо условия за разработване, документиране, внедряване и поддържане в Общинската администрация на Интегрираната система за управление /ISY/, изпълняваща изискванията на международните стандарти ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, и OHSAS 18001:2007. Международните стандарти са въведени в Община Тетевен от 2007 г. Въведен е стандарт ISO 14001:2015 за Управление на аспектите на околната среда. ISO 14001:2015 определя изискванията към системата за управление на околната среда, която може да се интегрира с други изисквания за управление, за да помогне на организациите да достигнат икономическите си цели и целите, свързани с околната среда.

Сертифицираните Системи за управление на околната среда по ISO 14001:2015 минимизират риска от екологични инциденти. Ръководството на Община Тетевен отделя голямо внимание към процесите, дейностите, материалите и продуктите, които се използват. Поддържането на стандарта за управление на околната среда осигурява сигурност, че организацията знае и спазва законовите изисквания, относно околната среда. Ангажирани са всички нива в организацията чрез поставяне на цели и очаквани резултати и делегиране на отговорности.

Чрез сертификацията по ISO 14001:2015 ние доказваме и демонстрираме своята отговорност за запазване на околната среда за нашите деца. Наблюдението и измерването на основните характеристики помага на висшето ръководство да работи по-ефективно. Ефективният контрол и действията обуславят развитието на общината. Ежегодно се провежда

преглед от ръководството, който осигурява нужната информация на висшето ръководство относно дейността на общината. Извършват се и вътрешни одити по отделните стандарти за качество, чрез които се следи за правилното функциониране на системата. Ежегодно се извършва външен одит от сертифициращата организация.

През 2019 г. е извършен контролен одит по стандартите за управление на качеството и околната среда от сертифициращата организация „Интертек“, като при одита не са установени несъответствия при прилагане на стандартите.

С въвеждането на нови изисквания в европейското, съответно и националното законодателство, непрекъснато се увеличава необходимостта от наличие на повече ангажирани с управлението на отпадъците служители в Общинската администрация.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва ежегодното им включване в дейност за повишаване на професионалната квалификация и осигуряване на посещения на семинари и специализирани курсове.

В община Тетевен няма създаден регистър на обекти, които подлежат на контрол, но е осигурен т.нар. „зелен телефон“, на който гражданите могат да подават сигнали за нарушения и да правят предложения, свързани с дейностите по третиране на битовите отпадъци и поддържане чистотата на населените места.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ

- **Община Тетевен има добре изграден институционален капацитет и натрупан опит в разработване на нормативни актове и стратегически документи в областта на управление на отпадъците;**
- **Препоръчително е служителите в новия „Общински инспекторат“ да преминат обучения във връзка с нормативните изисквания на ЗУО и подзаконовите нормативни актове, свързани с управлението на отпадъците и техния контрол;**
- **Необходимо е непрекъснато повишаване на квалификацията, професионалното развитие във връзка с повишаване на експертизата в сферата на отпадъците на отговорните служители;**
- **Необходимо е създаване на регистри на обекти, които подлежат на контрол, изготвяне на годишни планове и отчети за контролната дейност и други, които да се одобряват от Кмета на общината, като резултатите от контролната дейност по управление на отпадъците и наложените санкции се публикуват на сайта на Общината;**
- **Общината има осигурен „зелен телефон“ за подаване на сигнали от граждани.**

3.4. Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване

На територията на община Тетевен старите замърсявания са в резултат от локални /изоставени незаконни/ неорганизираны сметища (струпване на всякакъв вид отпадъци, най-вече битови и строителни) около населените места. Образуват се периодично и своевременно се почистват. Една от причините за тяхното образуване е недостатъчната екокултура и липсата на отговорно отношение на недобросъвестни жители от общината.

Експлоатацията на старото общинско депо за ТБО в с.Гложене, м. „Байнов поток“ е прекратена със Заповед № РД0201/06.04.2016 г. на Директора на РИОСВ - Плевен и предстои неговата техническа и биологична рекултивация. Депото е разположено на площ от 30 дка. и е било в експлоатация от 1984 г. Община Тетевен има разработен проект за закриване и рекултивация на Общинското депо, включващ и мониторинг. Извършена е техническата рекултивация на старото сметище и предстои биологична.

Съществуващите проблеми, свързани със системите за събиране и транспортиране на отпадъците, слабостите в контролната дейност и не на последно място ниското екологично възпитание на гражданите, спомагат за неконтролираното изхвърляне на отпадъци и за възникването на локални замърсявания и нерегламентирани сметища около деретата на реки, покрайнини на населени места, зони за крайградски отдих, селскостопански пътища и др. Най-често на неразрешени места се изхвърлят смесени битови отпадъци (покъшнина, отпадъци от различен характер, вкл. и опасни), като и отпадъци от строителни и ремонтни дейности, животински отпадъци, разкомплектовани моторни превозни средства и др.

В съответствие с Програмата за прилагане на Директива 1999/31/ЕС за депониране на отпадъците и НПУО, след въвеждане в експлоатация на Регионалното депо в гр. Луковит, Община Тетевен е извършила почистване и закриване на всички съществуващи незаконни сметища за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания. На местата на бившите нерегламентирани сметища, са поставени табели, предупреждаващи лицата изхвърлящи отпадъци за съответните санкции, съгласно ЗУО и местната наредба.

Добре организираната система за сметосъбиране и сметоизвозване и ефективният контрол от страна на Общинска администрация водят до значително намаляване на броя на инцидентните локални замърсявания с отпадъци. Общината ежегодно почиства замърсени зони с нерегламентирано изхвърлени отпадъци.

На кметовете на населени места и кметските наместници са възложени функции по наблюдение и контрол за предотвратяване възникването на такива замърсявания.

Необходимо е въвеждане на превантивни мерки, постоянен мониторинг и ефективни санкции, за да се ограничи нерегламентираното изхвърляне на отпадъци.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ЗАМЪРСЕНИ В МИНАЛОТО ПЛОЩАДКИ

- Община Тетевен е ликвидирала всички нерегламентирани локални сметища и стари площадки за обезвреждане на отпадъци и предприема мерки за тяхното възстановяване;
- Съществува проблем с въвеждането на ефективен контрол за предотвратяване на повторното използване от населението на вече закритите локални замърсявания, както и възникването на нови;
- Необходимо е осигуряване на финансиране и осъществяване на следексплоатационните грижи и мониторинг на рекултивиранията депа и ликвидирани локални замърсявания, съгласно нормативните изисквания.

3.5. Анализ на организационните схеми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите

При вземането на решение за определяне размера на такса „Битови отпадъци” ръководството на Общинска администрация Тетевен и Общински съвет Тетевен се съобразяват и със социалната поносимост на предлаганата услуга. Отчитайки конкретните условия на Община Тетевен, постъпващите средства при правилно и целенасочено управление на отпадъците могат да осигурят една нормална организация за задоволяване нуждите на населението от качествени комунално-битови услуги.

Прилагането на принципа „замърсителят плаща” изисква възстановяване на всички разходи за извършваните в момента дейности, както и за бъдещото въвеждане на нови съоръжения и услуги като включва: събиране, транспорт и депониране на отпадъците. Цената за депониране на отпадъци трябва да възстановява разходите за изграждане на депото и да покрива разходите за експлоатация, мониторинг, закриване и следексплоатационни грижи за площадката на депото за период не по-кратък от 30 години, съгласно изискванията на Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за

условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

Възприетият подход за финансиране на дейностите по управление на отпадъците се основава на принципа „замърсителят плаща“, който се въвежда с такса „Битови отпадъци“ за населението, на основание чл. 62 и чл. 63 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса „Битови отпадъци“ за дейностите, предвидени със ЗМДТ. Общинският съвет приема наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, в т.ч. и таксата „Битови отпадъци“.

През последните години Приходите от такса „Битови отпадъци“ (ТБО) не покриват изцяло разходите за управление на битовите отпадъци, като разликата се покрива и дофинансира от други собствени приходи на Община Тетевен.

Съгласно Закона за местните данъци и такси в такса „Битови отпадъци“ следва да се предвидят разходи за: закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци; почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Практиката показва, че начинът по който се изчислява такса „Битови отпадъци“ далеч не стимулира населението да участва в системите за разделно събиране на рециклируемите отпадъци, както и не води до пълно финансово покритие на нуждите и разходите за управление на битовите отпадъци. Това обуславя значителния финансов ресурс, който е непосилен за общинския бюджет, не се осигурява от такса „Битови отпадъци“ и за изпълнението на част от дейностите по управление на отпадъците Общината търси алтернативни решения за финансиране от други финансови организации – ПУДООС, Оперативните програми, програмата за развитие на селските райони и др. външни донорски програми.

По силата на националното законодателство, Общинската администрация е изцяло отговорна за организиране на дейностите по управление на битови отпадъци и поддържане чистотата на населените места. Финансирането на услугите и дейностите се осигурява със средствата, предвидени в общинския бюджет, осигурени чрез такса „битови отпадъци“, заплащани от домакинствата и промишлеността. Размерът на таксата се приема от Общинския съвет ежегодно.

Редът за определяне и плащане на такса „Битови отпадъци“ в Община Тетевен е регламентиран с Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги в община Тетевен, приета от Общински съвет. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи за:

1. осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери и кофи;
2. събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
3. проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
4. почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Съгласно чл. 66, ал.1 от Закона за местните данъци и такси таксата за „Битови отпадъци“ се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общински съвет въз основа на одобрена план – сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за: осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други; събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им; проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови

отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците и почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване. Размерът на такса битови отпадъци се определя за всяка услуга поотделно.

В изпълнение на изискванията на националното законодателство в областта на управление на отпадъците Община Тетевен следва да извозва и предава за депониране твърдите битови отпадъци от дейността сметосъбиране на Регионално депо за ТБО в гр. Луковит, като преди това ги компактира и уплътнява на Претоварна станция в с. Гложене, община Тетевен.

Програмата за управление на отпадъците се реализира чрез средства от общинския бюджет и европейски оперативни програми за финансиране. Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа за битовите отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Тетевен.

РАЗХОДИТЕ ПО ПЛАН-СМЕТКАТА ЗА ТБО ЗА 2019 г. са в размер на 1 611 268 лева, както следва:

Разпределението на РАЗХОДИТЕ е както следва:

1. По чл.66, ал.1, т. 2 от ЗМДТ за събиране и транспортиране на битови отпадъци от всички населени места на Община Тетевен - **Общо разходи: 807 819.94 лв.**

2. По чл.66, ал.1, т.3 от ЗМДТ за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците:

Общо разходи: 653 056.64 лв., които включват:

- Отчисленията по чл. 60 от Закона за управление на отпадъците – **35 468.19 лв.**
- Отчисленията по чл. 64 от Закона за управление на отпадъците – **317 727.96 лв.**
- Такса депониране на битови отпадъци на Рег. депо в гр.Луковит – **156 160.49 лв.**
- Разходи за експлоатация на Претоварна станция за битови отпадъци с.Гложене – **143 700.00 лв.**

3. По чл.66, ал.1, т.4 от ЗМДТ за почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;

Общо разходи: 150 391.53 лв., които включват:

- За почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии, предназначени за обществено ползване – **68 391.53 лв.;**
- За зимно поддържане и снегочистване на уличната мрежа на територията община Тетевен – **76 000.00 лв.**
- Закриване и рекултивация на нерегламентирани сметища – **5 000 лв.**
- За административни разходи за начисляване на Такса битови отпадъци – **1 000.00 лв.**

ПРИХОДИТЕ ЗА 2019 г. са в размер на 1 266 903 лева, както следва:

- Приходи от такса битови отпадъци – **1 266 903.00 лв.**

Таблица 35: Справка за приходите и разходите от ТБО на Община Тетевен за 2015 – 2019 г. в лева

Година	Разходи за ТБО по План-сметката	Реализиран приход от ТБО по сметката на общината /без лихвите по сумата/	Дофинансиране на План-сметката от собствените приходи на общината
2015 г.	1 308 983,00	1 005 903.00	303 080.00
2016 г.	1 437 615.00	1 367 471.00	70 144.00
2017 г.	1 486 105.00	1 369 056.00	117049.00
2018 г.	1 523 958.00	1 313 874.00	210084.00
2019 г.	1 266 903.00	1 611 268.00	344365.00

Източник: Община Тетевен

Анализът на данните в Таблица №35 показва, че разходите за управление на отпадъци в община Тетевен за 2019 г. превишават приходите от такса „Битови отпадъци с 27%. За периода 2015-2019 г., Общината е дофинансирала дейностите по управление на отпадъците с около 210 000 лева средно на година. През последните две години прогресивно се увеличава разликата между приходите и разходите за управление на отпадъците, като през 2019 г. дофинансирането от Общинския бюджет достига 344365,00 лева.

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл.21 от ЗМДТ. Разпределението на промила е представен в Таблица 36.

Таблица 36: Справка за разпределение на компонентите на промила за ТБО

аселени места	ОБЩИНА ТЕТЕВЕН		Процент на разпределение на промила
Дейност	Физ. Лица	Юридически лица	
по чл. 66, ал.1 т. 2 от ЗМДТ за събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им	2.94	4.27	53.38
по чл. 66, ал.1 т. 3 от ЗМДТ проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от ЗУО	1.97	2.87	35.90
по чл. 66, ал.1 т. 4 почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване	0.59	0.86	10.72
ОБЩ ПРОМИЛ	5.5	8	100.00

Източник: Община Тетевен

Други източници на приходи за управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на управление на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда 2007-2013”, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Организирането на системи за разделно събиране на отпадъците, оползотворяване и обезвреждане, които са в съответствие с по-високите изисквания, установени от законодателството, води до повишаване на разходите за управление на отпадъците и едновременно до намаляване на количеството, което се депонира. За да бъде постигнато съответствие с тези изисквания се предвижда проучване и приемане на механизми за определяне на такса „битови отпадъци” в зависимост от количеството отпадъци въз основа на:

Оптимизиране на размера и разходването на такса „битови отпадъци” и заделяне на адекватни средства за покриване на разходите за събиране и транспортиране на отпадъците; проектиране, изграждане, експлоатация, мониторинг, закриване и след експлоатационни грижи за депата за отпадъци; прилагане на разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата и масово разпространени отпадъци. Приемане на икономически стимули и данъчни облекчения за домакинствата и фирмите, прилагащи компостиране и разделно събиране на отпадъците.

ОБООБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ СХЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

- В община Тетевен са изградени добри организационни схеми за управление на различните потоци отпадъци.
- Предприети са необходимите действия и предстои изграждане на система за разделно събиране и оползотворяване на растителни, хранителни и други биоотпадъци и въвеждане на фамилно компостиране;
- Необходимо е разработване и внедряване на информационна система за докладване на информацията за управление на битовите отпадъци в общината;
- Анализът на данните показва, че приходите от такса „Битови отпадъци” в Община Тетевен за 2019 г. е с около 27% по-малко от разходите за управлението им. За периода 2015-2019 г., Общината е дофинансирала дейностите по управление на отпадъците средно с около 210 000 лева.
- Необходимо е разработване на алтернативни методи за определяне на такса „Битови отпадъци” на база изхвърляно количество отпадъци и стимули за гражданите, които участват активно в системите за разделно събиране;
- Публикуване на интернет страницата на общината на детайлните план-сметки за разходите, на основата, на които се определя такса „Битови отпадъци”, по елементи на разходите и видове дейности и услуги.

3.6. Анализ на информирането на обществеността по въпросите на управление на отпадъците

Участието на обществеността в цялостния процес на промени в сектора за управление на отпадъците има много голямо значение. Населението е основен участник в процеса на управление на отпадъците, защото то е постоянен техен генератор и поради това трябва да

бъде информирано за въздействието върху околната среда, причинено от обезвреждането на отпадъци, както и за възможностите и отговорностите относно предотвратяването и оползотворяването на отпадъците.

Информирането на населението цели повишаване на културата на населението и по-конкретно намаляване на количеството на отпадъците и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред общината, така и за търсене на решението им и привличане на общественост в изпълнение на предприетите мерки.

Достъпът до информация, повишаването на съзнанието и еко-културата на обществото, участието му при вземане на решения и привличането му като партньор в процеса на управление на отпадъците е ключов момент, предопределящ до голяма степен успешната реализация на настоящата програма. Действията на Общинската администрация в областта на опазването на околната среда и управлението на отпадъците достигат до гражданите на Община Тетевен чрез сесиите на Общинския съвет, областни вестници, регионалната телевизия, местен радиовъзел, помества се на електронната страница на Община Тетевен, провеждат се информационни кампании и публични събития.

Община Тетевен поддържа редовна връзка със заинтересованите лица към дейностите за управление на отпадъците на нейна територия, като:

- Населението и производствените предприятия, генератори на отпадъци;
- Доставчиците на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване, подготовка за рециклиране и обезвреждане на отпадъците;

Общината участва неизменно и активно с позиция в заседанията на Регионалното сдружение за управление на отпадъците на регион Луковит. Провежда се периодична комуникация за компетентните органи по дейността – МОСВ, РИОСВ и др.

Действията на Общинска администрация - Тетевен в областта на управление на отпадъците достигат до гражданите на общината чрез публикации в медиите (местно радио, местни вестници), чрез сесиите на Общински съвет, чрез публични прояви и събития, публикации в сайта на общината, брошури, рекламни материали и др. Информирането на населението цели повишаване на екологичната култура за намаляване на количеството на отпадъците и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред Общината, така и за търсене на решението им и привличане на обществеността в изпълнение на предприетите мерки.

Общината полага усилия за работа с обществеността и бизнеса по въпросите, свързани с образуване и управление на отпадъците. Информирането на обществеността и бизнеса за необходимостта и ползите от намаляване на количеството генерирани отпадъци и оползотворяване на отпадъците има ключово значение за успеха и добрите резултати на системите за управление на отпадъците съобразно йерархията за тяхното управление.

Осигурена е постоянна телефонна връзка с общината за подаване на сигнали, засягащи състоянието на околната среда и нерегламентираното изхвърляне на отпадъци („зелен телефон“).

Разяснителни и образователни дейности и привличане на обществеността

През последните години информационно - разяснителни и образователни дейности и кампании, общината е реализирала в партньорство с „Екопак България“ - организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки, с която има сключен договор.

Като най-широко рекламирана и с най-голям брой участници (деца и възрастни), през последните години е националната инициатива „Да изчистим България“. В дните на кампанията редица институции, организации, училища, детски градини, хора от града и селата се включват в почистване на районите, около които живеят или работят. Други се грижат за чистотата на градския парк. Организира се и ежегодно пролетно почистване на замърсени терени – общински пътища, крайпътни обекти, туристически обекти и маршрути.

Общината участва активно и във финансираната от ПУДООС Национална кампания „За чиста околна среда“.

Проведените кампании дават своя резултат сред целевите групи, които се включват в тях, като включените в тях информационни и разяснителни дейности спомагат за възприемането на йерархията за управление на отпадъците:

- Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;
- Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци;
- Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъци;
- Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци.

Необходимо е обаче, информационно - разяснителната политика на Общината в областта на управление на отпадъците да обхваща всички основни потоци отпадъци и да се реализира системно, чрез подходящи методи и средства, съобразно целевите групи.

Начини за предоставяне на информация, относно общинските услуги в областта на управление на отпадъците

В изпълнение на своите задължения Общината осигурява на населението достатъчно информация за услугите за отпадъци, които предоставя и за съответните задължения на гражданите и фирмите. На сайта на Общината се публикуват:

- стратегии, програми, общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците и други местни документи, свързани с управлението на отпадъците;
- услугите по събиране и извозване на отпадъците, вкл. граници на обслужвани райони;
- график и места за разделно събиране на МРО;
- списък на местата, в които гражданите могат да предават излезли от употреба гуми;
- реда и начина за изхвърляне на строителни отпадъци, образувани в резултат от ремонтни дейности в жилища, офиси, търговски обекти, административни сгради и др.;
- списък на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки, с които общината е сключила договори;
- постъпили уведомления за инвестиционни предложения, решения на директора на РИОСВ за преценки необходимостта от извършване на ОВОС и други.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНФОРМИРАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

- От направените проучвания се установи, че Общината ежегодно прилага различни мерки във връзка с провеждането на разяснителни кампании сред населението относно дейностите по управление на отпадъците.
- В Общината са налични стратегически документи, в които да са указани и/или включени мерки за водене на информационно-разяснителна политика.
- Община Тетевен провежда ежегодни доброволчески акции за почистване на околната среда от отпадъци. Общината участва всяка година в кампанията „За чиста околна среда” за малки екологични проекти, финансирани от ПУДООС.
- За информиране на обществеността се провеждат регулярни информационни кампании, организирани и финансирани от организациите по оползотворяване, които работят на територията на общината.
- За подобряване на резултатите при управление на отпадъците са необходими мерки за повишаване на информираността и мотивацията на различните социални групи граждани и на бизнеса.
- Препоръчва се отделяне на бюджет за провеждане на общинската информационно-разяснителна политика за опазване на околната среда, в частност управлението на отпадъците. Възможните действия включват:
 - Системно информиране на обществеността чрез местните медии за всички предстоящи действия, програми и проекти, касаещи управлението на отпадъците.
 - Издаване и разпространение на информационни материали за популяризиране на предприетите действия.

- Обучение на ученици, служители и членове на НПО.
- Организиране на посещения на обекти, съоръжения и инсталации, свързани с третирането на отпадъците от ученици и членове на младежки клубове.
- Подготовка и разпространение на материали, насърчаващи минимизирането, рециклирането и оползотворяването на отпадъците и повторната употреба на опаковките.
- Организиране на акции за пролетно и есенно почистване и озеленяване на районите в и около училищата и детските градини.
- Провеждане на обществено обсъждане на програмата за управление на отпадъците.
- Създаване на обстановка на партньорство между бизнеса, обществеността и общинската администрация за по-ефективно решаване на проблемите.
- Подобряване на работата между общинската администрация и неправителствените организации в областта на управление на отпадъците.

3.7. Анализ на информационното обезпечаване за отпадъците и дейностите с отпадъци

Основните национални документи, регламентирани събирането на информация за отпадъците са ЗУО и Наредба №1 от 4 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.

Общините като задължени лица по Наредбата следва да предоставят информация чрез документите, определени в нея, както и в наредбите по чл. 43, ал.3, 4, 5 и 6 от ЗУО. Общините също така имат задължения за събиране на информация от организациите, извършващи дейности с отпадъци.

За всички извършвани дейности по отпадъците в община Тетевен се води редовна регистрация и контрол. Общинската администрация получава достоверна информация относно постъпващите за депониране на регионалното депо битови отпадъци чрез претеглянето им с електронна везна, както и подробна информация от оператора на сепариращата инсталация за количествата на приетите и сепарирани отпадъци по кодове. Наблюдава се компетентност и оперативност при осигуряване на информацията за дейността.

По отношение на създадената в общината организация за събиране, обработване и предоставяне на информация за дейностите с отпадъци, информационното обезпечаване покрива основните направления на дейностите по управление на отпадъците, които могат да се групират по следния начин:

- Предварително планиране;
- Последващо планиране;
- Договори и управление на договорите;
- Събиране и транспортиране на отпадъци;
- Поддържане на чистотата на територията на общината;
- Третиране и обезвреждане на отпадъци;
- Разделно събиране на масово разпространени отпадъци;
- Контрол по изпълнение на дейности;
- Проучване, проектиране и изграждане на нови съоръжения;
- Рекултивация на депа.

В Общинска администрация – Тетевен информационното обезпечаване на управлението на отпадъците се извършва чрез изготвяне и представяне на годишни доклади по Програмата за опазване на околната среда и Програмата за управление на отпадъците, както и изготвяне на задължителните отчети по Закона за статистиката.

Основни функции за Общината са:

- Събиране, систематизиране и анализ на информация, свързана с дейности по отпадъци;
- Обработка и обобщаване на данните, свързани с изпълнението на договорите с фирми, извършващи дейности с отпадъци;
- Събиране и отчитане на данни от контролната и санкционната дейност;
- Изготвяне на информационни справки, доклади, становища и др., свързани с финансовото изпълнение на проектите в областта на управлението на отпадъците.

В общината няма единна информационна система за управление на отпадъците, но ежегодно се събира и анализира информацията по управлението на отпадъците, с която се обхваща и стандартизира целия процес по управление на отпадъците и на база на първичната информация се осигурява контрол и отчетност на всички етапи от процесите, служи за изготвяне на качествени анализи въз основа на достоверна информация, за планиране и вземане на управленски решения.

Отговорните служители, които изпълняват функции, свързани с управление на отпадъците поддържат самостоятелно различни информационни бази данни. Наличната информация позволява да се прави сравнителен анализ на данните в различни разбивки. Обменът на информацията се осъществява на базата на документооборота, на хартиен носител или по електронен път. В общината няма разработена система за набиране на качествена информация за управление на отпадъците чрез мониторинг на процесите - например с ежегодни проучвания на мненията.

В общината има създадена добра организация за съхраняване, обмен и достъп до основни групи документи, като например:

- Програмни и планови документи - Програма за опазване на околната среда, Програма за управление на отпадъците, оперативни планове, план-сметки и др.;
- Документи във връзка с определяне цена на услугата и заплащане на ТБО;
- Заповеди на кмета на общината;
- Решения на общинския съвет;
- Отчети, съгласно разпоредбите на ЗУО и ЗООС, годишен отчет на общината за управление на отпадъците във връзка с докладване на целите, съгласно Наредба № 1 от 4 юни 2014 г. Протоколи - констативни протоколи за контрол на дейностите по управление на отпадъците, протоколи от проверки, за почистване на речни корита, др.;
- Регистри - на обекти, договори, фирми оператори, лица с разрешителни и т.н.;
- Регистри за изпълнение на контролната дейност и др.;
- Заявки- за възлагане и извършване на дейности;
- Кантарни бележки за количествата, постъпили отпадъци по съоръжения за третиране;
- Справки - за постъпили, преработени и предадени количества отпадъци, за изплатени средства.

ОБООБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ

- На национално ниво много на брой институции събират информация, касаеща управлението на отпадъците, като все още няма изградена единна интегрирана информационна система;
- Наредбата по чл. 48, ал 1 от ЗУО относно реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публичните регистри определя Общините като задължени лица, които следва да предоставят информация, свързана с управление на отпадъците. Общината изготвя годишен отчет по изпълнението на Общинската програма по управление на дейностите по отпадъците през първото тримесечие на следващата година, като екземпляр от отчета се изпраща в РИОСВ Плевен;

- Информацията, събрана от една институция, не винаги е достъпна за ползване от звена от друга институция, което възпрепятства ефективното управление на отпадъците и осъществяването на контрол на протичащите процеси;
- Част от събираната информация, която е публична по своя характер, не е налична онлайн или в друг подходящ за аналитични цели вид;
- Необходимо е да се увеличи обемът на информацията, която се събира, например в общината да бъде събирана информация за обектите, които генерират големи количества хранителни биоотпадъци, както и за зелените площи в населените места и кварталите, от които се генерират зелени отпадъци и т.н.;
- Получаваната информация в различните звена на отговорните институции не е достъпна за лицата, които впоследствие ще я използват за изпълняване на възложените им функции.

IV. ПРОГНОЗИ

Нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението е сред най-важните показатели за управление на отпадъците.

По данни на НСИ образуваните битови отпадъци на човек от населението в България намаляват значително до 407 кг/човек/година за 2018 г., което е под средните нива за ЕС от 492 кг/човек за същата година. Със своите 766 кг на глава от населението Дания се нарежда на първо място сред страните членки. Други страни, генерирали над 600 кг боклук, са Малта (640 кг), Кипър (637 кг за 2017 г.), Германия (615 кг) и Люксембург (610 кг).

На обратния полюс с най-малко генерирани отпадъци е Румъния - 272 кг на глава от населението. Близко до нея се нареждат Полша (329 кг), Чехия (351 кг) и Унгария (381 кг).

Ако не бъдат предприети целенасочени мерки за предотвратяване на образуването и оползоворяване на битовите отпадъци, може да се очаква, че количеството им ще нараства в резултат на икономически растеж, повишаване на доходите и потреблението в домакинствата.

В резултат на разработването Национален план и общински Програми за управление на отпадъците и прилагане на мерките, предвидени в тях, може да бъде прогнозирано стабилизиране на количеството образувани битови отпадъци, като България продължи да е с един от най-благоприятните показатели „образувани битови отпадъци на жител/година”.

Тенденциите в този показател са точен измерител за предотвратяването на образуването на отпадъци като най-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците. Много по-неблагоприятен е показателят депонирани битови отпадъци на жител за България спрямо средното ниво на показателя за ЕС. В България количеството на депонирани отпадъци намалява с по-бързи темпове от средното за ЕС.

Населението на община Тетевен намалява с над 1000 души през последните пет години. Естественият и механичният прираст са отрицателни. Бъдещите тенденции за броя на населението в общината ще зависят силно от механичното движение на населението и задълбочаващата се демографска криза в резултат на влошената възрастова структура.

Таблица 37: Норма на натрупване на отпадъците (кг./жител/год.)

Групи населени места	над 150 хил.	50-150 хил.	25-50 хил.	3-25 хил.	под 3 хил.
Норма на натрупване	410.3	349.6	334.9	295.5	241.7

Източник: МОСВ, НПУО 2014-2020г.

Община Тетевен има изготвен морфологичен анализ на битовите си отпадъци, който е извършен в периода февруари-септември 2019 г.

В методиката за определяне на морфологичния състав на БО за норма на натрупване се извеждат 5 групи населени места като за община Тетевен референтните стойности са 295,5

кг/чов./година, а реалната норма на натрупване на отпадъци в общината за периода февруари 2019 г. – септември 2019 г. е 338,30 кг/човек/година.

На базата на проведените анализи и с помощта на наличните методики на МОСВ и примерни норми за натрупване на битови отпадъци е направена прогноза за количеството на отпадъците до 2027 г.

Таблица 38: Прогноза за количеството на отпадъците в община Тетевен 2019-2027 г.

Прогноза за количеството на отпадъците		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Общо количество отпадъци										
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване на отпадъците	%		-0,99	-0,99	-0,99	-0,99	-0,99	-0,99	-0,99	-0,99
Прогнозна норма на натрупване на отпадъци	кг/чов/год	338,30	339,02	339,81	336,81	338,43	337,34	336,67	336,36	338,60
Прогнозен брой на населението	брой	18783	18558	18331	18311	18043	17922	17780	17620	17330
Прогнозно количество на отпадъците - общо	тонове/год	6354,22	6291,31	6229,03	6167,36	6106,30	6045,85	5986,00	5926,74	5868,06
в т.ч.:										
Хранителни	тонове/год	658,49	651,97	645,52	639,13	632,80	626,53	620,33	614,19	608,11
Хартия	тонове/год	968,80	959,21	949,71	940,31	931,00	921,78	912,66	903,62	894,68
Пластмаса	тонове/год	638,32	632,00	625,74	619,55	613,42	607,34	601,33	595,38	589,48
Текстил	тонове/год	493,13	488,25	483,41	478,63	473,89	469,20	464,55	459,95	455,40
Гума	тонове/год	138,82	137,45	136,08	134,74	133,40	132,08	130,78	129,48	128,20
Кожа	тонове/год	236,70	234,36	232,04	229,74	227,46	225,21	222,98	220,78	218,59
Градински	тонове/год	454,94	450,44	445,98	441,56	437,19	432,86	428,58	424,33	420,13
Дървесни	тонове/год	335,54	332,22	328,93	325,67	322,45	319,26	316,10	312,97	309,87
Стъкло	тонове/год	480,34	475,58	470,88	466,21	461,60	457,03	452,50	448,02	443,59
Метали	тонове/год	481,37	476,60	471,89	467,21	462,59	458,01	453,48	448,99	444,54
Инертни (над 4 см.)	тонове/год	356,40	352,87	349,38	345,92	342,49	339,10	335,75	332,42	329,13
Ситна фракция (до 4 см.)	тонове/год	457,90	453,37	448,88	444,43	440,03	435,68	431,37	427,09	422,87
Опасни	тонове/год	277,01	274,27	271,55	268,86	266,20	263,57	260,96	258,37	255,82
Други	тонове/год	376,46	372,73	369,04	365,39	361,77	358,19	354,64	351,13	347,66
Количества разделно събрани отпадъци от системи за разделно събиране (полезна фракция)										
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване - Хартия	%		5	5	5	5	5	3	3	3
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване - Пластмаса	%		5	5	5	5	5	3	3	3
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване – Метал	%		5	5	5	5	5	3	3	3
Прогнозен темп на изменение на нормата на натрупване - Градински	%		-50	-2	-2	-2	-2	-2	-1	-1
Норма на натрупване - Хартия	кг/1 жит./год	0,39	0,41	0,44	0,46	0,49	0,52	0,54	0,56	0,59
Норма на натрупване - Пластмаса	кг/1 жит./год	0,22	0,24	0,25	0,26	0,28	0,30	0,31	0,32	0,34
Норма на натрупване - Метал	кг/1 жит./год	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03
Норма на натрупване - Градински	кг/1 жит./год	5,80	2,94	2,85	2,80	2,78	2,75	2,71	2,71	2,73
Хартия	тонове/год	7,33	7,70	8,08	8,49	8,91	9,36	9,64	9,92	10,22

Пластмаса	тонове/год	4,19	4,40	4,62	4,85	5,09	5,35	5,51	5,67	5,84
Метал	тонове/год	0,35	0,37	0,39	0,41	0,43	0,45	0,46	0,47	0,49
Градински	тонове/год	108,95	54,48	52,30	51,25	50,23	49,22	48,24	47,75	47,28

V. SWOT АНАЛИЗ

SWOT анализът е метод за стратегически анализ при подготовка на документи на публичната политика. Методът цели да установи:

- Кой са най-важните силни и слаби страни в дадена организация, политика, сектор, т.е. характеристиките на вътрешната структура;
- Кой са най-важните възможности и най-сериозните заплахи пред развитието на дадена организация, политика, сектор, т.е. характеристиките на външната среда;
- Какво е съотношението между силните и слабите страни, от една страна, и възможностите и заплахите, от друга страна;
- Кой са лостовете на развитие и каква е основата на стратегиите за бъдещо развитие.

SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ – управлението на отпадъците, от средата, в която той функционира. Обектът на анализ се разглежда откъм неговите „силни страни” и „слаби страни”. Средата, в която функционира управлението на отпадъците в общината, се диференцира на „възможности” и „заплахи”.

Силни страни.

Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни.

Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности.

Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи.

Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

Матрица на SWOT анализа, представлява таблица, която се състои от четири квадранта, в които се подреждат и визуално представят основните характеристики на управлението на отпадъците. Попълването на четирите квадранта обобщава резултатите от аналитичната част на стратегическия документ и изводите и препоръките, направени в края на всеки анализ. При извършване на SWOT анализа могат да се разкрият множество силни и слаби страни, възможности и заплахи. За предпочитане е обаче да се подберат само най-важните от тях, които да попаднат в съответните квадранти на матрицата.

Силни страни		Слаби страни	
1	Изградено Регионално депо за неопасни отпадъци, отговарящо на съвременните екологични изисквания;	1	Увеличаване на количествата депонирани отпадъци и нарастване нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението.
2	Функционираща система за предварително третиране преди депониране - Претоварна станция за компактиране и уплътняване на отпадъците;	2	Липса на цялостна система за разделно събиране и оползотворяване на строителните и биоразградимите отпадъци.
3	Добре изградена система за	3	Недостатъчна ангажираност на

организирано сметосъбиране във всички населени места на общината. 4 Въведено разделно събиране и оползотворяване на рециклируемите отпадъци от опаковки в осем населени места. 5 Осигуреност с транспортни средства и съдове за събиране на битови отпадъци, включително разделно събрани; 6 Приета нормативна уредба за управление на отпадъците на местно ниво. 7 Разработен четирисезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци. 8 Разработени програми и планове за управление на различните потоци отпадъци. 9 Ежегодни информационни кампании за управлението на отпадъците и „зелен“ телефон за сигнали на граждани. 10 Предприети действия за изграждане на общински инсталации за компостиране на биоразградими и рециклиране на строителни отпадъци.	жителите за спазване на изискванията за регламентирано изхвърляне на отпадъци. 4 Отрицателен баланс между приходите и разходите за управление на отпадъците. 5 Ниска социална поносимост към увеличаване на таксите за битови отпадъци. 6 Периодично образуване на нерегламентирани замърсявания. 7 Липсва мониторингова система, която да отчита удовлетвореността на обществеността от услугите по управление на отпадъците. 8 Неефективна система за контрол и санкциониране на нарушители. 9 Наличие на складове с излезли от употреба препарати за растителна защита.
Възможности	Заплахи
1 Усъвършенстване и разширяване на системите за разделно събиране на отпадъците. 2 Въвеждане на нови ефективни технологии за рециклиране и оползотворяване на различни потоци отпадъци. 3 Създаване на система за мониторинг и контрол на отпадъците; 4 Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците. 5 Засилен институционален и граждански контрол за предотвратяване нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. 6 Пълноценно използване на различни финансови инструменти, фондове и програми в областта на управлението на отпадъците. 7 Механизми за включване на обществеността при вземане на решения, свързани с управление на	1 Увеличаващи се разходи за дейностите за сметосъбиране и депониране на отпадъците. 2 Нарастващи законови задължения на местната власт за изпълнение в сферата на управление на отпадъците. 3 Налагане на санкции на местната власт при неспазване изискванията на нормативната уредба в сферата на управление на отпадъците. 4 Повишаване на такса битови отпадъци за населението. 5 Невъзможност на нискодоходните групи от населението да отделят допълнителни средства за услуги и дейности, свързани с управлението на отпадъците. 6 Изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани сметища.

отпадъците – публични обсъждания, информация чрез медии и интернет.	
---	--

VI. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Генералната цел на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Тетевен е:

Устойчиво управление на отпадъците в община Тетевен и усвояването им като ценен ресурс за ограничаване на вредното въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

Общинската програма се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО), съобразена е с Европейската стратегия за устойчиво развитие и подхода „нулеви „отпадъци“ и включва следните стратегически цели:

Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване.

Стратегическа цел 2: Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.

Стратегическа цел 3: Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо чиста и безопасна околна среда.

Стратегическа цел 4: Включване на обществеността в управлението на отпадъците.

За всяка от стратегическите цели са разработени оперативни цели, които са пряко съотнесими към съответната стратегическа цел, т.е. допринасят за нейното постигане. За разлика от стратегическите цели, оперативните могат да бъдат краткосрочни и средносрочни.

Общинската програма поставя следните оперативни/специфични цели за управлението на отпадъците в община Тетевен за периода 2021-2027 г.:

ОЦ 1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;

ОЦ 2: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците;

ОЦ 3: Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци;

ОЦ 4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците;

ОЦ 5: Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците.

За да се изпълнят оперативните цели и да се достигнат стратегическите цели на програмата, е заложено да се изпълни определен набор от дейности, които са обособени в подпрограми. Достигането на всяка стратегическа цел може да се осъществи, чрез изпълнението на една или няколко подпрограми.

ЗУО изисква общинските програми за управление на отпадъците да се разработват в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление

на отпадъците. Като се имат предвид стратегическите цели и програмите с мерки за тяхното достигане от Националния план за управление на отпадъците, общинската програма за управление на отпадъците на Община Тетевен, включва следните стратегически цели и подпрограми за достигане на всяка от тези цели:

Таблица 39: Стратегически, оперативни цели и подпрограми в Програмата за управление на отпадъците на община Тетевен 2021 - 2027 г.

<i>Стратегически цели</i>	<i>Оперативни цели</i>	<i>Подпрограма</i>
Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване	ОЦ 1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци	• <u>Подпрограма</u> за предотвратяване образуването на отпадъци
Стратегическа цел 2: Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.	ОЦ 2: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците	• <u>Подпрограма</u> за разделно събиране и изпълнение на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци най-малко от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло • <u>Подпрограма</u> за разделно събиране и постигане на целите за биоразградимите битови отпадъци в т.ч. за биоотпадъците • <u>Подпрограма</u> за изпълнение на изискванията и целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци
Стратегическа цел 3: Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо чиста и безопасна околна среда	ОЦ 3: Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци; ОЦ 4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците	• <u>Подпрограма</u> за предотвратяване и намаляване на риска от депонирани отпадъци • <u>Подпрограма</u> за подобряване на административния капацитет на общината по управление на отпадъците
Стратегическа цел 4: Включване на обществеността в управлението на отпадъците	ОЦ 5: Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците	• <u>Подпрограма</u> за прилагане на разяснителни кампании и информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците

В началото на всяка подпрограма, преди представянето в табличен формат на мерките/дейностите, резултатите от тях и т.н., е направено кратко представяне на подпрограмата, в което са изложени: какви са националните цели и посока на развитие в разглежданата област; най-важните резултати, които общината е постигнала до момента и които ще надгражда; най-важните изводи и препоръки от анализите, съотносими към подпрограмата; ключовите резултати, които се очакват от изпълнението на подпрограмата и ще спомогнат за достигането на съответната стратегическа цел на програмата за управление на отпадъците; наличието на други дейности и мерки, включени в други подпрограми на общинската програма за управление на отпадъците, които допълват и подпомагат изпълнението на оперативната цел на подпрограмата.

Подпрограмите съдържат както инвестиционни мерки, така и неинвестиционни мерки. Инвестиционните мерки включват основно изграждането на инфраструктура в т.ч.:

инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове; инсталации за компостиране/анаеробно разграждане; закупуване и инсталиране на компостери за домашно компостиране; закупуване на съдове и транспортни средства за разделно събиране и транспортиране на биоотпадъци и др. Инвестиционните проекти и възможностите на финансиране на определените стратегически цели в програмата и мерките в плана за действие са представени в тази глава. За изготвяне на *Инвестиционната програма* се вземат в предвид възможностите на общината за финансиране на дейностите по управление на отпадъците.

Финансирането на дейностите по събиране, транспортиране и депониране на битовите отпадъци, почистване на обществени места, почистване на незаконни сметища се поема от общинския бюджет чрез приходите от такса „битови отпадъци”. Осигуряването на финансови средства за големи инвестиционни проекти в областта на управлението на отпадъците ще се търсят чрез външно финансиране от структурните и кохезионни фондове на ЕС, чрез Оперативните програми или други финансиращи организации. Инвестиции, свързани с проекти, като например за въвеждане на фамилно компостиране и други малки проекти с образователна цел биха могли да се финансират от ПУДООС. През плановия период ще се търсят възможности за привличане на инвестиции от частния сектор под формата на Публично-частно партньорство по отношение изграждане на инфраструктура за събиране и оползотворяване на строителни и биоразградими отпадъци, както и за изграждане на инсталации за сепариране. Инвестициите, които попадат в меката част на програмата, за разпространение на информационни материали, провеждане на кампании, обучения или инструктиране на притежателите на отпадъци се финансират от общинския бюджет или могат да бъдат финансирани от организациите по оползотворяване на отпадъците и други външни донори от частният сектор. Някои от дейностите в плана за действие не изискват наличен финансов ресурс, като въвеждане на нормативни изисквания чрез изменения и допълнения на местната нормативна уредба, което ще се осъществи чрез наличния административен капацитет. Неинвестиционните мерки включват дейности в т.ч.: нормативни промени; назначаване на служители; обучение на служители; подготовка на проекти; разработване на методики, инструкции и др. административни актове; изпълнение на контролни дейности; провеждане на информационни кампании; разработване и внедряване на информационни системи и др.

VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПОДПРОГРАМИ, МЕРКИ, ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ

Планът за действие съдържа мерките, които трябва да се предприемат за постигане на поставените цели в сферата на управление на отпадъците. С приемането и прилагането на плана се цели да бъде постигнат оптимален баланс между различните законодателни, институционални, икономически и технически мерки и прилагане на интегриран подход за управление на отпадъците. Планът определя и отговорностите на различните институции и организации в областта на управление на отпадъците, свързани с реализацията на предвидените мерки и дейности, очакваните разходи и вероятните източници за тяхното финансиране.

Следва да се отбележи, че финансовите ресурси, с които разполага Община Тетевен са ограничени, подкрепата от националните институции е недостатъчна и в случай на недостиг на средства може да се ревизира изпълнението на някои от представените по-долу мерки.

7.1. Подпрограма с мерки за предотвратяване образуването на отпадъци

Целта на тази подпрограма е насърчаване на населението, фирмите и институциите от страна на Общината към различни мерки и методи, които да доведат до предотвратяване образуването на отпадъците, т.е. предприемане на конкретни действия, от които би могло да се намали образуването на отпадъците, там където е възможно.

Мярката е необходима поради все по-голямото нарастване на образуването на отпадъците, както на национално, така и на световно ниво. Образуването на отпадъци е все по-голям нарастващ проблем, който оказва значително негативно влияние към околната среда и към здравословното състояние на хората, за който следва да се предприемат конкретни мерки за ограничаването му.

Предотвратяването на образуването на отпадъците цели да допринесе за намаляване на негативното влияние върху компонентите на околната среда, върху които влияе депонираният отпадък, чрез отделянето на газове и инфилтрат при протичащите процеси на гниене, както и върху намаляване използването на природни ресурси, неминуемо свързани с третирането и обезвреждането на отпадъци.

Ресурсите на Земята са ограничени, а това ограничава и възможностите за развитие на постоянно нарастващото световно население. Отпадъците от една страна се образуват от използването на ресурси или продукти, а от друга - те имат негативни ефекти върху околната среда в резултат от тяхното преработване или обезвреждане. Прекъсването на връзката между икономическия растеж и нарастващото използване на ресурсите, което води до негативно влияние върху човека и природата е основна цел в областта на политиката по околна среда. Този ръководен принцип за устойчиво развитие представлява не само ориентир за държавни действия, но е и мерило за решенията на икономиката и обществото.

Европейското и националното законодателство по управление на отпадъците (Директива 75/442/ЕЕС и ЗУО) поставят като първи приоритет предприемането на мерки за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които да водят до намаляване на количеството на образуваните отпадъци и намаляване на вредното въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

Според РДО (чл. 3, т.1), както и според българския ЗУО (§1, т. 17 от ДР), „Отпадък“ е всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи”. Особено важно е да се подчертае, че предотвратяването на отпадъци (ПО) има най-висок приоритет в йерархията на управление на отпадъците. Най-големите натоварвания на околната среда възникват при производството на един продукт и именно поради това тези натоварвания се намаляват, чрез мерки за ПО.

Съгласно чл. 29 т.1 на РДО всяка страна членка на ЕС трябва да разработи Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Предвидените в нея цели и мерки трябва да доведат до прекъсване на споменатата връзка между икономическия растеж и въздействието върху околната среда.

„Предотвратяване на образуването на отпадъци” означава да не възникват отпадъци, да не се произвеждат продукти, които после да трябва да бъдат рециклирани или обезвреждани. Различните възможности за третиране на отпадъците винаги са свързани с трудности и натоварвания за околната среда. Отпадъкът не изчезва просто така, а чрез депонирането и изгарянето, дори чрез рециклирането, само се променя като вещество. Всяко депониране е намеса в природата, като при това не могат на 100% да се изключат вредни въздействия върху околната среда. В най-добрия случай отпадъците се оползотворяват, но дори и в този случай възникват натоварвания поради употребата на енергия и вода. Поради това, най-адекватното противодействие на проблемите с отпадъците са действията преди образуването на отпадъци, а именно предотвратяването на образуването на отпадъци.

Необходимо е също да има доброволни и самоограничителни мерки от страна на всички участници в обществения живот, като тези мерки трябва да се разясняват, да се помага за тяхното създаване и провеждане, да се дават съвети на бизнеса и домакинствата.

Участници в дейностите по предотвратяване на образуването на отпадъци

Основни участници в разработването и реализацията на политиките по ПО са:

Държава. Тя създава ефективни предпоставки и регулации за подпомагане на участниците в дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци, за да изпълни задължението си, съгласно РДО и ЗУО. За целта държавата може да предвиди в съответните нормативни актове, например, различни данъци и/или такси, които стимулират производства

или потребление с по-малко отпадъци. Държавата може също така да регламентира, чрез нормативен акт дори забрани за дадени продукти, ако това не противоречи на европейските норми, както и определянето на задължения, като например задължително обратно изкупуване, ограничения в разпространението, регламентиране на транспортирането, складирането и третирането на отпадъците и др. Освен това по силата на чл. 49 и чл. 50 от ЗУО държавата е длъжна да прилага мерки за планиране като изготвя и план за управление на отпадъците, както и програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Въвеждането на разрешителни и регистрационни режими също е задължение на държавата, регламентирано в ЗУО.

Общини. Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл.52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително на ПОО, която по силата на ЗУО е неразделна част от НПУО. В общинските програми и наредби за управление на отпадъците могат да се включат и съвсем конкретни мерки за ПО, като например ограничаване на ползването на прибори за еднократна употреба при обществени мероприятия.

Икономически и научни субекти, неправителствени организации. За предотвратяване на образуването на отпадъци икономическите субекти, подпомагани от научните среди, могат да разработят продукти и производствени процеси, които са екологосъобразни и бедни на отпадъци и да оптимизират съществуващи процеси и продукти. Предлагащите на пазара продукти трябва да бъдат с по-дълъг живот, да са лесни за поправяне и да са произведени и търгувани без излишни опаковки. Тоест икономическите субекти, подпомагани от научни организации, могат да предприемат мерки, с които се отказват от производството на неекологосъобразни продукти. Засега този отказ е по-скоро добровolen и продиктуван от маркетингови или други съображения, но той може да стане и задължителен при разработване и влизане в сила на съответни закони, наредби и стандарти. Неправителствени организации, които подкрепят идеите за общество, стремящо се към нулеви отпадъци, могат да създадат платформи и доброволни мрежи за всички субекти, които имат желание да допринесат за реализация на тези политики.

Домакинства. Въпреки, че основните количества отпадъци не се генерират от домакинствата, респективно от крайните купувачи, мерките за предотвратяване на отпадъци са насочени в най-голямата си част към тях. Всеки потребител може да ограничи купуването на стоки, които водят до образуване на много отпадъци и по този начин да принуди производителите да спрат или поне да намалят производството на такива стоки. На сегашния етап това означава потребителят да има такова съзнание, че дори да е готов да понесе ограничения в своите „удобства”, респективно да вложи повече усилия и време. Поради това реално и действащо предотвратяване на отпадъци сред потребителите може да се очаква, когато на пазара се предлагат достатъчно стоки и услуги, които са ефективни от екологична гледна точка.

Предотвратяването на образуването на отпадъци е задача на генераторите на отпадъци. Генераторите на отпадъци, решават чрез своите дейности дали ще произвеждат отпадъци или не. Предотвратяването на образуването на отпадъци се състои от следните елементи:

- Стриктно избягване на отпадъците;
- Намаляване на генерирането на отпадъци при източника;
- Насърчаване на повторната употреба;
- Рециклиране при източника.

Стриктното предотвратяване включва пълното избягване на генерирането на отпадъци, чрез реално премахване на вредните вещества или чрез намаляване на материалния и енергийния интензитет в производството, потреблението и разпространението. Примерите за точно прилагане на *предотвратяването* включват такива, които се отнасят до:

- Опасните свойства на определени съставки/ компоненти в продуктите, като се

налага тяхното избягване и/или заместване с материали, които не са опасни за човека или за околната среда (например, чрез забрани на използването/ влягането на полихлорирани бифенили или озоноразрушаващите вещества, или премахване на тежките метали от батериите на мобилните телефони).

- Количество, като избягване употребата на материали или на етапи в производството/потреблението (например, чрез купуване на плодове и зеленчуци от открити пазари или от секцията за плодове и зеленчуци в супермаркета, вместо купуването на пакетирани плодове или чрез премахване на междинното опаковане на козметични продукти и паста за зъби).

Намаляването при източника включва минимизиране употребата на токсични или вредни вещества и/или минимизиране консумацията на материали или енергия. Примерите за намаляване при източника включват такива, които се отнасят до:

- Опасните свойства на определени съставки/ компоненти в продуктите, като намаляване употребата на вредни вещества в продуктите, в системите за производство и продажба, както и в системите за консумация и депониране и намаляване употребата на вещества, които пречат на повторната употреба или рециклирането (например, пластмасови етикети върху хартия, използване на хлорирани разтвори като почистващи средства).

- Количество, като използване на по-малки количества ресурси за осигуряване на същия продукт или услуга (например намаляване дебелината на покритието, въвеждане на системи за повторна употреба или пълнене, миниатюризация, ресурсно ориентирани покупки и потребление) и използване на по-ресурсно независими строителни подходи и материали.

Повторната употреба на продуктите включва многократната употреба на продукта в оригиналната му форма, по оригиналното му предназначение или като алтернатива, с или без допълнителна обработка. Примерите за повторна употреба на продуктите включват такива, които се отнасят до:

- Повторна употреба след допълнителна обработка, като измиване и повторно пълнене на стъклени или пластмасови бутилки, и обработка и използване на празни варели от лепила за варели за петрол.

- Повторна употреба без допълнителна обработка, като използване на торбички за пазар повече от един път.

Рециклирането при източника включва дейности, които позволяват използването на даден материал след обработка на територията на производителя на отпадъка. Примери са:

- Използване след биологично третиране, като домашно компостиране.
- Използване след пречистване, като повторна употреба на вода след пречистване, на разтвори след дестилация и т.н.

Предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъците се осъществява през целия жизнен цикъл на продуктите от проектирането им до превръщането им в отпадъци и включва следните основни елементи:

- влягане на по-малко количество материали за производството на даден продукт
- удължаване полезния живот на продуктите – произвеждане на по-трайни продукти и осигуряване възможности за ремонтване и поправка на продуктите
- намаляване на опасните свойства на отпадъците, образувани след употреба на продуктите
- произвеждане на продукти, които могат да се използват повторно и влягане на материали, които могат да се рециклират
- ограничаване на ненужната употреба на продукти (напр. продукти за еднократна употреба, замяна на стари с нови модели продукти и т.н.) и по-ефективното използване на продуктите.

Мерките за постигане на националната цел за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които могат да се предприемат на местно ниво са:

- Икономически стимули за намаляване образуването на отпадъци;

- Популяризиране на схемите за „еко-маркировка” и повишаване на екологичното съзнание на купувачите;
- Контрол върху спазването на изискванията, въведени в наредбите за масово разпространени отпадъци по отношение на заплащането на продуктови такси и относно повторното използване на съответния вид масово разпространен отпадък;
- Контрол върху спазването на забраните за изхвърляне в общия отпадъчен поток на опасни домакински отпадъци.

Общинските власти могат да насърчат предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъци чрез провеждане на мероприятия за повишаване на екологичното съзнание на населението.

Мероприятията следва да бъдат насочени към разясняване на ролята на купувачите в намаляване на образуването на отпадъци и предизвикване на промяна в поведението им по време на покупката на продукти. Цели се вземането на решението за покупка да се влияе не само от качествата и цената на продукта, но и от възможните вредни въздействия върху околната среда като се вземат под внимание следните фактори:

- трайност на продукта, възможност за повторно използване и поправка;
- материалите от които е направен – възобновими или невъзобновими;
- съдържа ли излишни опаковки.

Специфичен инструмент за насърчаване на предотвратяването на образуването на отпадъци са еко-маркировките на продуктите.

Мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци

В Приложение №4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО са изброени 16 примерни мерки за ПО, обособени в три групи:

- мерки, които могат да засегнат рамковите условия, свързани с образуването на отпадъци;
- мерки, които могат да засегнат фазата на проектиране, производство и разпространение;
- мерки, които могат да засегнат фазата на потребление и употреба.

Анализът на приложимостта на примерните мерки показва, че относими към компетенциите на местните власти и подходящи за прилагане в община Тетевен са посочените по-долу мерки от Приложение № 4. За всяка мярка са представени нейната същност, досегашно прилагане и планирани действия в настоящата подпрограма по всяка мярка.

Мярка: Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите

Съдържанието на тази мярка може да се раздели на две групи дейности:

- Разработване на общински програми за предотвратяване образуването на отпадъци - съгласно българското законодателство, кметът на общината разработва *Програма за управление на отпадъците* и *Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци*, която е част от нея. Кметовете на няколко общини, ако те са включени в регионално сдружение, могат да разработят и Програма за съответния регион.
- Прилагане на икономически мерки

Компостирането е най-практичният и удобен начин да се третираат органичните отпадъци в райони с еднофамилни къщи. Компостирането, което е собствения начин на природата за рециклиране, представлява контролирано разграждане на органични материали като листа, клонки, окосена трева и растителни хранителни отпадъци. Компостът е продукт за подобряване на почвата, който е резултат от правилното компостиране. Компостирането може да бъде по-лесно и по-евтино, отколкото поставянето на тези отпадъци в чували, или транспортирането им до претоварни станции или до контейнерите на централизираната система за събиране на отпадъци. Компостът също така подобрява почвата и отглежданите на нея растения. В селата обикновено има градини, ливади, дървета, храсти, или дори саксии за

засаждане на растения и домашно приготвеният компост е много полезен. Всички органични отпадъци могат да се компостират. От всички „зелени“ отпадъци - отпадъци от дворове, като паднали листа, окосена трева, плевели и останки от градински растения, също и хранителни отпадъци, може да се получи отличен компост. Дървесните отпадъци от дворове могат да бъдат насечени и нарязани до размера на дърва за горене в печка или камина или да бъдат раздробени чрез шредер до дървесни стърготини или малки парченца. Когато се поставят около засадени растения или за настилка на пътеки, те накрая ще бъдат биоразградени и ще се превърнат в компост. Компостирането може да се практикува в повечето дворове в изработени в домашни условия или фабрично произведени съдове за компостиране или просто на открити купове (в някои населени места има изискване за затворени съдове). Фирми, училища и други предприятия може също лесно да компостират отпадъците си. Изработените в домашни условия съдове могат да бъдат направени от дървесни отпадъци, тел, снегозадържащи съоръжения или дори стари кофи за боклук (с дупки, пробити в страни и отдолу). Фабрично произведените съдове включват такива със система за обръщане, рамки, конусообразни и съдове с голям обем.

В изготвените сценарии е включено населението, което прилага домашно компостиране. Броят на необходимите компостери е определен при допускане, че един компостер обслужва едно домакинство в съответния регион. Средното количество компостирани биотпадъци от един компостер е от 150 кг/г.

С въвеждането на допълнителни плащания (екотакси, данъци, концесионни възнаграждения и пр.) за ползване на природни ресурси се цели намаляване на количеството на използваните ресурси в производството и по този начин и намаляване на количеството на отпадъците, които биха възникнали.

Въпреки, че вече са разработвани и приети различни програми, както в областта на околната среда като цяло, така и специално в областта на управление на отпадъците, не са предвиждани конкретни взаимообвързани мерки за предотвратяване на отпадъците. Настоящата подпрограма е първата такава програма и в нея за първи път се предвиждат конкретни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци в общината. Сама по себе си изготвената програма е мярка за планиране на ефективното използване на ресурсите. Въвеждането на „електронна община“, освен преките положителни ефекти за гражданите и бизнеса, има съществен принос към политиката за ПО и ефективно използване на ресурсите. Реализирането на мерки в това направление ще доведе до намаляване на употребата на офис хартия и консумативи, което е равнозначно на предотвратени тонове отпадъци в общината. Подобряването на обслужването на граждани в периода на програмата ще се фокусира и върху разширяване на предлаганите електронни услуги и тяхното популяризиране сред гражданите и фирмите.

Наред с това, общината може да насърчава екологосъобразно поведение на гражданите и юридическите лица, чрез подходящи икономически стимули. Например въвеждане на пониски ставки на годишния патентен данък по ЗМДТ за еднолични търговци и предприемачи, чиято дейност води до повторна употреба на дадени продукти (услуги за ремонт на дрехи, обувки, мебели, велосипеди, електрическо и електронно оборудване).

Тъй като трудно може да се измери точният ефект на количественото и качествено предотвратяване на отпадъци, постигнато в резултат на прилагането на тази мярка, ***подходящ индикатор за нейния успех може да бъдат стойностни показатели като например: брой разработени програми за ПО, брой изпълнени мерки от общинската програма за ПО, брой и/или стойност на въведените допълнителни екоплащания или икономически стимули, брой семейства въвели компостиране на място.***

Мярка: Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители

Тази мярка може условно да бъде разделена на информационни кампании и на мероприятия за обучение. Популяризирането на различни практически действия, водещи до

предотвратяване на отпадъци, може да се извършва чрез съответни кампании в средствата за масова информация, рекламни брошури и пр. Целта на тези кампании е потребителят да е в състояние да взема информирано решение, относно предотвратяване на отпадъци при пазаруване или при извършване на ежедневните дейности в домакинството с оглед ПО и намаляване на тяхното количество.

Съществуват много добри примери за проведени информационни кампании относно ПО от местните власти. Например, за намаляване на количеството отпадъчна хартия, образувано от разпространението на рекламни материали в това число и на безплатни вестници, в редица европейски страни съществува практика за поставяне на стикери „против нежелана поща“ на разположение на всеки, който желае да участва. От друга страна растящото място на информационните и комуникационни технологии в дома отваря пътя за нови подходи, позволяващи „всички хартии“ да бъдат избегнати, като се дава приоритет на електронния носител, независимо дали става въпрос за битови сметки или за друга информация, предоставена на хартиен носител. Организирането на обучение на преподаватели може да бъде засилено, като съвместно с Министерството на образованието и науката се намери и подходящ начин (например в часовете на класния ръководител) за включване на преподаването на придобитите знания в учебната програма.

Основният резултат на тази мярка е повишаване на общественото съзнание. Специална целева група ще са децата и учениците в детските и учебни заведения, които много бързо се приобщават към „зелените“ идеи. Информационните кампании ще се фокусират приоритетно към намаляването на образуването на отпадъци от опаковки от хартия, картон, стъкло и пластмаса и биоразградими отпадъци.

Индикатори: Брой проведени информационни кампании и обучения.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 1	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване
Оперативна/и цел/и:	Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци
Текущи индикатори	Количество образувани битови отпадъци в тон за година - 5849 тона за 2019 година; Норма на натрупване на битови отпадъци в община Тетевен през 2019 г. – 311 кг/ж/год.
Целеви индикатори	Количество образувани битови отпадъци в тон за година – 5868 тона за година; Норма на натрупване на битови отпадъци в община Тетевен през 2027 г. – 338 кг/ж/год.

Мярка	Дейности /мерки/	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите	1.1. Разработване на Програма за управление на отпадъците с включени цели и мерки за предотвратяване образуването на отпадъци /ПОО/	4000	Отчисления по чл.64 от ЗУО	2020	Одобрена от Общински съвет Програма за управление на отпадъците на община	Подготовка и съгласуване на 1 брой Програма за управление на отпадъците с включени мерки за ПОО	Разработена и приета 1 брой Програма за управление на отпадъците с включени мерки за ПОО	Община	Обществеността и всички заинтересовани страни, които участват в консултациите при разработването на програмата
	1.2. Извършване на актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2024 г.	10000	Отчисления по чл.64 от ЗУО, Общински бюджет, ПУДООС, ОПОС 2021-2027 г.	2024	Изготвен актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2024 г.	-	Изготвен 1 брой Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2024 г.	Община	РСУО
	1.3. Извършване на мониторинг за изпълнение на мерките за ПОО заложи в програмата, включително недопускане	-	-	2021-2027	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците	Ежегодно - брой изпълнени/ в процес на изпълнение мерки	Брой изпълнени мерки, включени в ППОО до края на 2027 г.	Община	-

	образуването на локални замърсявания								
	1.4. Пилотно въвеждане на намален размер на такса „Битови отпадъци” за домакинствата, които прилагат домашно компостиране и прилагат разделно събиране и предаване	-	-	2021-2027	Осигурен данъчен стимул за домакинствата	Промени в размера на такса „Битови отпадъци” към Наредба за реда за определяне и събиране на местните такси	Брой домакинства получили данъчен стимул за такса „Битови отпадъци” за домашно компостиране и разделно събиране на отпадъци	Общински съвет	Община
	1.5. Съставяне на регистър на производствените фирми в общината и създаване на база данни за отделяните производствени отпадъци от тях	-	-	2021-2027	Осигуряване на актуална база данни	Брой обхванати производствени фирми	Създаден 1 брой регистър на генераторите на производствени отпадъци в общината и техните генератори	Община	Фирми и предприятия
2. Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители	2.1. Изготвяне на годишен план за действие, относно кампании за предотвратяване на отпадъците	-	-	2021-2027	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от ПО	Изготвени годишни планове	До 2027 г. изготвени 7 годишни планове за действие	Община/ Еколог	
	2.2. Провеждане на кампании за разясняване и предоставяне на информация за политиките по ПО	3500	Общински бюджет ПУДООС и др.	2021-2027	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от ПО	Брой реализирани дейности от годишния план за действие	До 2027 г. проведени минимум 7 информационни кампании	Община/ Еколог	

7.2. Подпрограма с мерки за разделно събиране и достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло

В йерархията за управление на отпадъците подготовката за повторна употреба се нарежда на второ място след предотвратяване на образуването им. Целта на тази подредба е именно максималното използване на отпадъците в колкото се може повече направления. На следващо място е рециклирането, което цели превръщането на отпадъците в други суровини и материали, но разликата с подготовката за повторна употреба е, че тук за извършването на дейността е необходимо използване на много повече суровини. Следва оползотворяването, което цели използването на отпадъците за превръщане в енергия, биогорива и др.

Съгласно нормативната уредба, отделянето на рециклируеми и оползотворими отпадъци от потока битови отпадъци се осъществява посредством сътрудничество с организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и чрез извършване на дейности по предварително третиране на отпадъците, преди тяхното депониране.

Увеличаването на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци води до минимизиране на количествата на рециклируемите отпадъци **в общия поток на отпадъците, постъпващи на депо.**

Формулирането на количествени цели за рециклиране и оползотворяване, засягащи определени приоритетни потоци отпадъци е практическа мярка за налагане на рециклирането/оползотворяването.

Въвеждането на разделно събиране, при източника на генериране на отпадъци, ще доведе до увеличаване количествата на събираните фракции. Прилагането на схеми за разделно събиране от една страна ще бъде организирано на база на принципа **„отговорност на производителите”**, като задължение на производителите и вносителите на стоки, след крайната употреба, на които се образуват масово разпространени отпадъци, и плащащи продуктови такси на фирми по оползотворяване. От друга страна стои като задължение на общините да организират системи за разделно събиране на отпадъците.

Приоритет ще има въвеждането на схеми за разделно събиране и рециклиране за следните групи отпадъци:

- отпадъци от опаковки и други битови отпадъци, подходящи за рециклиране (отпадъци от хартии и картони, пластмаси, метали и др.);
- отпадъци от офиси, административни сгради и учреждения;
- биоразградими отпадъци от домакинствата, заведенията за обществено хранене и от поддръжка на обществени зелени площи;
- едрогабаритни отпадъци;
- отпадъци от строителство и разрушаване на сгради;
- негодни за употреба автомобилни гуми;
- излезли от употреба моторни превозни средства;
- масово разпространени опасни отпадъци, като отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, люминесцентни лампи и др.

Целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО, определени в НПУО 2014-2020 г. предвиждаха до 1 януари 2020 г. най-малко 50 на сто от общото тегло на отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло да бъде включено в подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали. Целта се оказа амбициозна и малко общини успяха да я достигнат в рамките на програмния период. Новата европейска цел за пластмасовите отпадъци е минимум 50% от количеството на отпадъчните пластмасови опаковки да се рециклира до 2025 г.

Общите количества на отпадъците от хартия, картон, метал, пластмаса и стъкло и съответните цели за рециклиране са изчислени поотделно за всеки регион за управление на отпадъците и общо за страната.

Изпълнението на целите за рециклиране ще бъде осъществено чрез:

- Количества, събрани от системите за разделно събиране с контейнери, поставени от организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки и общините;
- Количества разделно събрани отпадъци от пунктове за вторични суровини и търговски обекти;
- Отпадъци, отделени в регионалните инсталации за сепариране на смесени битови отпадъци.

Отпадъци, събрани чрез системите за разделно събиране с контейнери

За прогнозиране на количествата на рециклируеми отпадъци от системите за разделно събиране с цветни контейнери са използвани данни от отчетите на организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки за периода 2017-2019 г. Оценката за средното количество рециклируеми материали, събрани от системите за разделно събиране с контейнери за един жител средно за година към 2027 г. е съобразено с новите европейски цели, заложи в Рамковата директива за отпадъците.

Правните задължения за управлението на битовите отпадъци (отпадъци от домакинствата и др. под.), установени в Рамковата директива относно отпадъците, включват цел до 2020 г. 50% от битовите отпадъци да бъдат подготвяни за повторна употреба/рециклирани.

Директивата е преразгледана (Директива (ЕС) 2018/851) и в нея са включени нови и по-амбициозни цели за повторна употреба и рециклиране на отпадъците: 55% до 2025 г., 60% до 2030 г. и 65% до 2035 г. С преразгледаната директива се въвежда и система от доклади за ранно предупреждение с цел оценка на напредъка на държавите членки по тези цели три години преди съответните крайни срокове.

Съобразно нормативната уредба всяка община може да достигне целта самостоятелно или заедно с други общини, в зависимост от решението на Общото събрание на съответното РСУО и наличната инфраструктура за третиране на отпадъците в общината и региона. Системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъците от опаковки от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, НУБА и ИУЕЕО, които се осъществяват и финансират основно от организациите по оползотворяване, чрез схемите за „разширена отговорност на производителя” се отчитат и допринасят в голяма степен за постигане от общините на целите за рециклиране на битовите отпадъци.

Община Тетевен ще предприеме допълнителни действия в следните направления:

- Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и редовно спазване графика за извозването им при строг контрол на разделно събрания отпадък;
- Предоставяне на информация за количествата разделно събрани и предадени за рециклиране битови отпадъци от всички юридически лица на територията на общината;
- Мерки, свързани с осъществяване на контрол за изпълнение на изискванията за разделно събиране и предаване на рециклируеми битови отпадъци;
- Въвеждане на стимули за гражданите и юридическите лица за активно участие в организираните от общината системи за разделно събиране на отпадъците.

Пряко отношение към постигане на оперативната цел на настоящата подпрограма имат и мерките от други подпрограми, свързани например с:

- Осъществяване на информационни кампании за ползите от разделното събиране на отпадъци;

- След въвеждане на методиката на национално ниво и влизане в сила на националните нормативни изисквания за определяне на ТБО, където е възможно определянето и да е пряко свързано с количествата изхвърлени отпадъци;
- Внедряване на електронна информационна система за управление на отпадъците в общината, чрез която ще се събират данни за отпадъците, вкл. модул за разделно събираните и предадени за рециклиране, за проследяване на степента на постигане на целите и вземане на съответните управленски решения;
- Обучителни програми за поддържане и подобряване капацитета на администрацията и контролиращите служители на общината;
- Общи събрания на РСУО, обвързани с вземане на решения за подхода за изпълнение на целите на общините в РСУО и решения по други въпроси.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
ПОДПРОГРАМА ЗА РАЗДЕЛНО СЪБИРАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА
УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ НАЙ - МАЛКО ОТ ХАРТИЯ И КАРТОН, МЕТАЛИ,
ПЛАСТМАСА И СЪСЪДНО СЪСЪДНО

Стратегическа цел: 2	Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци
Оперативна/и цел/и:	Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците
Текущи индикатори	2020 г. - минимум 10% от общото тегло на отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране.
Целеви индикатори	2027 г. - минимум 30% от общото тегло на отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране.

Мярка	Дейности /мерки/	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г. и достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите	1.1. Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички населени места на общината	50 000	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	2021-2027	Разширена и оптимизирана система за разделно събиране на отпадъци от опаковки	Брой населени места, брой жители обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци и брой съдове	Брой населени места, брой жители обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци и брой съдове	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	Община
	1.2. Редовно спазване на графика за извозване на разделно събраните отпадъци от опаковки при строг контрол и отсортиране	-	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)	2021-2027	Оптимизирана система за разделно събиране на отпадъци от опаковки	Количество разделно събрани отпадъци по видове в кг	Количество разделно събрани отпадъци по видове в кг	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	Община

отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло	1.3.Прилагане на финансови стимули към граждани прилагачи разделно събиране на отпадъци и предаващи за рециклиране битови отпадъци.	-	-	2021-2027	Осигурен данъчен стимул за домакинствата	Промени в размера на такса „Битови отпадъци” към Наредба за реда за определяне и събиране на местните такси	Брой домакинства получили данъчен стимул за такса „Битови отпадъци” за разделно събиране на отпадъци	Общински съвет	Община
	1.4. Въвеждане на разделно събиране на хартиени, картонени, найлонови и пластмасови отпадъци в административни, държавни и обществени сгради.	-	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ОООП)	2021-2027	Разширена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки	-	Брой административни, държавни и обществени сгради, обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	Администрации
	1.5. Ежегодно планиране и осъществяване на тематични проверки за изпълнение на изискванията за разделно събиране и изхвърляне на отпадъците в организираната от общината система за разделно събиране на отпадъците	-	-	ежегодно	Изготвен доклад до кмета за резултатите от осъществения контрол	Брой извършените матични проверки	Брой извършени тематични проверки	Еколог	Община
	1.6.Ежегодно събиране и обработка на информация от ООП / фирми и др. юридически лица/ за количествата и видовете разделно събрани и	-	-	ежегодно	Общината да разполага с информация за количествата разделно	Количества разделно събрани отпадъци в кг/тон	Количества разделно събрани отпадъци в кг/тон	Еколог	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки

	предадени за рециклиране отпадъци				събрани отпадъци на нейната територията				
	1.7. Развитие на системата за събиране на масово разпространени опасни отпадъци от домакинствата /луминисцентни лампи, батерии, акумулатори и отработени масла електрически и електронни уреди и др./	10 000	Общински бюджет	2021-2027	Общината разполага с допълнителни възможности за разделно събиране и отчитане на рециклируеми отпадъци	Брой сключени договор с организации по оползотворяване	Количества събрани разделно масово разпространен и опасни отпадъци	Община	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки
	1.8. Изграждане на система за разделно събиране на употребяван текстил(дрехи) и обувки с цел намаляване на обема на тесктила, попадащ в общия обем на отпадъците, чрез поставяне на контейнери за събиране на употребяване дрехи.	0	Частни инвеститори	2021-2027	Намаляване на обема на отпадъците, генерирани в системата за събиране на битови отпадъци	Сключен договор с частна фирма за събиране на употребяван текстил	Количества събрани разделно употребяване тескtilни изделия, кг	Община	Частни инвеститор, които събират употребяван текстил
	1.9. Организиране на информационни кампании за ползите от разделно събиране на рециклируемите отпадъци	2 000	Общински бюджет	постоянен до 2027 г.	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от разделното събиране	Брой реализирани дейности от годишния план за действие	Проведени минимум 5 информационни кампании	Община	Медии
	1.10. Увеличаване размера на санкциите, заложен в общинските наредби при смесването на отпадъци и изхвърляне на рециклируеми и оползотворими отпадъци в контейнерите за битови отпадъци	-	-	постоянен до 2027 г.	Намаляване количеството на рециклируемите отпадъци в смесения битов отпадък	Брой наложение санкции за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци	Брой наложение санкции за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци	Общински съвет	Община

7.3. Подпрограма с мерки за разделно събиране и достигане на целите и изискванията на НПУО за биоразградимите и биоотпадъците

„Биоотпадъците“ са част от биоразградимите битови отпадъци и по-конкретно отпадъците от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително - вкусовата промишленост.

По-голямата част от битовите отпадъци от домакинствата и други организации са биоразградими отпадъци. Ето защо българското законодателство въведе конкретни количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битови биоотпадъци, както и цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата.

Съгласно §1, т.2 от ДР на ЗУО „Биоотпадъци“ са биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Съгласно §1, т.3 от ДР на ЗУО „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

Член 8, ал. 1 от Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г. задължава кметовете на общини във всеки от регионите за управление на отпадъци по чл. 49, ал.9 от ЗУО да постигат следните регионални цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци:

1. до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;
2. до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;
3. до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и разделно събиране.

Разделно събиране на битови био-отпадъци

При изготвяне на предвижданията за разделно събиране на битови био-отпадъци са възприети допусканията, определени в *Модел и поетапен план за действие за управление на биоотпадъците в България*, разработен в рамките на проект „Разработване на нормативна уредба за управление на биоотпадъците и създаване на система за осигуряване качеството на компоста и Национална организация за осигуряване на качеството на компоста”. Направените допускания по отношение на фракциите „хранителни отпадъци” и „растителни отпадъци”.

Прието бе, че системата за разделно събиране на битови био-отпадъци ще бъде въведена до 2019 г. и участието на населението в разделното събиране ще е съобразено с изграждането на съответните инсталации. Тази цел не беше постигната и предстои изграждане на регионални и общински компостиращи инсталации през периода до 2027 г. От системата за разделно събиране са изключени домакинствата, които прилагат домашно компостиране.

Към 2019 г. общото количество на генерираните биоразградими отпадъци в община Тетевен е 2534 тона или 39,14% от общото количество битови отпадъци, в това число - хранителни – 10,17%, градински – 8,71%, дървесни отпадъци – 5,18%, хартия – 7,77% и картон – 7,31%. Това налага спешни мерки за тяхното компостиране и оползотворяване.

Според извършения морфологичен анализ през 2019 г. в община Тетевен разделно събраните биоразградими отпадъци са 116 тона или едва 5% от биоотпадъците (тона). По този показател общината е далече от целевата стойност от 50 на сто за 2020 г.

Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци до 2020 г. допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2019 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Тетевен са депонирани 133 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са по-високи от допустимите минимални стандарти.

В подпрограмата за достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци са предвидени мерки, които условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и „меки“ мерки.

Инвестиционните мерки в програмата са свързани с ОПОС 2021-2027 г., както и от други източници на финансиране. Новите инвестиции са свързани главно с:

Изграждане на инсталация за компостиране и анаеробно **разграждане към РСУО;**

- Закупуване и предоставяне на домакинствата на компостери за домашно компостиране;

- Закупуване на съдове за разделно събиране на биоотпадъци и транспортни средства за превоз на разделно събрани биоотпадъци.

Наборът от „меки“ мерки за постигане на набелязаните цели включва внедряване на информационна система за отчитане на домашното компостиране, като модул от бъдещата интегрирана информационна система.

В настоящата подпрограма не са включени част от „меките“ мерки, които имат пряка връзка с постигане на набелязаните цели на програмата, но са описани в други подпрограми, тъй като имат хоризонтален характер и допринасят за постигането на няколко цели и подцели на плана. Пряко отношение към постигане на набелязаната цел на настоящата програмата са мерките от другите програми на плана, свързани с:

- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за битовите отпадъци;

- продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набелязаните цели /отчисленията за депониране, редукия на ТБО за участващите в системите за разделно събиране/;

- включването в общинската наредба на специални разпоредби и изисквания за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците;

- периодично извършване от общината на проучвания за морфологичния състав на битовите отпадъци;

- определяне на ТБО, възможно най-пряко, свързано с количествата изхвърлени отпадъци;

- обучение и подобряване административния капацитет за инспекции по управление на отпадъците на общинско ниво;

- мерките за разработване и внедряване в общината на електронна информационна система за отчитане изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци;

- мерките, свързани с подобряване на оползотворяването и на рециклирането на битовите отпадъци от хартия и картон, включително и опаковки от същия материал, тъй като те са едновременно и биоразградими отпадъци.

Реализацията на мерките от настоящата подпрограма гарантира поетапното намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци и за насърчаване на

разделното събиране на биоотпадъците с цел компостиране и анаеробно разграждане, както и за третиране на биоотпадъците по начин, който осигурява висока степен на защита на околната среда.

Осъществяването на програмата има значителен принос за изпълнение и на целите за намаляване на парниковите газове в съответствие с Интегрирания план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г., тъй като изпълнението на мерките за биоразградимите отпадъци са едновременно и мерки за намаляване и предотвратяване на емисиите на метан от депата за битови отпадъци.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
ПОДПРОГРАМА ЗА РАЗДЕЛНО СЪБИРАНЕ И ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА БИОРАЗГРАДИМИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ В
Т.Ч. ЗА БИООТПАДЪЦИТЕ

Стратегическа цел: 2	Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци
Оперативна/и цел/и:	Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците
Текущи индикатори	2019 г. - 5% от количеството на битовите биоотпадъци, предимно растителни образувани в общината са разделно събрани и оползотворени
Целеви индикатори	2027 г. - мин. 50% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в общината са разделно събрани и оползотворени

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Достигане на националните цели и изискванията за биоразградимите, в т.ч. за биоотпадъците до 2027 г.	1.1. Подготовка и реализация на проект за изграждане на общинска открита инсталация за компостиране с аеробно разграждане на зелените и биоразградими отпадъци	395000	Отчисления по чл.64 от ЗУО/ Общински бюджет	2021-2025	Изградена инсталация за компостиране и намаляване на депонираните биоразградими отпадъци	-	Въведена в експлоатация 1 брой общинска компостираща инсталация	Община Тетевен	Общините партньори в РСУО - Луковит
	1.2. Ежегодна експлоатация и поддръжка на общинска открита инсталация за компостиране	330000	Отчисления по чл.64 от ЗУО/ Общински бюджет	2025-2027	Намаляване на депонираните биоразградими отпадъци и производство на компост	-	Експлоатация на 1 брой общинска компостираща инсталация	Община Тетевен	Общините партньори в РСУО - Луковит

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	1.3. Включване в общинската наредба за управление на отпадъците на изисквания за разделно събиране на зелените отпадъци, след осигуряване на системата за събирането им.	-	-	2025	Достигнати нормативно определените изисквания за разделно събиране на зелените отпадъци	Подготвени изменения в Наредбата за управление на отпадъците на територията на Община Тетевен	Приети изменения в Наредбата за управление на отпадъците на територията на Община Тетевен	Общински съвет	Община
	1.4. Закупуване на компостери за домашно компостиране и увеличаване броя на обхванатите домакинства	100 000	ОПОС 2021-2027 Отчисления по чл.64 от ЗУО Общински бюджет	2021-2027	Закупени компостери	-	Брой закупени компостери за фамилно компостиране; Брой домакинства, обхванати в системата за фамилно компостиране.	Община	Общини от РСУО УО на „ОПОС 2021-2027 г.“
	1.5. Закупуване на контейнери за разделно събиране на растителни и биоотпадъци	20000	ОПОС 2021-2027 Отчисления по чл.64 от ЗУО Общински бюджет	2021-2027	Закупени контейнери	-	Брой закупени контейнери за зелени и биоразградими отпадъци; Брой населени места, обхванати в системата за разделно събиране на биоотпадъци.	Община	Общини от РСУО

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	1.6. Изготвяне на графици за периода и честотата на извозване на биоотпадъците	-	-	2021-2027	Изготвени графици	-	Честота на извозване и количество разделно събрани биоотпадъци	Община	

7.4. Подпрограма с мерки за прилагане на изискванията за строителни отпадъци и отпадъци разрушаване на сгради

Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване, следваше да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Същите цели са залегнали в ЗУО, но не са постигнати и ще бъдат преформулирани за периода до 2027 г.

Отпадъците от строителството и разрушаването във висока степен подлежат на рециклиране и повторна употреба. Така от проблем за околната среда, те могат да се превърнат в ресурс. Това е основен подход в устойчивото управление на отпадъците, наложен от активната политика на ЕС в това направление.

Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г., определя някои допълнителни изисквания за управлението на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали в строителството. Съгласно сроковете, определени в ЗУО в тази наредба се регламентират конкретни цели за оползотворяване на определени видове строителни отпадъци и етапите за тяхното изпълнение.

С наредбата се регламентират:

1. създаването на система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци (СО);
2. изискванията за влагане на рециклирани строителни материали в строителството;
3. изискванията за управление на СО в процеса на строителство и премахване на строежи.

Целта на наредбата е:

1. да се предотврати и ограничи замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и да се ограничи рискът за човешкото здраве и околната среда в резултат на събирането, третирането и транспортирането на СО;
2. да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети на национално ниво до момента, а именно:

- за първи път е разработен и одобрен Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г.;

- одобрени са нормативни разпоредби в ЗУО и в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. В тях са разграничени ясно отговорностите на общинските, регионалните и централните институции.

Условията и редът за събиране, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане на СО на територията на съответната община се определят с наредбата по чл. 22 ЗУО.

Община Тетевен, както и другите общини в страната имат следните отговорности, произтичащи от ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали:

- Организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;

- Когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи е длъжна:

- Да разработи План за управление на строителните отпадъци, като задължителна част от строителната документация за издаване на разрешение за строеж;
- Да изпълни реално Плана за управление на строителните отпадъци;

- Да влага в строежите определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи;
- Да осигури селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества.

Анализите на строителните отпадъци и на инфраструктурата за строителните отпадъци ни показват, че община Тетевен, както преобладаващата част от общините, а и фирмите в страната, депонират строителните си отпадъци нерегламентирано, най-често на старото общинско депо. На територията на общината, както и в региона все още няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. За това е необходимо Общината да направи проучване за възможностите за рециклиране на строителните отпадъци в териториално близки райони или изграждане на собствена инсталация, както и за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи, рекултивация на нарушени терени и стари депа и други подобни и информирание на гражданите и организациите, чрез публикации на интернет страницата си.

В Наредбата за опазване на околната среда и управление на отпадъците на територията на община Тетевен и Наредбата за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях, подробно са описани дейностите по управление на строителните отпадъци в общината.

В законодателството е регламентирано, че разходите за управление на отпадъците от строителство и разрушаване, следва да се поемат от притежателите на отпадъците. В тази връзка доставянето на отпадъците до съоръженията за третиране и заплащането на цената за приемането им е задължение на съответния притежател. В условията на общината е възможно приемането на отпадъци да става срещу заплащане на услуги по разполагане на контейнери на мястото на образуването и извозването им до площадки за временно съхранение или директно до съоръжения. Размерът на заплащането ще зависи от транспортните разстояния и ще бъде по-висок за малките населени места. Следователно необходимо е да бъдат предприети мерки за предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища. Препоръчва се тези мерки да са насочени към предотвратяване на тези практики във възможно най-ранен етап, например чрез изискване на договор за предаване на отпадъци преди издаване на разрешението за строеж или с плана за управление на отпадъците при разрушаване на сгради.

В подпрограмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради са предвидени мерки, които условно могат да бъдат разграничени като инвестиционни мерки и „мекки“ мерки.

Инвестиционните мерки са свързани главно с изпълнението на съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали. Необходимостта от изграждането на такива съоръжения, местоположението и капацитета им са дефинирани в Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България.

В подпрограмата не са включени част от „меките“ мерки, които имат пряка връзка с постигане на набелязаните цели на програмата, тъй като са описани в други подпрограми. Пряко отношение към постигане на набелязаната цел на настоящата програма са мерките от другите програми на плана, свързани с:

- Програми за обучение на служители за целите на изпълнение на изискванията за селективно разрушаване на сгради и за разделяне на строителните отпадъци в процеса на строителството;
- Осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението и бизнеса да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за отпадъците;

- Разработване и внедряване на интегрирана общинска информационна система за отчитане на отпадъците, включително изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъци с подсистема за строителните отпадъци.

България има много малко практически опит в разглежданата област, поради което са необходими постоянни и координирани усилия на централните, регионалните и местни власти както и на бизнеса от строителния бранш и на неговите браншови организации. При планиране на осъществяване на мерките, отнасящи се до строителните отпадъци е взето под внимание, че за депонирането на тези отпадъци се заплащат отчисления за депониране за всеки тон депониран отпадък, аналогично на отчисленията за депониране на битови отпадъци.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА И ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 2	Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци
Оперативна/и цел/и:	Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците
Текущи индикатори	Ежегодно отчитане на количествата рециклирани строителни материали, вложени в строежите с възложител Община Тетевен, съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. Брой одобрени от Община Тетевен инвестиционни проекти с включен План за управление на строителните отпадъци
Целеви индикатори	Достигане на 70% рециклиране на образуваните строителни отпадъци в общината до 2027 г. Брой одобрени от Община Тетевен инвестиционни проекти с включен План за управление на строителните отпадъци

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1.Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци от строителните дейности	1.1. Подготовка и реализация на проект за изграждане на общинска инсталация за третиране на строителни отпадъци	346000	Отчисления по чл.64 от ЗУО/ Общински бюджет	2021-2025	Изградена инсталация за третиране на строителни отпадъци	-	Въведена в експлоатация 1 брой общинска инсталация за третиране на строителни отпадъци	Община Тетевен	Общините партньори в РСУО - Луковит
	1.2. Ежегодна експлоатация и поддръжка на общинска инсталация за третиране на строителни отпадъци	130000	Отчисления по чл.64 от ЗУО/ Общински бюджет	2025-2027	Намаляване на депонираните строителни отпадъци и подготовка за повторната им употреба	-	Експлоатация на 1 брой общинска инсталация за третиране на строителни отпадъци	Община Тетевен	Общините партньори в РСУО - Луковит

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	1.3. Прилагане на контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали	-	-	2021-2027	Осъществен контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали	брой извършени проверки; брой наложени санкции; брой съставени предписания	Количества рециклирани строителни материали	Община	Възложители на инвестиционни проекти
	1.4. Отреждане на площадки във всяко от 12-те села и две площадки в град Тетевен и закупуване на един оборотен контейнер, който ще се използва по заявка от фирми и граждани за извозване на строителни отпадъци	20000	Общински бюджет	2021 - 2027	Гражданите не изхвърлят строителните отпадъци в контейнерите за битови отпадъци. Отпадъците се събират на площадки, с цел рециклиране и/или повторна употреба.	-	Осигурени 14 броя площадки за строителни отпадъци	Община	Граждани

7.5. Подпрограма с мерки за закриване и рекултивация на депата с преустановена експлоатация и намаляване на риска от депонирани отпадъци

Депонирането на отпадъците стои на най-ниското ниво в йерархията на управление на отпадъците, въведена с европейското и с националното законодателство.

Основна част от усилията на национално и местно ниво за подобряване управлението на отпадъците са насочени към управление и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци, което може да се постигне чрез няколко групи мерки:

- ползване на депа, отговарящи на екологичните нормативни изисквания, които минимизират рисковете за околната среда;
- чрез намаляване на количествата депонирани отпадъци посредством увеличава дела на рециклираните и оползотворени отпадъци;
- закриване и рекултивация на старите депа за отпадъци с преустановена експлоатация;
- последващи следексплоатационни грижи и мониторинг на закритите депа;
- предотвратяване на депонирането доколкото е възможно на опасни битови отпадъци чрез разделното им събиране и предаване за обезвреждане.

Част от мерките, свързани с подобряване на йерархията на управление на битовите отпадъци (рециклиране и оползотворяване на биоразградимите и рециклируемите от хартия, метал, пластмаса и стъкло и др.), както и на строителните отпадъци, включени в предходните подпрограми, имат съществен принос и за предотвратяването и намаляването на депонираните отпадъци.

В настоящата подпрограма са включени допълнителни мерки от компетенциите на Община Тетевен, свързани с:

- осигуряване на екологосъобразно депониране на остатъчните битови отпадъци на депо, отговарящо на всички нормативни изисквания;
- подобряване управлението на други потоци битови отпадъци извън обхванатите битови отпадъци от предходните подпрограми, целящи подобряване на тяхното
- разделно събиране и отклоняването им от депониране, най-вече на опасните отпадъци от бита;
- следексплоатационни грижи и мониторинг за рекултивирани участъци от сторото депо за ТБО.

Следексплоатационните грижи включват дейностите по поддръжка на площадката на депото след неговото закриване, осъществяване на контрол и наблюдение на параметрите на околната среда (мониторинг) и отстраняване на евентуални отрицателни последици от въздействието на депото върху околната среда и човешкото здраве за определения от компетентните органи следексплоатационен период.

Като част от РСУО – Луковит, остатъчните битови отпадъци от община Тетевен се депонират на регионално депо, което отговаря на европейските и националните изисквания за екологосъобразно обезвреждане на отпадъци.

През 2020 г. Община Тетевен стартира реализацията на проект „Закриване и рекултивация на старо депо за битови отпадъци на Община Тетевен, Област Ловеч”.

Експлоатацията на старото общинско депо за ТБО в с. Гложене, м. „Байнов поток“ е прекратена със Заповед № РД0201/06.04.2016 г. на Директора на РИОСВ – Плевен.

Проектът за техническа, биологична рекултивация и последващ мониторинг е на обща стойност 1 149 520.39 лв. от който 523 180.39 лв. е одобрена безвъзмездна финансова помощ от ПУДООС.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ЗАКРИВАНЕ И РЕКУЛТИВАЦИЯ НА ДЕПАТА С ПРЕУСТАНОВЕНА ЕКСПЛОАТАЦИЯ И НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИ ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 3	Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо чиста и безопасна околна среда
Оперативна цел:	Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци
Текущи индикатори	Количества битови отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен депонирани в депа, отговарящи на нормативните изисквания
Целеви индикатори	100% от битовите отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен предназначени за депониране се обезвреждат в депа, отговарящи на нормативните изисквания

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Остатъчните количества битови отпадъци се обезвреждат, съгласно нормативните изисквания през целия период на програмата	1.1. Закриване и рекултивация на съществуващото общинско депо за битови отпадъци в с.Гложене, общ. Тетевен	17 975	ПУДООС/ Общински бюджет	2020-2023	Рекултивирано общинско депо	1 бр. общинско депо неотговарящо на екологичните нормативни изисквания	1бр. рекултивирано общинско депо с преустановена експлоатация	Община Тетевен	ПУДООС
	1.2. Осъществяване на мониторинг след изпълнение на проекта за рекултивация на общинското депо	10 000	Общински бюджет	постоянен	Изпълнен план за мониторинг	-	Годишни отчети по изпълнение на Плана за мониторинг	Община Тетевен	Акредитирани лаборатории и избран изпълнител по реда на ЗОП

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	1.3. Подновяване на амортизираните съдове за смет /закупуване на нови/, обновяване и техническа поддръжка на транспортните средства за извозване на отпадъци	200 000	Сметосъбираща фирма	2021 - 2027	Ефективна и обезпечена с необходимия брой съдове система за събиране и извозване на смесените битови отпадъци	Брой съдове за смет; Брой транспортни средства за извозване на отпадъци	Брой подновени контейнери и кофи за смет; Брой закупени нови транспортни средства за извозване на отпадъци	Сметосъбираща фирма	Община
	1.4. Поставяне на видеонаблюдение и контрол на критичните точки за образуване на нерегламентирани сметища	30 000	Общински бюджет, Държавен бюджет	2021 - 2027	Предотвратено образуване на нерегламентирани замърсявания на територията на общината	Брой изградени системи за видеонаблюдение	В края на периода на Програмата няма допуснати замърсявания	Община	
	1.5. Изграждане на система за управление и контрол на животински отпадъци	2000	Общински бюджет, Държавен бюджет, МОСВ	2021 - 2027	Изградена система за управление и контрол на животинските отпадъци в общината	Брой изградени системи	В края на периода на Програмата има изградена система за управление и контрол на животински отпадъци	Община	

7.6. Подпрограма за подобряване на административния капацитет на общината по управление на отпадъците

Административно, Община Тетевен е добре организирана и осигурена с подходящи кадри, които имат ресурс и подготовка за бъдещо развитие. Формирани са отдел и комисии, които пряко или косвено са свързани с опазване на околната среда и управлението на отпадъците.

За ефективното управление на отпадъците от ключово значение е наличието на административен капацитет в общината за изпълнение на функциите, произтичащи от нормативната уредба и поставените общински цели във връзка с общинската политика за управление на отпадъците. Новите и все по-растящи изисквания на националното законодателство за отпадъците налагат непрекъснато развитие и повишаване на административния капацитет на общините, което да гарантира, че те разполагат с ключови служители за компетентно управление на отпадъците на територията си. Дейностите по управление на отпадъците представляват комплекс от решения, действия и дейности, свързани с образуването на отпадъците, екологосъобразното им третиране на база определена информация, както и различните форми на контрол.

Ключовите характеристики на административния капацитет, определят и оперативните цели на настоящата подпрограма, около които са обединени включените в подпрограмата мерки, както следва:

- *Мерки за нормативна и програмна осигуреност на дейностите по управление на отпадъците*

За изпълнение на тази мярка е предвидено непрекъснато следене и развитието на националната правна рамка в сектор отпадъци, с цел навременно отразяване на нормативните промени в местната нормативна уредба, както и промени в нормативните документи на общината, съобразно местните условия и възникващи потребности. Разработването на ясни вътрешни правила за наблюдение, отчет и оценка на изпълнението на Програмата също е от основно значение за проследяване на напредъка в изпълнението и предприемане на коригиращи действия в случай на възникнали проблеми.

- Постоянно повишаване на квалификацията на служителите

За запазване и повишаване на квалификацията на служителите, които имат отговорности по управление на отпадъците, са предвидени редица обучителни дейности.

- Подобряване на информационното осигуряване на дейностите за управление на отпадъците

Основните мерки са насочени към подобряване на информационната база за управление на отпадъците. Необходимо е всички дейности и процеси в областта на отпадъците да бъдат информационно обезпечени, чрез изграждане на единна информационна система, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните в интегриран вид. Единната информационна система за отпадъците ще гарантира изготвянето на качествени анализи и отчети и проследяване на напредъка по заложените в Програмата за управление на отпадъците на Община Тетевен цели до 2027 г.

В съответствие с развитието на националното законодателство в сектор отпадъци и с националните политики за непрекъснато повишаване на квалификацията и за учене през целия живот, в подпрограмата са предвидени дейности за развитие на компетентността, знанията и уменията на служителите от администрацията с функции свързани с отпадъците и за тяхното ресурсно обезпечаване.

Включените в подпрограмата мерки имат хоризонтален характер и тяхното изпълнение ще подпомогне постигането на всички стратегически цели на Програмата за управление на отпадъците на община Тетевен 2021-2027 г.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНАТА ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Стратегическа цел: 3	Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо чиста и безопасна околна среда
Оперативна цел:	Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците
Текущи индикатори	Брой изпълнени мерки от плана
Целеви индикатори	Подобрена нормативна и програмна осигуреност и повишен капацитет на служителите в Община Тетевен

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Нормативна и програмна осигуреност на дейностите по управление на отпадъците	1.1. Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци	-	-	постоянен	Нормативна осигуреност	Брой приети/ допълнени документи в областта на управление на отпадъците	Брой приети промени в общински нормативни документи при установена необходимост	Кмет	Общински съвет

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	1.2.Изготвяне на годишен отчет пред ОбС Тетевен и РИОСВ – Плевен по изпълнение на дейностите, заложиени в Програмата за управление на отпадъците в община Тетевен	-	-	ежегодно	Изготвен годишен отчет	-	Брой изготвени отчети за изпълнение на мерките в Програмата за управление на отпадъците на община Тетевен 2021-2027 г.	Еколог	
2. Постоянно повишаване на квалификацията на служителите	2.1. Обучения на служители в ОА и други общински звена по теми за управление на отпадъците	2000	Общински бюджет НСОРБ МОСВ	постоянен	Повишена квалификация и умения на служителите	Брой проведени обучения	Брой обучени служители	Община	АСЕКОБ МОСВ РИОСВ НСОРБ
3.Подобряване на информационното осигуряване на дейностите за управление на отпадъците	3.1.Изграждане на единна информационна система за управление на отпадъците, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните	5000	Общински бюджет	2021-2027	Общината разполага с достоверна информация в реално време за генерираните отпадъци	-	Внедрена и функционираща 1 брой информационна система за управление на отпадъците	Община	АСЕКОБ РИОСВ ИАОС

7.7. Подпрограма с мерки за прилагане на разяснителни кампании и информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците

Информационното осигуряване на дейностите по управлението на отпадъците е с важно значение при процесите на техния контрол. Необходимо е Общината да разполага с достатъчно и надеждни данни за различните видове и потоци отпадъци, с които борави или които се образуват на територията ѝ, но се управляват от други лица. Обобщението на информацията за генерираните отпадъци на територията на общината влияе и върху годишното изчисляване на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, както и за намаляване количествата на отпадъците, депонирани на Регионалното депо.

Кампаниите за повишаване на общественото съзнание и консултации с участниците в процеса на управление на отпадъците, ще допринесат за разбиране на потенциалните възможности и ползи за околната среда, произтичащи от оползотворяването и рециклирането на отпадъците. Информирането и участието на обществеността е основен компонент на всяка Програма за управление на отпадъците. Отпадъците са резултат от човешката дейност и без участието на населението, основен генератор на битови отпадъци, дори и най - добре разработената програма не може да постигне своите цели. От изключителна важност е населението и бизнесът да бъде запознато с йерархията при управление на отпадъците, да са запознати с приоритетността в реда на справянето с отпадъците, както и за отговорностите на всеки, който образува или допринася за образуването на отпадъци, включително и отговорността да покрива пълните разходи за своите действия.

Вземането на правилни решения и осъществяването на мерките, заложи в Програмата за управление на отпадъците и Плана за действие към нея, ще се постигнат при оптимален баланс на интересите на различните участници в управлението на отпадъците. Необходимо е да се поддържа непрекъснат диалог с участниците в дейностите по управление на отпадъците и организирането на кампании за повишаване на общественото разбиране.

Постигането на целите ще се осъществи чрез изпълнението на следните мерки:

- Повишаване на информираността и мотивацията на различни социални групи и на бизнес организациите
- Провеждането на ежегодни национални кампании за почистване от отпадъци чрез участие на доброволци
- Участие в ежегодният конкурс за общини „За чиста околна среда”, „Обичам природата и аз участвам” и др.
- Провеждане на регулярните информационни кампании съвместно с организациите по оползотворяване.
- Редовно предоставяне на информация за състоянието на околната среда;
- Привличане на населението, неправителствени организации и заинтересованата индустрия в процесите на вземане на решения по въпросите на управление на отпадъците, включително за начина за определяне на „такса битови отпадъци” и отчитането на изразходваните средства;
- Повишаване на общественото съзнание, с цел да се постигне промяна в поведението на населението, чрез осъзнаване на екологичните рискове, свързани с изчерпване на ресурсите, образуването и обезвреждането на отпадъците;
- Получаване на обратна връзка за успеха на прилаганите мерки.

Включените в подпрограмата мерки целят повишаване на информираността и мотивацията на различните социални групи и на бизнес организациите, което е от критична важност за подобряване на резултатите при управлението на отпадъците, като се залага на разширяване на обхвата на информационните дейности за обществеността и бизнеса, дейности, които традиционно се подценяват.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА РАЗЯСНИТЕЛНИ КАМПАНИИ И ИНФОРМИРАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ПО ВЪПРОСИТЕ НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Стратегическа цел: 4	Включване на обществеността в управлението на отпадъците
Оперативна цел:	Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците
Текущи индикатори	Брой домакинства, търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, които участват в системите за разделно събиране на отпадъци.
Целеви индикатори	През 2027 г. : - брой проведени разяснителни и информационни кампании; - над 50% от населението участва в системи за разделно събиране на отпадъците

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
1. Подобряване информираността и участието на населението и бизнеса, относно дейностите по управление на отпадъците	1.1. Публикуване на обяви за консултации, срещи, обществени обсъждания и други в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове и документи в областта на отпадъците	-	-	постоянен	Осигурени предпоставки за участие на обществеността в процеса на вземане на решения относно общинските политики в областта на отпадъците	Брой проведени обществени консултации/ обсъждания	Брой проведени обществени консултации/ обсъждания	Кмет	

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	1.2. Провеждане на информационни и разяснителни кампании и издаване на информационни материали за разделно събиране и подобряване на управлението на битовите отпадъци като ресурси в съответствие с мерките, предвидени в общинската програма за управление на отпадъците за различни възрастови и социални групи	3 000	Отчисления по чл.64 от ЗУО Общински бюджет	Ежегодно	Гражданите и фирмите са информирани за реда, начина и ползите от разделното събиране и оползотворяване на битовите отпадъци	Брой проведени информационни кампании за разделно събиране и подобряване на управлението на битовите отпадъци	Минимум 7 броя проведени информационни кампании за разделно събиране и подобряване на управлението на битовите отпадъци	Община	
	1.3. Провеждане на анкетно проучване за отчитане на мнението на населението по различни аспекти на политиката по управление на отпадъците и предоставяните услуги	-	-	Ежегодно	Събрана информация за мнението на обществеността с цел подпомагане вземането на управленски решения	-	Проведени минимум 3 анкетни проучвания до 2027 г.	Еколог	
	1.4. Публикуване на годишните отчети по изпълнение на ПУО до 2027 г.	-	-	Ежегодно до 31 март	Осигурена прозрачност при изпълнение на общинските политики за отпадъците	Брой публикувани годишни отчети	Публикувани 7 годишни отчети за ПУО	Еколог	

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеща	Партньор
	1.5. Провеждане на местни кампании по почистване на обществени зелени площи, паркове, градинки, площади и др.	3000	Общински бюджет	Ежегодно 2021-2027	Повишено участие на населението и бизнеса, почистени нерегистриран и замърсявания и обществени площи	Брой проведени кампании; Брой участници; Количества събрани и извозени отпадъци	Проведени минимум 7 кампании; Минимум 50 участници на година; Количества събрани и извозени отпадъци	Община	
	1.6. Организиране на конкурси на екологична тематика за деца и ученици	3000	Общински бюджет	Ежегодно	Развиване на екологично мислене и отношение към опазването на природата сред подрастващите	Брой конкурси; Брой участници	Проведени минимум 7 конкурси с минимум 100 участници на година	Община	Училища, детски градини
	1.7. Участие в национални кампании на ПУДООС	50 000	ПУДООС	Ежегодно	Реализирани 5 екологични проекта	Брой реализирани проекти	Реализирани минимум 5 екологични проекта	Община	Училища, детски градини и кметства

VIII. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

Програмата за управление на отпадъците на община Тетевен 2021-2027 г. е елемент от една цялостна система за планиране, поради което в този раздел е представена връзката между настоящата програма и други национални, регионални и общински програмни и стратегически документи. От своя страна изпълнението на Програмата за управление на отпадъците ще допринесе в по-малка или по-голяма степен за постигането на целите на редица европейски, национални, регионални и местни планови документи:

1 „Нова стратегическа програма на ЕС за периода 2019—2024 г.“

На заседанието си в Брюксел на 20 юни 2019 г. Европейският съвет постигна съгласие по програма на ЕС за следващите пет години. В документа „Нова стратегическа програма за периода 2019—2024 г.“ се определят приоритетните области, които ще направляват работата на Европейския съвет и ще дават насоки за работните програми на други институции на ЕС.

Четири са основните приоритети на стратегическата програма:

- защита на гражданите и свободите
- развиване на силна и жизнеспособна икономическа база
- изграждане на неутрална по отношение на климата, екологична, справедлива и социална Европа
- защита на европейските интереси и ценности в световен план.

Стратегическата програма очертава и пътищата за постигане на тези цели.

2 Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна тема.

3 Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.

Спазване на законодателството на ЕС и участие и допринасяне за реализирането на законодателните ангажименти и инициативи на ЕС като пакета от мерки за създаване на Кръгова икономика до 2030 г.:

- Минимум 55% от общинските отпадъци да се рециклират до 2025 г., над 60% до 2030 г. и над 65 % до 2035 г.
- Над 50% от отпадъчните пластмасови опаковки да се рециклират до 2025 г.
- Опасните отпадъци от домакинствата да се събират отделно до 2022 г., биологичните отпадъци до 2023 г. и текстилът до 2025 г.
- До 2035 г. количеството депозирани общински отпадъци трябва да се намали до 10% или по-малко от общото количество генерирани общински отпадъци.

4 Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 Г.)

5 Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

В рамките на стратегическия приоритет на документа: „Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда” е определена специфична цел за „ефективно използване на ресурсите в регионите чрез оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологично обезвреждане в изпълнение на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа в периода до 2020 г.”.

6 Национален план за управление на отпадъците 2021-2027 г.

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за постигане на ефективно използване на ресурсите и устойчиво управление на отпадъците, тъй като анализите на съществуващата ситуация показват, че в България съществува значителен потенциал за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците, по-добро използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места, като същевременно бъдат намалени вредните въздействия на отпадъците върху околната среда.

7 Стратегията и плана за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 –2027 г.

8 Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО)

Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО) е в съответствие с изискванията на РДО и на чл.50 от ЗУО и е неразделна част от НПУО. Тя определя мерки за прилагане на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците.

9 Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци;

10 Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа

11 Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда

12 Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.

13 Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северозападен район 2021-2027 г.

14 План за интегрирано развитие на община Тетевен 2021-2027 г.

15 Програма за опазване на околната среда на община Тетевен за 2021-2027 г.

IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Наблюдението и оценката на изпълнението на програмата са ключови етапи от цялостния процес на планиране, с оглед проследяване на изпълнението на предварително поставените цели, срокове и ресурси и навременно предприемане на действия за преодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките, а при необходимост - извършване на актуализация.

Член 52 от ЗУО поставя рамкови изисквания към разработването на програми за управление на отпадъците от общините, като поставя и следните най-общи изисквания по отношение на наблюдението, отчета и контрола на програмата:

- Програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия;
- Кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

Наблюдението на изпълнението на Програма за управление на отпадъците на община Тетевен 2021-2027 г. е процес на системно събиране и анализ на информация, относно хода на изпълнение на включените в програмата мерки. За всяка мярка или група от мерки в отделните

подпрограми към програмата са посочени очаквани резултати от изпълнението ѝ, както и индикатори за текущо изпълнение и целеви индикатори. Именно за посочените резултати и конкретно определени индикатори ще се събира необходимата информация в рамките на системата за наблюдение, отчет и контрол. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори, за всяка мярка се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите.

Наблюдението на изпълнението на програмата за управление на отпадъците включва няколко важни аспекта.

Кметът на общината *организира наблюдението на изпълнението* на общинската програма за управление на отпадъците. Той определя звеното в структурата на общинската администрация, което ще отговаря за събиране и обобщаване на информацията за изпълнение на включените в програмата мерки, както и за изготвяне на годишния отчет за изпълнение на програмата.

Вторият аспект се отнася до *събиране на информация* за проследяване на напредъка на изпълнението на програмните цели. Осигуряването на достатъчно и надеждни данни в единен формат за образуване, състав, събиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците е от съществено значение за проследяване на напредъка към постигане на целите и осъществяване на контрол по изпълнение на мерките. Изключително важно е общината да разработи и прилага единна информационна система за отпадъците. С оглед на това, че за някои мерки ще се налага измерване на информираността, развитието на социалните нагласи и участието на населението и бизнеса при изпълнение на мерките за отпадъците, целесъобразно е общината да проведе проучвания или анкетни допитвания. Сроковете за събиране и систематизиране на данните трябва да са съобразени с нормативно изискваните срокове за отчети и доклади, с цел постигане на ефективност и ефикасност на процеса. ЗУО изисква кметът на общината да представя годишен отчет за изпълнение на програмата за управление на отпадъците за предходната година до 31 март, а регионалните сдружения за управление на отпадъците да представят годишни отчети за изпълнение на целите по чл. 31 от ЗУО до 10 март на следващата година.

На трето място, системата за наблюдение, отчет и контрол на изпълнението на програмата включва действия, които осигуряват необходимата информация за *междинни оценки и окончателна оценка* на степента на изпълнение на целите, както и механизъм за анализ на причините за евентуални проблеми при изпълнението им и за актуализация при необходимост. Като административен подход следва кметът на общината да издаде заповед, в която подробно да са описани отговорностите на всички структурни звена в общината за набиране на съответната информация със съответните срокове, както и за обобщаването ѝ и подготовката на Отчет пред общинския съвет за изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

Орган за контрол по изпълнение на програмата е общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта той изготвя *Отчет за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците* през съответната година, който се представя в срок до 31 март, като копие от отчета се изпраща на РИОСВ. Целта на отчета за изпълнение на програмата през предходната календарна година е да се проследи напредъкът при изпълнението и да се идентифицират необходимите промени или адаптиране на програмата за текущата година. Отчетът се изготвя на достъпен език и стил и включва графики, фигури, таблици, които да илюстрират напредъка по изпълнение на мерките и целите. Това е необходимо за по-добро разбиране на съдържанието от страна на неспециалисти в областта на отпадъците - както общински съветници, така и широката общественост.

Член 52, ал.3, т.2 от ЗУО поставя най-общи изисквания по отношение на *актуализацията* на разработените от общините програми за управление на отпадъците - програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия. Необходимост от актуализация на общинската програма за управление на отпадъците може да възникне по различни причини:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори - например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в поставените в програмата стратегически и специфични цели и в съответните програмни мерки;
- в резултат на фактори, свързани с изпълнението - значително изоставане в изпълнението на програмните мерки и/или липса на напредък за постигане на целевите индикатори въпреки изпълнението на програмните мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или замяна на някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

С оглед значението на изпълнението на целите в общинските програми за управление на отпадъците за изпълнение на националните цели, които страната докладва на ЕК, общината следва да предвиди междинна оценка на програмата след тригодишен срок на изпълнение, която ще посочи тенденциите и степента на изпълнение на програмните цели. В съответствие с изводите от оценката следва да се извърши актуализация на програмата, ако се налага. Ако обаче в резултат на промени в обстоятелствата се налага да се направи актуализация в друг времеви период, то тя може да се извърши по всяко време от изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

Процедурата за актуализация на общинската програма за управление на отпадъците следва процедурата за разработване и одобрение на програмата. Актуализацията на програмата също трябва да премине през обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на планове и програми, след което да се одобри от общинския съвет и да се публикува за информация на обществеността.

Х. ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АСЕКОБ	Асоциация на еколозите на общините в Република България
ББО	Биоразградими битови отпадъци
БО	Битови отпадъци (ТБО - твърди битови отпадъци)
ДБ/РБ/ОБ	Държавен бюджет/Ребупликански бюджет/Общински бюджет
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местната администрация и местното самоуправление
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
МС	Министерски съвет

НПО	Неправителствени организации
НППОО	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПО	Производствени отпадъци
ПОО	Предотвратяване на образуването на отпадъци
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РД	Регионално депо
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РИОСВ	Регионални инспекции по опазване на околната среда и водите
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СО	Строителни отпадъци
ТБО	Такса битови отпадъци
УО	Управление на отпадъците

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТАБЛИЦИ И ФИГУРИ

- Таблица 1: Баланс на територията на община Тетевен (дка)
Таблица 2: Категоризация на община Тетевен и съставните ѝ населени места
Таблица 3: Разстояния в км. от гр. Тетевен до всички населени места в общината
Таблица 4: Население в община Тетевен 2015 – 2019 г.
Таблица 5: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2017 - 2019 г.
Таблица 6: Население по възрастови групи в община Тетевен 2016-2019 г.
Таблица 7: Естествен прираст на населението на община Тетевен 2015-2019 г.
Таблица 8: Заселени, изселени и механичен прираст на населението в община Тетевен
Таблица 9: Население по населени места в община Тетевен 2017-2019 г.
Таблица 10: Население по постоянен и настоящ адрес в община Тетевен 2015 г. и 2019 г.
Таблица 11: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2014-2018 г.
Таблица 12: Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия
Таблица 13: Предприятия (без финансовите) по групи според броя на заетите в тях в община Тетевен за периода 2014 – 2018 година (брой)
Таблица 14: Сравнителна характеристика на средната брутна годишна работна заплата в лева
Таблица 15: Баланс на обработваемата земеделска земя по начин на трайно ползване (дка)
Таблица 16: Брой регистрирани земеделски производители в община Тетевен 2015-2019 г.
Таблица 17: Основни видове отглеждани култури и среден добив от декар 2014-2019 г.
Таблица 18: Основни видове отглеждани животни в община Тетевен 2015-2019 г.

- Таблица 19: Разпределение на общата горска площ по видове собственост съгласно ГСП на ТП ДГС Тетевен, Рибарица и Черни Вит до 2018 г.
- Таблица 20: Предвиденото и осъществено ползване на дървесина от ДГТ 2015-2019 г.
- Таблица 21: Осъществено залесяване през периода 2015-2019 г.
- Таблица 22: Показатели за развитие на туризма в община Тетевен 2015-2018 г.
- Таблица 23: Количества депонирани смесени битови отпадъци 2017 – 2019 г.
- Таблица 24: Отпадъци, събрани на територията на община Тетевен през 2019 г. по видове
- Таблица 25: Количества смесен, разделно събран и общ битов отпадък за 2019 г.
- Таблица 26: Морфологичен състав на образуваните количества смесени битови отпадъци по фракции за четири сезона в процент
- Таблица 27: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците
- Таблица 28: Изводи от проведеното проучване на морфологичния състав на смесено събраните битови отпадъци от община Тетевен през 2019 г.
- Таблица 29: Материали, попадащи в обхвата на определението за био-отпадъци
- Таблица 30: Основни методи за третиране на зелени и биоразградими отпадъци
- Таблица 31: Оползотворени продукти, избягвани продукти и остатъчни отпадъчни потоци
- Таблица 32: Оценка на количества биоотпадъците от поддържане на обществени площи, паркове и градини в община Тетевен
- Таблица 33: Брой и разпределение на съдовете за отпадъци в селата на община Тетевен и кратност на обслужването им към 2020 г.
- Таблица 34: Регионална система за управление на отпадъците - Луковит
- Таблица 35: Справка за приходите и разходите от ТБО на Община Тетевен за 2015 – 2019 г.
- Таблица 36: Справка за разпределение на компонентите на промила за ТБО
- Таблица 37: Норма на натрупване на отпадъците (кг./жител/год.)
- Таблица 38: Прогноза за количеството на отпадъците в община Тетевен 2019-2027 г.
- Таблица 39: Стратегически, оперативни цели и подпрограми в Програмата за управление на отпадъците на община Тетевен 2021 - 2027 г.
- Графика 1: Разпределение на площта на община Тетевен по видове територии
- Графика 2: Динамика на населението в община Тетевен 2015-2019 г.
- Графика 3: Естествен прираст на населението в община Тетевен 2015-2019 г.
- Графика 4: Морфологичен състав на отпадъците на община Тетевен в %

Фиг. 1: Йерархия на отпадъците

Фиг. 2: Географско положение на община Тетевен

Фиг. 3: Карта на община Тетевен

Фиг. 4: Средни месечни температури и валежи в община Тетевен

Фиг. 5: Роза на ветровете на територията на община Тетевен

Фиг. 6: Селищна мрежа на община Тетевен

Фиг. 7: Карта на РДГ - Ловеч

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

Окончателен доклад от изготвен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Тетевен